פרשת **תזריע-טהרה** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתצ"ד שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואם פרוח תפרח הצרעת

גנוחי גניה וילולי יליל שכב לו החולה מתפתל ביסורים על מיטת חליו טובי הרופאים הסובבים את מיטתו נלאו למצוא תרופה למחלתו וכבר קבעו כי מצבו נואש וימיו ספורים עלי אדמות כי כנראה הגיע קיצו ותמו שנותיו.

ביום מן הימים הגיע לשם רופא גדול אשר שמו הטוב הלך לפניו כמחולל פלאות, משפחת החולה הבחילו את הרופא אליו אשר תיכף ומיד נתן לו תרופה למכתו באמרו שזהו התרופה הנכונה למחלתו, אולם מה מאוד נכזבה תוחלתו של החולה בראותו שלאחר שלקח את התרופה הורע מצבו פי כמה וכל גופו לקה במחלה.

בצר לו פנה אל הרופא ושאלו בתמיהה לפשר הדבר, ענה לו הרופא: דע לך שמחלתך נשתרשה עמוק בתוך גופך, לכן נתתי לך תרופות חזקות מאוד כדי להוציא את המחלה מפנימיות גופך החוצה לה, עתה לאחר שהיא כבר יצאה מגופך, אתן לך תרופה נוספת שתרפא אותך מבית ומבחוץ.

עפ"י משל זה מבאר החפץ חיים את מאמה"כ "בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד", דהנה אנו רואים דרך רשעים צלחה, ומתחילים לפרוח כמו עשו, וכל פועלי און צצים במהירות על פני השדה, עלינו לדעת כי אות היא שהמחלה כבר יצאה על פני הגוף והפנימיות כבר נקיה, לכן יש כעת תקוה כי יקויים בהם גם המשך הכתוב "להשמדם עדי עד".

וכדבר האמור בפרשתן אם פרוח תפרח הצרעת טהור היא, כי סימן היא שכבר יצאה הנגע מפנימיות גופו ונשארה רק מן השפה ולחוץ, וכמו כן הדבר אצל הרשעים אשר הקב"ה משלם לשונאיו על פניו להאבידו, כדי לשלם להם שכר שמגיע להם באם נשאר בפנימיות לבבם איזה מצוה, וכל השררה הזאת הוא רק סיבה להאבידם מן העולם, ולעומת זאת אצל עם בני ישראל אע"פ שצדיק ורע לו ונגע הצרעת מתרבה ר"ל, אדרבה נגע טהור הוא המבשרת על הרפואה שקרובה לבוא.

ומסופר שפע"א כשישב הרה"ק ר' דוב בעריש מביאלא זי"ע בשב"ק פרשת תזריע אצל שולחנו הטהור בא חסיד אחד והזכיר לפניו חולה הזקוק לרחמים מרובים, שאל אותו הרה"ק: מה אומר הרופא, השיב לו: הרופא אומר שאין במעט תקוה שיחיה החולה, ענה לו הרה"ק: אם כן בוודאי יחיה ויבריא ברפואה שלימה, כי כן מצינו בפרשתן אצל המצורע אם פרח הנגע בכולו טהור הוא, והוא שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים "כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטנינו קומה עזרתה לנו", כלומר בעת שכבר שחה לעפר נפשינו וכמעט ואפסה כל תקוה, דייקא אז "קומה עזרתה לנו".

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ג
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדו"ש יצ"ר כ"ו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
לשכת סתרים ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
שעשועי תורה ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שיחתן ..... יא
לפתן עין לא תחשה ..... יג
פשולהן פלכים ..... יג
דברי הקודש ..... יד

אגרת פרק ג'

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

תכלית אור הקדוש דפסח, אשר בכח הרשימו דקדושה שנשאר ממנה, ובכח השפלות, יכין לקבלת התורה

ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר. השי"ת ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נותן לאדם הרוצה להדבק בו ית' הארה ראשונה שנקרא גדלות ראשון, ואח"כ לוקחים מאתו ונשאר לו רק רשימה בעלמא ובזה הרשימה הוא מתעורר בעצמו וזוכה אח"כ לגדלות שני שנשאר אצלו לקיום. וכמו כן היה במצרים שהיו משוקעים בטומאה אבל הגיע עת דודים וריחם השי"ת עליהם ונתן להם תיכף גדלות ראשון שלא בהדרגה. **וזה סוד שנצטווינו לזכור יציאת מצרים בכל יום, כדי להתעורר עלינו אור הקדוש הזה שהשיגו אבותינו במצרים בעת הגאולה ואח"כ ניהג אותם בהדרגה וצוה אותם לספור ספירה קודם מתן תורה** כו'.

וזה פירוש הכתוב: **'ואם טהרה מזובה'** רומז לדברינו הנ"ל, דהיינו שבאה השגת אור הקדושה שנקרא גדלות ראשון, **'וספרה לה שבעת ימים' צריך אח"כ להיות שוב בהכנעה,** נקרא קטנות שני, **לומר שלא התחיל עדיין כלום וצריך להתחיל מחדש.** וזה: **'וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר'** וזוכה לגדלות שני.

אור לשמים

זר ותפארה לישראל מזה שמחזיקים עצמם בשפלות

וחזרתם את בני ישראל מטומאתם וגו'. יש לפרש, דהנה איש ישראל נחשב אצלו לעבירה שלא למד כל היום, הגם שכבר קרא קריאת שמע שחרית וערבית, ואיתא (מנחות צט:) דבזה כבר קיים 'והגית בו יומם ולילה', ומצער עצמו, **ועל דרך זה אם עשה מצוה בפניות. ועל זה עצמו צריך ליתן לישראל זר וכתר.** וזהו: **'והזרתם'** לשון זר **'את בני ישראל'** מגיע לבני ישראל **'מטומאתם'**, פירוש, **מזה שהם מחזיקים את עצמם בטומאתם אפילו כשעושים מצות,** וכאמור.

זרע קודש

נגעים באים על לשון הרע, גסות הרוח, וצרות עין

זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק. ולשאת לספחת ולבהרת. זאת תורת הצרעת. רז"ל אמרו (ערכין טז.) שהנגעים באים על לשון הרע, על גסות הרוח ועל צרות העין. ויש לרמז עוונות אלו בפסוק זה: **'ולשאת'** מלשון גבהות (שבועות ו:) היא גסות הרוח; **'לספחת'** "אין ספחת אלא [לשון] טפילה" (שם) רמז למי שעושה מלאכתו עיקר ותורתו טפילה, שהוא שורש לצרות עין, **כי מי שתורתו היא עיקר אצלו ומלאכתו עראי ודאי אינו מקפיד כל כך על נכסיו, ואין עינו רעה בשל אחרים; 'ולבהרת'** מלשון "בהיר הוא בשחקים" (איוב לז, כא. כמ"ש רש"י לעיל יג, ב) **כי פעמים שהיצר הרע מסמא את עיני האדם שלא יבין לנגעי נפשו, והוא מדמה בעצמו דנהירין ליה שבילי רקיע ושבילי דאורייתא, ובאמת מתחלך הוא עדיין בחשיכה מבחוץ ולא נכנס אל שערי תורה ושערי יראה,** וזהו נגע הבהרת. והיינו דמסיים הכתוב: **"זאת תורת הצרעת"**, כלומר, על עונות אלו צרעת באה.

ערוגת הבשם

תכלית לימוד התורה להוציא הרע ממנו

זאת תהיה תורת המצורע. "מצורע" דרשוהו 'מוציא רע' (ערכין טו) **הנה, תכלית לימוד התורה היא לזכך את האדם מתאוותיו ומדותיו הרעות ולהוציא הרע ממנו.** "וזהו ג"כ הנסיון, אם אחר לימודו לא נתרחק מתאוות רעות רח"ל ולא הוציא הרע מאתו, ידע שלימודו לא נחשב לכלום, כי לא למד מהלימוד כלום, אבל אם אחר הלימוד הוציא הרע מאתו, ונתרחק מתאוות רעות אשר היה מורגל בהם עד כה, ונתרחב לבו לעבודת השי"ת בשמחה, אז בוודאי לימודו לימוד כראוי, וזהו: **"זאת תהיה תורת"** תורת האדם ולימודו תהיה תמיד **"מצורע"** היינו 'מוציא רע', כלומר **'להוציא הרע מאתו ולהתלמד מן הלימוד האיך להוציא הרע מאתו'.**

בית אהרן

תיכף בתחילת התשובה מעשיו רצויין וחביבין

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. "כהן נקרא כל העובד את ה' אלוקיו ומקבל עליו עול מצותיו ית'. וכשהוא בעל עבירה הרי הוא בעל מום ופסול לעבודה, וכמאמר חז"ל (ויק"ר טז. ח) אמר רבי לוי, מצינו בתורה ובנביאים ובכתובים שאין הקב"ה חפץ בקילוסו של רשע וכו'. ואמנם כאשר הוא שב לה' באמת בלבבו, הנה ברגע הזו נעשה כשר ומוכשר לעבודה, ומתאוין למצותיו, כאמור. וזה אומרו: **'זאת תהיה תורת המצורע'**, כי מצורע הוא בעל עבירה שנקרא כן מלשון מוציא רע כידוע (כדרשת חז"ל ערכין סו). והנה זה תורתו: אשר **'ביום טהרתו', כלומר ביום הראשון של טהרתו, שנתעורר בלבבו לטהר עצמו ולשוב מחטאיו, הנה תיכף: 'והובא אל הכהן' כלומר כבר הוא ראוי ומוכשר להיות כהן לעבוד עבודתו יתברך בכל עוז לריח ניחוח לה'.**

שער התפלה, להרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע
(שער הניפול פרק ל')

תורה ותפילה

זהרורי אורה למספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים בכוחות עליונים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

עסק התורה בתחילתה שלא לשמה, הוא הכרחי

אשה כי תזריע וילדה זכר. היינו זה שמעשיו הם בבחינת אשה וכמה משפטו שאין בידו שבט המושל, רק אחר כך וילדה זכר משפיע ואז גם שכרו אתו להיותו כמשפט הזכר והוא ימשול. ובזה יבוארו דבריהם ז"ל **העוסק בתורה לשמה זוכה כו' ונותנת לו מלכות וממשלה. כי ישלח ח' כמעשהו ומשפיע ואיש כן יהיה במדריגה במלכות וממשלה. כזכר צדיק מושל.** ונתבררו דבריהם ז"ל לנכון.

ונקדים דברי המחקרים בענין אמרם ז"ל **מתוך שלא לשמה בא לשמה ולא בזולת. החקדם שלא לשמה הוא כדמיון חיורה חיצים שילמוד עצמו לכוין למקום ומחוז חפצו שמדרכו לעשות עיגול ובתוכו נקודה ומלמד עצמו לכוין אל הנקודה ויוחשב לכאורה שעשיית העיגול הוא אך למותר כיון שהוא צריך לכוין דוקא אל הנקודה ומה יסכון בהעיגול. אמנם הוא מהחכרח. דחוש הראות מתפזר הרבה הנה מהנה ואי אפשר לצמצמו תיכף אל הנקודה זולת בחקדם הצמצום אל העיגול ומשם יוכל לבא לידי צימצום יותר אל הנקודה כן הדבר הזה.** כי עיר פרא אדם יולד (איוב יא, יב) ועוסק בהבלי עולם ובחלומותיו. ואיך יבא מזה אל הקודש פנימה עסק התורה לשמה. **לזה צריך להקדים עסק שלא לשמה לדחות הבלי עולם כמו העיגול הדוחה התפזרות החוש למרחקים אנה ואנה ומזה יזכה לבא אל הקודש הנקודה עסק לשמה.** עד כאן דבריו כי נעמו. **מורם ומבואר מזה בעליל כי עסק שלא לשמה אינו תכלית האדם וחטוב. זולתי הרחק ודחיית הרע ושמור וחצפן הצעה זו בלבך:**

נועם מגדים (ועיי"ש באריכות)

בלימוד עולה קודם לחטאת, דהתורה מחזירתו למוטב

ואם לא תמצא ידה די שה וגו' אחד לעולה ואחד לחטאת. פירש רש"י ז"ל לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים בפ' כל התדיר (זבחים צ, א), **וחקשו המפרשים** למה באמת הקדימה הכתוב למקראה, כיון דלהקרבה חטאת קודמת, א"כ מאי טעמא לא הקדימה נמי למקראה וכו'.

ויש לומר כך, דהנה ידוע דכל זמן שהאדם הוא בעל חטא ח"ו, אז נאמר עליו (תהלים נ, טז) 'לרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי', ואיך אפשר לעשות איזה מצוה, כיון שהוא מלוכלך בטינופת על ידי החטאים ר"ל, **אמנם זה דווקא במצוות השי"ת, מה שאין כן בלימוד התורה הקדושה, נאמר 'אותי עזבו ואת תורתי שמרו'** (במדרש איכה פתיחתא ב; 'הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו') **כיון שהמאור שבה מחזירם למוטב, ואם כן לפי זה יוכל האדם ללמוד תורה אף על פי שעדיין לא תיקן מעשיו.**

ולפי זה שפיר יובן מה שאומר רש"י ז"ל **'לא הקדימה הכתוב אלא למקראה'**, היינו ביומי גלותינו שקיום מצות הקרבנות הוא ע"י התורה, כדאמרינן בגמ' **שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וא"כ בלימוד התורה אפשר שיהיה עולה לפני החטאת, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה, היינו בזמן המקדש ששייך הקרבה, אז באמת חטאת קודמת.**

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

תפלה

עיקר תפילתנו ותקוותינו הוא בתפילה ע"ד 'יותר ממה שעשו לנו עשו לך', ועד"ז היתה צעקת בנ"י במצרים

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. על דרך שפירשתי **'ואני תפלתי לך ה' עת רצון'** (תהלים סט, יד) **שהתפלה כביכול 'לך ה" בשבילו ית"ש,** וכן (היתה צעקת בני ישראל במצרים) **ויזעקו בני ישראל כו' אל האלהים' מן העבודה** (שמות ב, כג), שכל כוונתם לא היה כלל בשביל עצמם, אף שעבדו בהם בפרך בחומר ובלבנים, היה עיקר שוותעם רק אל ה', בשבילו יתברך, מן העבודה, על דרך שאמרו חז"ל (תו"כ בהר פ' ט, ד) **כל המשעבדם מלמטה כאילו משעבדן מלמעלה, וכביכול כאילו שיעבדו אותו כביכול, וצעקו בני ישראל כביכול על עבודתו, שמשעבדין כביכול בו,** ועל דרך זה תקנו לנו לומר (ביוצר לפרשת זכור) **'יותר מאשר עשו לנו עשו לך',** כי האמת כן הוא, כי מה אנו ומה חיינו, כצל עובר, ומה יכולין לעשות לנו, רק ליקה מאתנו נחלת שדה וכרם וכדומה, **ולכן אומרים לו יתברך שעיקר המלחמה שייך לו יתברך, והכוונה מה שאומרים כן הוא, כי אין לנו כמה לחלחם, כי אין לנו מעשים טובים וצדקות ותורה כ"כ לחלחם בהם, ולכן אומרים לא לנו המלחמה כי אם לשמך כו'.**

והנה מצורע פירושו מוציא רע, כן כתבו בספרים, ולפי דרכינו הנ"ל, קאי על מי שמצער את עצמו על גלות השכינה, ורוצה שיהיה מפלה לרשעים ואפיקורסים, ולבער הקוצים מכרם ה' צבאות בית ישראל, ומתפלל אליו יתברך, ומטהר את עצמו לכבוש כל תאוותיו, כדי להכניע בזה כוחות הטומאה והסטרא אחרא, ולבער ולהוציא הרע מכרם ה', אמר הכתוב עצה לזה, **זאת תהיה תורת המוציא–רע ביום טהרתו, כנ"ל לבער הקוצים, והובא אל הכהן, על דרך הנ"ל אלהיכם כהן הוא, שיביא המלחמה אליו יתברך,** על דרך הנ"ל **שיאמר ויתפלל לפניו יתברך, שלו שייך המלחמה, וזהו שכתוב והובא, הדבר, אל הכהן, שהדבר בשבילי קנאת שמו יתברך,** וז"ש במדרש על פסוק זה, הה"ד (תהלים עז, ז) **אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי** כו', וסוף דבריהם על זה **'ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר'** (ישעי' מב, מג) **כב"א.**

זרע קודש

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר חפרוה שרים, רעותינו הקדושים עצי התמרים

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא ההי"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, וי"ל דהנה חכמי הרופאים אמרו דצרעת בא מתגבורת מרה שחורה ומרה שחורה בא ע"י הבדידות והרפואה שלה היא שילך בין בני אדם, וא"כ מצורע היה לו לישב בין בני אדם והתורה אמר בדד ישב אך הענין הוא דהתורה קדמה לעולם ואינה משגחת על הטבע, עוד נקדים דהזוהר הקשה בפסוק כי תזריע דמשמע מהפסוק דאשה מזרעת תחלה ויולדת זכר והכא את אומר דהקב"ה גוזר וכו' והנ"ל בזה ליישב קושית הזוהר דאלו ואלו דברי אלוקים חיים דהצדיקים הדבקים בהי' ובתוה"ק הם למעלה מן הטבע והקב"ה גוזר, משא"כ בהמון ההולכים בחשיכה והבן, ועפ"ז יתבאר המדרש אשה כי תזריע וכו' וא"כ קשה קושית הזוהר, לכך אמר ההי"ד אחור וקדם וגו' זכה אומרים לו אתה קדמת וכו' וחקי הטבע רחוקה ממנו, אבל לא זכה הוא ניתן תחת הטבע, והיינו יתוש קדמו שהוא אחר כל המעשים שכבר נשלם הטבע.

(ישמח משה)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר הקב"ה אלו לאוה"ע אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח, וצ"ב, ונראה לפרש עפ"י הרה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע לפרש הכתוב משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם, עפ"י משל למלך, שמרד בו אחד מעבדיו הנאמנים, וישבו כסאות למשפט, ונמנו וגמרו להמיתו כדין מורד במלך, ויען המלך ויאמר, לא כן הדבר, כי מה בצע כי נהרגהו, אגדלו ואנשאו למעלה לשבת אצלי והוא ידע בעצמו שאינו ראוי לכך, ויבוש ויכלם ובזה יתחרט על העבר עי"י הטוב שאטיב לו ומעתה תהי' יראתו רצונית, וכמו"כ הדבר במלכותא דרקיעא, דאם ישפטו למי שעבר עבירה בעונשים קשים ומרים תהי' היראה הכרחית, משא"כ אם ישפיעו חסדים ובזה יבוש ויכלם מדרכו הרעה אז תהי' היראה רצונית, וזהו דברי המדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר הקב"ה אלו לאוה"ע, דלהם ישפטו עי"י עונשים ויסורים, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח, ועי"י יבושו ויכלמו כל עושי רע וישובו מדרכם הרעה.

(ייטב לב)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא ההי"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, והנ"ל עפ"י אמרם ז"ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדה"ר למדה"ד כו' והנה מתחלה לא עלה מקודם במחשבה לברוא העולם אלא בשביל ישראל כי כל העולם אינו אלא טפל להם ורק אח"כ במעשה בריאת העולם נעשו ישראל מאוחרין לכל מעשה בראשית, אולם אף אם ניזל בתר מחשבה שאז דין קדימה לישראל ג"כ אלי' וקוין בה כי בתר משחבה נידון במדה"ד כי מתחלה עלה במחשבה לבורא העולם במדה"ד ואך במעשה אישתני למעליותא, והן הן דברי המדרש זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית כי אם זכה בתר מחשבה אזלינן שקודמין לכל מעשה בראשית אם לא זכה ע"כ בתר מעשה אזלינן ואז יתוש קדמך.

(קדושת יו"ט)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

כשם שנכנס לברית ולא איחר זמנו, כן יכנס לתורה ולחופה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הגאון הקדוש בעל "עצי חיים" זצ"ל אמר פעם בברית מילה: "החיים של בר ישראל דומים למרכבת הברזל, יש סטאנציעס ויש לוח זמנים ואין לאחר את השעה". שהרי חכמינו ז"ל קבעו את לוח הזמנים בפרקי אבות "בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה וכו'. בן שמונה עשרה לחופה" **וצריך ללכת לפי לוח זמנים זה, דהיינו שצריך ללמוד תורה דייקא בשנות הילדות,** ולא כאותם אנשים שקודם ממלאים כרסם בחכמות חיצוניות ורק אח"כ חושבים ללמוד תורה, דהוי כזורע על הקוצים של מינות ואפיקורסות ר"ל. וכן, לא כמו אותם אנשים שמדחין הזמן ומבקשים זיווגם באיחור שנים וכל כיו"ב. **וזה שמברכים ואומרים לבעל ברית "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", כלומר, כמו שעשו את הברית מילה בזמנה "בן שמונת ימים", כך צריך ללכת לפי לוח הזמנים של חכמינו ז"ל גם בזמני תורה וחופה.**

עולמו של אבא (עמ' תנ"ב)

☆

אשה כי תזריע וכו'. איתא במדרש ההייד אחור וקדם צרתני, זכה נוחל שתי עולמות עוהי"ז ועוה"ב, ואם לאו עתיד ליתן דין וחשבון, וצ"ב, ואפי"ל עפ"י מה שכתב הגר"א מווילנא זי"ל לפרש המשנה דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כי דין צריך ליתן על שעשה העבירה עצמה, וחשבון הוא על מה שלא עשה מצוה בזמן שעשה העבירה, עכ"ד. וא"כ יי"ל דכיון דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות על כרחך צריך לומר דכשאדם מקיים מצוה יש לו בידו שתי מצוות וחוץ ממה שמקבל שכר על המצוה גופא, נחשב לו למצוה מה שלא ביטל הזמן בעשיית עבירה, ובזה אפשר לומר דהגם שקיי"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו על עשיית המצוות גופא אבל מה שלא עשה באותו הזמן עבירה על זה מקבל שכר בהאי עלמא, ובזה יבואר המדרש זכה אדם נוחל שתי עולמות, בעולם הבא מקבל שכר על עצם המצוה ובעוה"ז מקבל שכר על מה שלא עבר עבירה באותו שעה, ועי"ז מסיים המדרש דמנא לך הא, דמקבל שכר על מה שלא עשה עבירה לכך מסיים ואם לאו אתה עתיד ליתן דין וחשבון, דחשבון היינו מה שלא עשה באותו זמן מצוה, וא"כ מדה טובה מרובה ובודאי נחשב הזמן שעשה המצוה למצוה בפני עצמו ועל זה מקבלים שכר.

(ברך משה)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא ההייד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, ואפשר לומר עפימ"ש ביטי"ל עה"פ אשה כי תזריע וילדה זכר, דכוונת הפסוק לומר אשה כי תזריע תכוון להוליד זכר ולקיים מצוות מילה עכתו"ד, וא"כ לפ"ז שפיר נסמך פסוק זה למה שכתוב לעיל כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים דהנה ביציאת מצרים מצינו שהי' קטרוג מה בין אלו לאלו הללו והללו עובדי ע"ז וכו', והקב"ה המליץ בעדם שאין לדון שוגג כמזיד ואונס כרצון, הרי ק דדקדק הקב"ה על המחשבה, ולכן אשה כי תזריע וילדה זכר בכוונה זכה וצלולה ובמחשבה טהורה כדי לקיים מצות מילה, ועי"ז אומר המדרש ההייד אחוי"ר וקדי"ם צרתני ע"ד סוף מעשה במחשבה תחילה, זכה שמקיים מצות פי"ו כדבעי במחשבה זכה אז אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית דהלא האדם הי' במחשבתו תחילה ואילו בשאר הנבראים לא שייך למימר הכי, וא"כ שפיר האדם מוקדם לכל מעשה בראשית אמנם כשלא זכה אומרים לו יתוש קדמך.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

תשובה נצחת שהשיב רביה"ק זי"ע בענין מציצה בפה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. בסעודת ברית מילה בעיר ב"פ אצל בן הנולד להרה"ג ר' שלמה פיגא ז"ל משגיח דישיבת שערי יושר, נתכבד רבינו בסנדקאות, והיה שם הגאון רבי אברהם יפה זצ"ל ראש ישיבת בית יוסף, והגאון רבי אברהם קאלמאנאוויטש זצ"ל ראש ישיבת מיר, והגאון רבי יצחק הוטנער זצ"ל ראש ישיבת ר' חיים בערלין ועוד. לאחר הברית בעוד שרבינו מדבר עמהם בדברי תורה, בא אחד בשאלה לרבינו היות שאשתו היולדת בן זכר הנולד למז"ט היא עדיין בבית החולים, והרופא אינו מניחה לצאת מבית החולים ליום השמיני זמן הברית, ובבתי החולים אינם מניחים לקיים מצות מציצה בפה, רק בכלי, וע"כ בא בשאלה אם יסכים לעשות המציצה בכלי ובזה יתקיים הברית ביום השמיני, או שידחה המילה עד שתבא לביתו ואז יקיים המצוה כתיקונו מציצה בפה, אבל יהיה המילה שלא בזמנו.

והשיב רבינו דבוודאי צריכין לדחות המילה עד שתבא לביתה כדי לקיים המצוה כתיקונו מציצה בפה. וקם אחד מהראשי הישיבות וטען לרבינו, הלא מצות עשה בתורה הוא למול ביום השמיני, ואיך כבודו דוחה אותו. והשיב לו רבינו והאיך כבודו דוחה מצות מציצה. וממשיך רבינו לשאול אותו: תאמר נא בעירכם במדינת ליטא, איך קיימו מצות מציצה בכלי או בפה. והשיב בפה. שוב שאל אותו רבינו, והאיך עשו בשבת המציצה בפה או בכלי?. והשיב בפה. **וטען רבינו תשובה ניצחת, דא"כ לפי דבריכם דבדיעבד גם במציצה בכלי נתקיים המצוה, נמצא דאבותיכם ורבותיכם חללו את השבת במה שקיימו מצות מציצה בפה בשבת, דכידוע דע"י מציצה בפה מוציאין הרבה יותר דם, מכשעושין המציצה בכלי, ונמצא דיש בזה יותר חילול שבת כשעושין מציצה בפה, ולפי דבריכם דיוצאין גם במציצה בכלי נמצא דהם חיללו את השבת ללא צורך, ואיך היה עושין כן בשבת מציצה בפה, הרי מזה ראי' מוכרחת דרבותיכם סברי דא"א לצאת אפילו בדיעבד המציצה על ידי כלי, וצריך להיות המציצה בפה דווקא, וע"כ שפיר קיימו מציצה בפה גם בשכת, וא"כ כמו"כ דכדי לקיים מצות מציצה כפה, דוחה גם את יום השמיני.**

תורת התמרים

'אויפגערופן פונעם דלות'

ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן. סיפר לי ידיד א', כי פעם אחת בסדר מצורע קרא הגבאי לעלות לתורה את אביו הר"ר יודא, אשר היה נקרא ר' יהודה חסיד, וקרא אותו [הרה"ק הישמח משה זצ"ל] הפרשה רביעי, המתחלת "ואם דל הוא", והעולם שחקו עד למאוד, יען כי באמת הי' ר"ל איש דל ואביון. **כאשר הרגיש זאת הה"ק זל"ה אמר לו: "איך האב דיך אויף גערופען פון 'ואם דל הוא'.** (כלומר: שבזה שהעלהו לתורה מפסוק זה, 'קרא אותו לעלות מדלותו'), **ומאז והלאה נתעלה מזלו ונתעלה והיה לו פרנסה בשופי, והצליח בכל דרכיו ומסחריו.**

פאר וכבוד (עמ' ג')

פנינים מאוצרותיו של מרן רבי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן (יג ט). ויש לדקדק בלשון הכתוב והוב"ל אל הכהן שמשמע לשון נפעל, והיה לו לומר וב"ל אל הכהן בלשון פועל.

ונראה לפרש כי בזמן שבית המקדש היה קיים היה כוחן של הכהנים גדול מאוד, עד שהיה בכוחו להשפיע על האדם רצון טוב לחזור בתשובה, ועל ידי כן נתעורר לבות אליהם שהם יורו לו הדרך, ומשם מי שלא נתעורר מפעולות הכהנים וכן לא בא אליהם, הולך לבות עליו נגעים בכדי שיוכרח לבא אליהם שהם יורו לו הדרך. ולזה אמר הכתוב נגע צרעת כי תהיה באדם, אז והוב"ל אל הכהן בלשון נפעל, והיינו שהנגע גרם לו לבות אל הכהן, כי הוא מעצמו לא בא רק הנגע גרם לו לבות.

ס"ג תזריע (החודש) תשכ"ו

כל ימי אשר הנגע בו יטמא וגו' בדד ישב מחוץ למחנה מושבו (יג מו). יש לדקדק לכאן דהמצורע צריך ליצא בדד בפני עצמו, אם כן למה צריך עוד לגזרת מחוץ למחנה.

ויש לומר על פי מה שאמרו ז"ל (ערכין טו:) כי המצורע נענש בשביל עון לשון הרע, שכל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. ולזה בא הכתוב להשמיענו שאריכים להתרחק ממספרי לשון הרע כמטחוי קשת, על כן הזהיר שלא יאמרו שאם יבא הרשע בדד בתוך המחנה יוכלו להזהר שלא להתחבר עמו, לא כן הוא, שלא דייקא מחוץ למחנה מושבו, כי רק אם ירחיקו אותו מחוץ למחנה ממש אז יהיו יכולים להזהר מלהתחבר עמו.

שנת תשב"י בארץ ישראל בשיחה עם אחד מהגדולים דשם, והובא בזכרון איש חי"ל פרק יא עמוד קו, ובאוצרות ירושלים חלק רבא עמוד שכה

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו (יד ג). נתקשו המפרשים במיבת תהיה למיותר, כי לא נאמר כן בשום מקום, והיה לו לומר זאת תורת המצורע.

ונראה לפרש על פי מאמרם (ערכין טו:) אמר ר' יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. וידוע מה שאיתא בספה"ק (תוספת לשבות שער הכניעה פ"ו) כי המספר לשון הרע נוטלין ממנו כל המעשים טובים ונותנין אותם לאחרינו שדיבר עליו, וכן נוטלין ממנו שפיכרו עליו כל המעשים רעים שעשה, ונותנין אותם על המספר עליו.

אך כשעושים תשובה מוזרים הכל למקומם הראשון, ועל דרך שפירש ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' תצא עה"פ ובאת אליו וחפן ז) כי המצות שעושים בחיותם שלא לשמה הולכת להסטרא אחרא, אבל על ידי התשובה מוזרת למקומה הראשון, עיי"ש. וכן הוא בענין המצות שמאבדים על ידי הדיבורי לשון הרע, שעל ידי התשובה מוזרים אל האדם שעשאם.

וזה שרמז הכתוב זאת תהי"ה תורת המצורע, על דרך שאמרו ז"ל (מגילה כ.) מהיכן נהוייתה מהא, ביום טהרתו, כשהוא מוזר בתשובה (עי' בשור המיוחס הקדום דזה קאי על ענין התשובה), ולזה לומר לפי שהרעת בא עבור דיבורי לשון הרע שבזה מאבדין כל המצות שעשו, מכל מקום כשמוזרים תשובה מוזרין הכל למקומן להוייתה ולאדם הראשון.

ס"ג תזריע מצורע תשכ"ג

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו וגו' (יד ג). יש לדקדק על שאמרו תור"ת המצורע, דמשמע דבפסוק (לעיל ו יח) זאת תורת החטאת דרשו חז"ל (מגילה קי.) כל העוסק בתורת חטאת חטאת כאילו הקריב חטאת, ואם כן מאי שייך למידרש כאן מאמרו זאת תהיה תור"ת המצורע.

ואפשר לומר על פי מה שכתב בכלי יקר (לעיל יג ג) דיש אומרים דאין הנגעים באים מחמת עונם, רק הם חולי טבעי הנסתר בתוך הגוף ומתגלגל לחוץ. ומצורע בספרים (בית שמואל מחהרון ריש פרשתן בשם מדרש שמואל עמ"ס אבות בהקדמה, ובאוה"ק הק' ריש פרשתן) שהיה בלה ממחת עצמן ומרה שחורה, עיי"ש. לזה אמר הכתוב זאת תהיה תור"ת המצורע, היינו כיון

שהנערה נתה מעצמון ומרה שמורה, לכן תקנתו הוא שיעסוק במורה, לכתיב (משלי יט ט) קנה לב יאהב נפשו, ויתרפא מצרעתו.

ליל שב"ק מצורע תשכ"ה

ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית (יד לה). ויש להקדים במילת לאמר דצרעת כמיותר, ובמורת כהנים (פרשתא ה' ה"ז) דרשו ז"ל [מהו לאמר], יאמר לו הכהן דברי כבושים, בני אין הנגעים באים אלא על עון הרע. מבואר מזה כי הכהן אמר אל המצורע דברי כבושים. אך לפי זה תקשה סדרן של דברים, דהא כללא אית לן (רש"י שמות יט ג) דתיבת הגיד מורה על דברים קשים כגידין, ותיבת לאמר מורה על אמירה רכה, אם כן הכא לכתיב תחלה והגיד לכהן, משמע שהמצורע אמר לכהן דברים קשים לכהן, ומהא לכתיב אמר כך לאמר, משמע שהכהן השיב לו דברים רכים, והלא בתמיה היה בהיפך, ואם כן היה לו להכתוב להפוך סדרן של דברים, ולכתוב ואמר אל הכהן להגיד.

ויש לפרש על פי דברי המדרש (ויק"ר פי"ז ס"ז) בבית ארץ אחוזתכם (פסוק לד), זה בית המקדש וכו', ונתן אשר לו הבית, זה הקב"ה וכו', והגיד לכהן, זה ירמיה וכו', כנגע נראה לי בבית, זה טיהופת עבודה זרה, ולוה הכהן ופנו את הבית (פסוק לו), ויקח את אולרות בית ה' (מלכים-ב יב יב), ונתץ את הבית (פסוק מה), זה חורבן בית המקדש, עיי"ש. הרי לן מזה דפרשה זו רומזת על חורבן בית המקדש, ועל מה שאמר הקב"ה לירמיה אודותיו, על כן כתיב שפיר והגי"ד לכהן, לפי זוה קאי על מה שאמר הקב"ה לירמיה הנביא דברים קשים שתטוו ישראל בעבודה זרה, אלא לכאורה בני ישראל היה כל הענין הזה מהירה רכה, לפי שבזה ניצולו ונשארו לתמיה, ועל דרך אמרם ז"ל (מיכ"ר פ"ד ס"ד) שפקך תמתו על העצים והאבנים, ולא פקך תמתו על ישראל. אבל ירמיה הנביא שהיה עומד ומצפה שיחזרו בני ישראל בתשובה, ולא יצטרכו לטובה זו, לכן היה בשורה זו בעיניו קשים כגידין.

ס"ג תזריע-מצורע תשכ"ו

ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית (יד לה). ויש להקדים במילת לאמר דצרעת כמיותר, ובמורת כהנים (פרשתא ה' ה"ז) דרשו ז"ל [מהו לאמר], יאמר לו הכהן דברי כבושים, בני אין הנגעים באים אלא על עון הרע. מבואר מזה כי הכהן אמר אל המצורע דברי כבושים. אך לפי זה תקשה סדרן של דברים, דהא כללא אית לן (רש"י שמות יט ג) דתיבת הגיד מורה על דברים קשים כגידין, ותיבת לאמר מורה על אמירה רכה, אם כן הכא לכתיב תחלה והגיד לכהן, משמע שהמצורע אמר לכהן דברים קשים לכהן, ומהא לכתיב אמר כך לאמר, משמע שהכהן השיב לו דברים רכים, והלא בתמיה היה בהיפך, ואם כן היה לו להכתוב להפוך סדרן של דברים, ולכתוב ואמר אל הכהן להגיד.

ויש לפרש על פי מאמרם (ויק"ר פי"ז ס"ד) נגעים הנאים על הבתים, אחלה הן באים בבתיהו, אזר בו טעון תליסה, ואם לאו טעון אתיסה. הרי הן באים על בגדיו, אזר בו טעון כביסה, ואם לאו טעון שריפה. הרי הם באים על גופו, אזר בו יטהר, ואם לאו (לעיל יג מו) בדד ישב. מבואר מזה כי צרעות האדם נגע בקירות בתיו, הרי זה לסימן לו שעליו לחזור בתשובה, ואם לא יחזור בעוד מועד אזי יבוא עליו נגעים קשים מהרשעים, אמנם האדם אשר אליו נדמתה הנגע, כיון שאינו חמור בעיניו עין החטא, שהרי אם היה חמור בעיניו לא היה מוטע כלל, לכן כשהוא רואה הנגע והולך אל הכהן ואומר לו כנגע נראה לי בבית, אינו עולה על דעתו שזהו לו לאות שעליו לחזור בתשובה, רק כמי שבא לשמוע עצה הגונה איך יוכל לסלקו מביתו.

אולם הכהן הגדול מאחיו ברואת את מה שלפניו, איך שהאיש הלזה מספר ליבוריו כסיפור בעלמא, והוא מבין מסיגון לשונו שאינו מעיז על הלב כלל שזה בא לו לעוררו לתשובה, ואם לא יחזור עתה עתיד לבוא עליו נגעים קשים מהרשעים, הוא מצטער מאוד על שבר את עמי, כי יודע שבאופן זה יקשה לו ביותר להכניס בקרבו הרהור תשובה, ולכן הוא סיפור ליבוריו קשים בעיניו כגידין. וזה שאמר הכתוב והגי"ד לכהן, דסיפור האיש הלזה הוא בעיני הכהן קשים כגידין, הגם כי בעיני האיש ההוא נאמ"ר, היה רק כאמירה בעלמא, מכל מקום בעיני הכהן היה קשים כגידין.

ס"ג תזריע-מצורע תשכ"ו

סיפורי צדיקים, בגיאוי הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

אפיקורס אחד מחוגי המתבוללים התפאר פעם לפני הרבי ר' יהונתן אייבשיץ כי לא מל את בנו הנולד לו והוסיף וטען כי מנהג המילה הוא מנהג הגויים שהונהג לראשונה במצריים ומשם התפשט לעמים אחרים, השיב לו הרבי ר' יהונתן מקרא מפורש הוא בספר בראשית "אשר יאמר לכם תעשו" ואי' ברש"י לפי שהי' אומר להם שימולו, מכאן שהמצרים היו באמת מלים את בניהם, אך למדו מנהג זה מיוסף היהודי, עדיין לא נחה דעתו של האפיקורס והוסיף להתווכח באמרו שזה אינו מתקבל על הדעת, דכי לשם מה השתדל יוסף להשפיע על המצריים שימולו את עצמם ואיזה ענין הי' לו בזה שהמצריים יהיו נימולים דווקא, השיב לו הרבי ר' יהונתן: מאז ומעולם היו לנו אפיקורסים שרצו להתדמות ולהיות ככל הגויים לכן השתדל יוסף להשפיע על המצריים שימולו את עצמם ועי"ז יועיל שגם האפיקורסים הרוצים להידמות לגויים ימולו את בניהם.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

חסיד אחד ממקורבי הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש זצוק"ל הי' חתן אצל למדן גדול אך לא הלך בדרכי החסידים, והי' מצטער תמיד על שחתנו נתפ"ס לעדת החסידים, ויהי היום ולאותו חסיד נולד בן זכר, כיבד החסיד את רבו הק' במצוות מילה, כי הוא הי' מוהל מומחה, כשהגיע יום השמיני ללידת הילד יום הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו השכים בבוקר והלך כדרכו להתפלל בבית הכנסת של רבו הק', וחותנו המתנגד נמלך להתנקם עכשיו בחתנו וברבו גם יחד, מה עשה, קבץ מהר עשרה אנשים למנין ועשה את הברית מילה מוקדם בבוקר בלי אבי הבן, כשגמרו תפילתם הלכו אבי הבן ורבו הק' ועדת החסידים כדי לערוך את הברית כנהוג, ובבואם אמרו להם שכבר הוא לאחר המעשה , חלשה דעתו של אבי הבי מאוד מזה שלא זכה בעצמו להיות במילת בנו וגם על בזיון רבו הק' אבל את הנעשה אין להשיב וישיבו כולם וילכו לבית הצדיק וערכו שם סעודת מצוה והרה"ק מלעכאוויטש שמח בסעודה זו הרבה יותר מהשמחה בעת שזכה להיות מוהל ויהי הדבר לפלא בעיני החסידים, ואמר להם: הנה מצות מילה היא מצוה גדולה מאוד אבל א"א שלא תתערב בה גם איזה מחשבה של כבוד או גאוה וכדו', ברם , אמרי' בגמ' (קידושין מ.) "חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה" הרי מצוה כזאת היא בלא שום צד פניה ונגיעה ונחשב לפני הקב"ה כאילו עשאה באופן משובח ונעלה ביותר ולכן יש לשמוח הרבה יותר, כי מתי תבוא לידי מצוה באופן כזה. הרה"ק הנ"ל היה ידוע כמהדר מאוד במצוה זו ומעולם לא דחה לשום אדם שכיבד אותו להיות מוהל, פע"א וערב שבת חנוכה הי' וכיבדו אותו להיות מוהל בשני כפרים הרחוקים זה מזה, והבטיח לשניהם, ושאלוהו, איך יוכל להזדרז כ"כ כי היום קצר והמלאכה מרובה, והשיב להם, בגמ' אמרו (חולין טז.) "זריזותיה דאברהם קא משמע לן" ואני מפרש: הזריזות של אברהם השמיע לנו, דהיינו שהשריש בקרבינו זריזות זאת, וכך הוה שהשכים בבוקר ונזדרז למצוה והספיק למול את שני הילדים בשני הכפרים, ולבוא באוו יום בחזרה לביתו כשהוא עייף ויגע מטורח הדרך - על קברו של אותו צדיק גדל הדס, ואמרו שזהו מפני שדרכו בקודש היתה למול בעצמו את ילדי ישראל ולהכניסם בבריתו של אברהם אבינו, כי בזוה"ק עה"פ "והוא עומד בין ההדסים" כתב שמלאך הברית נקרא הדס.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה, ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה וגו'. פעם בשבת קודש פרשת תזריע לפני קידוש התחיל (הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע) **לעורר רחמים על ישראל שיוושעו בפרנסה, ופתח ואמר בדרך צחות:** הגם דרבותינו ז"ל אמרו (חגיגה ט:) יאה עניותא לישראל, אכן כבר כתיב 'ויצא מן בת ציון כל הדרה', ואם כן כשכל הדרה יצא, גם הדר זה של העניות 'יאה עניותא' מן הנכון שיצא, והקב"ה צריך להושיע עמו ישראל בפרנסה.

ואמר מפרשתינו יש להביא ראיה שצריך שיהיה לישראל פרנסה, דלכאורה קשה דכתבה תורה 'זאת תורת היולדת' אחר דין יולדת עשירה, טרם שסיים כל דיני יולדת, והיה לו לומר תחילה **ואם לא תמצא ידה די שה** וגו', ולבסוף לסיים 'זאת תורת היולדת'. **אלא נראה מכאן, שבאמת תורת היולדת היא שיהיה לה די לקרבן עשיר, וזה צריך להיות תורת כל היולדות, אלא שאם יקרה לפעמים שלא תמצא ידה אז תקח שתי תורים** וגו', אבל אין זה מ'תורת היולדת' ומאשר צריך להיות.

ואמר עוד בענין זה במאמר חז"ל (ב"ק צ"ב) 'בתר עניא אזלא עניותא', דהיינו אחר שכבר סבלו ישראל עניות, 'אזלי עניותא', מן הדין הוא שהעניות כבר תעזוב אותם ותלך מהם, ויהיו עשירים. **ונרמז עוד ב'בתר עניא', כי אותיות שאחר ע'נ'י' הם למפרע כ'ס'ף' ובזה יעזור השי"ת שיהיה להם כסף, אזלא עניותא מהם.**

מדבר קדש

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. איתא בתנחומא (תצוה א') ילמדנו רבינו קטן לכמה נמול כך שנו רבותינו קטן נמול לשמונה מה טעם כשם שנמול יצחק אבינו, וקשה מה שאלו התלמידים הלא כתיב מפורש בכתוב "וביום השמיני ימול", ועוד מה השיב להם מיצחק ולמה לא השיב להם מהפסוק הזה, אכן י"ל דהנה אמרו חז"ל (נדה ל"א:) ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה כדי שלא יהא כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, וזה אפשר לומר אם נולד זכר לבד אבל אם נולדו תאומים זכר ונקיבה א"כ הוה טומאת האם שבועיים ואז לא שייך הטעם הזה ויכול להיות שאינו נמול לשמונה, וזה ששאלו קטן (שנולד יחד עם נקיבה) לכמה נמול והשיב להם "נמול לשמונה כשם שנמול יצחק אבינו" כדאיתא (ב"ב ט"ז:) בת היה לו לאברהם ובכל שמה, והקשו המפר' היכן נזכר בתורה לידת הבת ותירצו מזכתיב (בראשית כ"א ח') ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל "את" יצחק וכל מקום שכתוב "את" בא ללמד שנולד תאומים כמו שדורשים אצל השבטים ממילא גם עם יצחק נולדה תאומה בת ושרה היתה טמאה שבועים ונמול לשמונה כדכתיב "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו האלקים".

(בנין דוד)

☆

והצרוע אשר בו הנגע וגו' וטמא טמא יקרא. איתא בגמ' (שבת ס"ז:) וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים, ופירש"י הוא עצמו אומר טמא טמא רחקו מעלי, ונקשה למה צריך להודיע צערו לרבים יותר מחולה אחר, וי"ל בפשטות דהנה רשיז"ל פירש על הפסוק (בראשית כ"א י"ז) "וישמע אלקים את קול הנער" מכאן שתפלת חולים יפה מתפילת אחרים עליו, וא"כ למה הוצרך כאן לתפילת אחרים והרי כח תפילת חולה יפה הוא ביותר, אכן י"ל דאיתא בזוהר (חלק ג' נ"ג) מפני מה נקרא מצורע מוסגר מפני שמוסגר תפלתו בשמים, ומשו"ה יובן דצריך להודיע צערו לרבים כדי שרבים יבקשו עליו רחמים שהוא אינו יכול כיון שמוסגר תפלתו בשמים.

(מדרש יהונתן)

☆

והנה לא הפך הנגע את עינו טמא הוא. אי' במדרש דנגעים באין על עין הרע, וי"ל דהנה מצינו במשנה כל מי שיש בו שלשה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה וכו' תלמידיו של אברהם אבינו עין רעה וכו' תלמידיו של בלעם הרשע. וזהו שרמז לנו הכתוב לא הפך הנגע את עינו שעדיין לא שב ולא תיקן את עינו הרעה לעין טובה, ולכן טמא הוא.

(דברי שאול)

☆

בגמ' מאי תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה וכו' ואם עם הארץ הוא ישפיל את עצמו. והנה לכאורה למה נתן לת"ח תשובה אחת ולשאר כל אדם תשובה אחרת, וי"ל דבאמת נותן תשובה אחת לתלמיד חכם ולעם הארץ, דהנה איתא בגמ' רב שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ופריך הגמ' והא כתיב וה' הולך לפניהם וכו', ותירץ התם כולי עלמא דיליה, הכא התורה לאו דיליה הוא, ופריך הגמ' הא כתיב ובתורתו יהגה, ומשני דלאחר שעסק ויהגה בה היא תורתו, עכ"ד הגמ', והשתא מבואר כי באמת התשובה הראויה הוא שישפיל את עצמו, אך אם תלמיד חכם הוא א"כ אי אפשר לו להשפיל את עצמו דהא אין כבודו מחול כנ"ל, ע"כ אמר יעסוק בתורה ויהגה בה ויהי' התורה דיליה, ואז יוכל לבוא לתשובת המשקל שישפיל את עצמו, נמצא דנותן תשובה אחת לתלמיד חכם ולשאר כל אדם.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. וכא אשר לו הבית. קשה למה לו לומר כאן אשר אני נותן לכם לאחוזה, ולא אמר כמו בכל מקום כי תבואו אל ארץ כנען, ותו לא. וגם למה חזר ואמר בבית ארץ אחוזתכם הא סגי שיאמר בביתכם.

ונראה כי הנה הנגעים באים בגלל חטאים, כי הן גורמין שיתדבק ח"ו רוח רעה בקירות הבית, **ואם תאמר** א"כ למה לא נתדבקה הצרעת בהבתים שבארץ כנען מכל תועבות הגויים אשר גרו בה, **והתירוץ יש לומר** דכיון שארץ ישראל מיועדת היא לישראל מעת בריאת העולם, ע"כ כיון דהכלל הוא ד'**אין אדם אוסר דבר שאינו שלו**' לכן לא דבקה זוהמתם בבתי ארץ ישראל.

ותירוץ זה נרמז בקרא כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני '**נותן לכם לאחוזה**' בלשון הוה, שכבר כעת אני נותן לכם אותה אחוזה, ולכן '**ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם**' היינו שטומאת הצרעת תחול רק אצלכם הואיל והיא ארץ אחוזתכם, משא"כ כעת שהיא עדיין ביד כנען אי אפשר להם לגרום שם נגע הצרעת, וחזר הדבר ונשנה בהמשך הפסוק '**וכא אשר ל'ו הבית**' דוקא זה שהבית שלו הוא ולא אחר ש'אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

תפארת יהונתן

ג"ם ברוך יהיה

מריחוק מקום וקירוב לבבינו, ובשם קרוב לאלפיים חניכי מוסדותינו, נביע מיטב ברכותינו, נשירה לה' כי גמ"ל עלינו, כשהשמחה במעון ידידינו ומכובדינו, הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מהיושבים ראשונה במלכות סאטמאר, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, נודע לתפארה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו תדירא, לעמוד לימין מוסדותינו המעטירה, מנח"ם משיב נפש, ראשון הוא למקראי קודש, לבו ער וחם לכל דורש ומבקש, רחים ומוקיר רבנן ואיהו גופיה צורבא מרבנן

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד
הרה"ח ר'

מנחם גרשון לעבאוויטש

הי"ו

מראשי קהילתינו ומוסדותינו הק'
בוויליאמסבורג יע"א

לרגל השמחה הכפולה שבביתו, רון שיר ושבח על שפתו
באירוסי הנכדים שיחיו למזל טוב

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת המוסדות והקהילה
פה בני ברק יצ"ו

יענינו בקו"ל

מכתבים הערות והארות שנתקבלו על שולחן המערכת

ב"ה

י"ד למטמונים, ער"ח אייר תשפ"ג לפ"ק

בין פסחא לעצרתא, אפתח בהני שורתא, באותות יקר ורבותא, קדם ידידי היקרים העוסקים במלאכת הקודש, בהעתקת השיחות של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א מדי שבוע בשבוע הזוכים לעלות על "שולחן מלכים", מאן מלכי רבנן ותלמידי חכמים, כולם ישבעו ויתענגו מטובו ויהללוהו בכל השבחים, ה"ה

חברי מערכת "קול התאחדותינו"

כאו"א בשמו הטוב יבורך ויהולל

מאוד נהניתי בימי יו"ט פסח העעל"ט כאשר הופיע בהדרתו גליון נפלא ובתוכו שיחה נפלאה שהי' בין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א עם כבוד הגה"צ רבי מנחם מאיר וויסמאנדל שליט"א אבד"ק נייטרא מאנסי יצ"ו, בו נו"נ במשא ומתן של תורה ובעומקא של הלכה הנוגעים ליו"ט פסח, ועוד הלכתא רבתא אשר ציבור שוחרי תורה ברכו עליהן ברכת הנהנין ובמודים דרבנן.

<u>בענין ברכה על פת פחות מכביצה</u>

וברשותכם אמרתי להעיר לאחר שהגיע לאזני בא' מימי חוה"מ איך שכמה תלמידי חכמים נו"נ בביאור דברי רבינו שליט"א אודות שיעור אכילת פת לגבי חיוב נטילת ידים לסעודה, ושיעור שיכול לברך על נט"י, כאשר באמצע השיחה אמר רבינו בזה"ל: **"צו מאכן א ברכה על נטילת ידים דארף מען האבן א כביצה, מ'דארף נישט עסן א כביצה, נאר ס'דארף זיין א כביצה"**, ע"כ. ונתקשו הלומדים בביאור דברי רבינו, דצריך שיהא לו כביצה ואין צריך שיאכל כביצה, והיה שהבינו מזה שכוונת רבינו דאין צריך שיהא בכוונתו לאכול כביצה אלא די שיהיה לפניו כביצה, ומפשטות דברי השו"ע והפוסקים בוודאי צריך שיהא בכוונתו לאכול כביצה בכדי לברך על נט"י.

א. יש שרצו ללמוד דכוונת רבינו הי' לדברי הריטב"א (חולין ק"ו:) המובא בשע"ת (סי' קנ"ח) דמחדש דאם ברך על נט"י בכדי לאכול פת, ולאחר הנטילה נמלך שלא לאכול פת, ברכת הנטילה אינו חשיב ברכה לבטלה, כיון דהברכה חלה על גוף הנטילה ואין לה שייכות להאכילה, ועי' שדי חמד (אס"ד מער' ברכות אות כ"ט) שהאריך בדבריו, ומסיק דאין לעשות כן, אולם בחזו"א (סי' כ"ה סק"ח) העתיק דברי הריטב"א, ובזה ביארו דברי רבינו דכוונתו לדברי הריטב"א, וביאורו הוא כך - "דבעינן שיהא לפניו כביצה, דהיינו בעינן שיהא בכוונתו לאכול כביצה, אולם אין צריך שיאכל כביצה, דאפילו אם לבסוף לא יאכל אין זה חשיב ברכה לבטלה" ע"כ, אולם בפשטות קשה לומר ביאור זה, הן דפשטות דברי רבינו לא משמע דמחלק בין לכתחילה מה שהיה בכוונתו בשעת הברכה, לבדיעבד דהיינו שנמלך לאחר הברכה, וגם לא משמע, דרבינו היה בדעתו לומר דאין צריך שיאכל כביצה, אולם כזית צריך שיאכל, ואי נימא דכוונתו להריטב"א אזי אף כזית אין צריך שיאכל, דאין כאן ברכה לבטלה כיון דבשעת הברכה היה בדעתו לאכול, ועכ"ח דאין לומר דהכוונה הי' לדברי הריטב"א הנ"ל.

ב. לכן נלענ"ד לברר מקחו של צדיק באופן אחר, בהקדם יסוד שיעור אכילת פת בסעודה, דהנה מצינו כמה שיעורים בחיוב אכילת פת: **א.** שיעור אכילת פת מחמת ברכת הנטילה, **ב.** שיעור פת אכילת

מחמת ברכת המוציא, **ג.** שיעור אכילת פת מחמת ברכת המזון, **ד.** שיעור אכילת פת בסעודת שבת ויו"ט מחמת חיוב הסעודה.

ונבארם - **א. שיעור פת מחמת ברכת הנטילה** - יש לאכול כביצה פת כפי שפסק השו"ע (סי' קנ"ח סע' ב') בשם הרוקח דלא יברך על נט"י אלא אם אוכל כביצה מהפת, אבל אם אוכל פחות מכביצה יטול ידיו ולא יברך, **ב. שיעור פת מחמת ברכת המוציא** - האוכל אפילו מעט פת מברך המוציא ואפילו באוכל פחות מכזית, דהרי אסור ליהנות מהעוה"ז בלא ברכה, אולם אינו מברך על נט"י כיון שאוכל פחות מכביצה, **ג. שיעור פת לחייב ברכת המזון** - חיוב ברכת המזון הוא משאכל כזית פת בכדי אכילת פרס [דהיינו שאכל כזית תוך ד' מינוט], וכפי שפסק בשו"ע (בסי' קפ"ד סע' ו'), וחיוב זה הוא מדרבנן, ומן התורה אינו חייב אלא אם אכל שיעור שביעה ולכמה ראשונים אם אכל כביצה עי' ביאור הלכה (שם ד"ה בכזית באריכות סיכום דעת הראשונים), **ד. שיעור פת בכדי לצאת חובת סעודת שבת ויו"ט** - בסעודות שבת ויו"ט יש אומרים דצריך לאכול שיעור מעט יותר מכביצה בכדי לצאת ידי חובת סעודת שבת ויו"ט, וכדמבואר בשו"ע (סי' רצ"א סע' א') וזהו שיטת הבה"ג (שבת עמ' קכו, ומובא בר"ן שבת קי"ז:), ובמחצה"ש (שם, סק"א) מבאר הטעם כיון דבכדי לצאת ידי סעודת שבת בעינן יותר מכביצה דפחות מזה לא הוי שיעור קביעות סעודה, והביא קושית האליה רבה (ס"ק ג) בשם המלבושי יום טוב שהקשה הא אמרינן (שבת קי"ט:) אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית, ומוכח דסעודת שבת סגי בכזית, ותי' המחצה"ש [עפ"י פי' הבה"ג] דאין הפירוש שאין צריך כביצה סעודת שבת, אלא ר"ל דאף מי שאינו רגיל אלא בכזית, מ"מ צד עניותו או מצד שביעתו, ג"כ צריך לסדר לאכול סעודת שבת, ומבאר לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת, ר"ל בהכנת הדברים לסעודה ושיהיה נראה כסעודה קבועה ולא כאכילת עראי לכבוד שבת, והוא הדין לענין השיעור שמצוה מן המובחר יותר מכביצה, דהוא שיעור קביעות, ובשו"ת באר יצחק (לר' יצחק אלחנן מקובנא, אבהע"ז סי' ב') מתרץ הקושיא דכזית בעינן לצורך קידוש במקום סעודה, משא"כ לצורך לצאת מצות עונג שבת בעינן כביצה, ובפרישה (סי' רצ"א סק"ד) ביאר הטעם דבעינן כביצה דאף דלענין שיעור אכילה לברך ברכת המזון נקטינן כרבי מאיר דסגי בכזית, היינו משום דבכל ענין נקטינן לחומרא, דלענין שיעור סעודה [בשבת] בעינן כביצה כרבי יהודה, ולענין ברכת המזון חייב אפילו אכזית כרבי מאיר, וכן העתיקו למעשה בשועה"ר (סי' רע"ד סע' ו'), ובמשנ"ב (סי' רצ"א סק"ב).

ומעתה כנראה דכוונת רבינו הוא דאה"נ לגבי חיוב ברכת על נט"י צריך שיהא בכוונתו לאכול כביצה, אך בכדי לצאת חובת סעודה בימות החול דהיינו לענין חיוב ברכת המוציא וכן לענין חיוב ברכת המזון, בזה אין צריך לאכול כביצה פת, אלא די שיאכל פחות משיעור כביצה דהיינו לגבי המוציא די במעט פת ולגבי ברכת המזון די בכזית פת, ורק לענין ברכת על נט"י צריך שיאכל כביצה פת, ובאמת בכהאי גוונא כשיאכל פחות מכביצה לא יברך על נט"י, וזהו ביאור דבריו "אין צריך לאכול כביצה [דהיינו גוף האכילה אין חיוב לאכול כביצה, דיכול לאכול אף פחות מכביצה ולברך המוציא וברכהמ"ז, ורק נט"י לא יברך], אלא צריך שיהא כביצה [דהיינו בכדי לברך על נט"י - שזהו תוכן השיחה בענין שיעור לנט"י - צריך שיהא בכוונתו לאכול כביצה]", וכן נראה מתוך המשך השיחה שרבינו ביאר דבריו הקודמים דמה שאמר שסגי שיש לפניו כביצה זהו רק בסעודת חול, דבסעודת חול אין צריך כביצה מחמת גוף הסעודה אלא סגי בכזית, אולם בסעודת שבת צריך שיאכל כביצה בכדי לצאת סעודת שבת, ומבואר מזה דכוונתו היתה לגוף הסעודה דאין צריך כביצה, ולא לגבי ברכת על נטילת ידים.

ג. **ולחידודא בעלמא** - אפשר להעמיס בדברי רבינו במה שאמר "אין צריך שיאכל כביצה, אלא די שיהא בידו כביצה", עפ"י מה שהבאנו דבסעודת שבת צריך שיאכל כביצה, אולם זהו רק לכתחילה, אבל מי שקשה לו לאכול כביצה יכול להסתפק בכזית דיש שנקטו דדי בכזית וכדמובא בשועה"ר (שם), ולפי המחצה"ש (שם) זהו רק מצוה מן המובחר, והנה דעת הגר"א מובא בליקוטים

שבסוף "רעיא מהימנא" שלחם משנה צריך שיהא בכל לחם שיעור כביצה דוקא, והיינו שיעור שביעה ולא מספיק בכזית לבד, רק כל לחם יהיה כשיעור ביצה, ותשובות והנהגות (ח"א סי' רנ"ח) ביאר הטעם כיון דלחם משנה הוא דומיא דמן, ובמן הגיע שיעור שביעה דהיינו כביצה ע"כ, ונמצא לפי"ז דמי שמסתפק באכילת כזית לסעודת שבת [דמחמת קושי אינו יכול לאכול כביצה או שאוכל סעודה רביעית בשבת דא"צ שיעור, ועכ"ז צריך לחם משנה כדמבואר ברמ"א סי' רצ"א סעי' ד'], אולם לצורך לחם משנה הוא מקפיד שיהא כביצה כדעת הגר"א, נמצא במציאות כזה שייך לומר דברי רבינו - דאינו צריך לאכול כביצה, אולם צריך שיהא בידו כביצה - וכמובן דבזה אינו מברך על נט"י.

כיסוי החלות בשבת שחרית

ואודות מה שהבאתם בשיחה השניה של כ"ק מרן רבינו שליט"א עם הרה"ג ר' שלמה שבתי קעסטנבוים שליט"א לגבי כיסוי החלות בשבת שחרית ואמר רבינו דבשחרית היו מכסין הן המזונות והן את החלות בין כשלא אכלו מזונות לאחר קידוש ואכלו תיכף הסעודה, ובין כשאכלו מזונות לאחר קידוש ורק אח"כ אכלו החלות, שבדבר זה נחלקו רבותינו הרה"ק החוזה מלובלין עם הרה"ק הרבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע, והיות שדבר זה תליא באשלי רברבי אמרתי לבארו באריכות לתועלת הקוראים:

א. הנה יש ג' טעמים לכיסוי החלות **א. בכדי שיראו שהסעודה בא לכבוד שבת**, ולכן מכסים בשעת הקידוש ורק לאחר שקידשו ניכר שהחלות באים לכבוד שבת (שאילתות פר' יתרו שאילתא כ"ד, ומובא ברשב"ם ותוס' פסחים ק:), **ב. שלא תראה הפת בושתו שמקדשים על היין** דהרי מדיני קדימה פת קודמת ליין (או"ז סי' כ"ב). **ג. זכר למן שהיה טל מלמעלה וטל מלמטה** (טור סי' רע"א סעי' ט'), ומצינו כמה חילוקים למעשה שתלויים לפי הטעמים, ונבאר החילוקים שיש בהם נפק"מ לענייננו.

- **חילוק א'** - האם בענין שיהיו מכוסים גם בשעת ברכת המוציא או די שיהיו מכוסים בשעת הקידוש, דלפי שני הטעמים הראשונים אינם שייכים אלא בשעת הקידוש ולאחר קידוש אפשר לגלות הפת, דאחר הקידוש כבר ניכר שהסעודה באה לכבוד שבת, וגם לאחר קידוש לא שייך כבר בושת לפת, משא"כ לטעם השלישי דהיינו לטעם זכר למן דעת החיי אדם (ומובא במשנ"ב סקמ"א) דשייך אף בשעת ברכת המוציא, דבשעת הברכה על החלות שהם לחם משנה אזי עושים הזכר למן, וכן הוא הביא בליקוטי מהרי"ח מסידור נהורא שלים, ושכן ראה אצל צדקים גדולי תורה, ובס' אוצר החיים (אות קמ"ט) שכן נהג הגה"ק מצאנז זצ"ל, והובא שכן נהג הגה"ק מלובלין זצ"ל, אולם דעת הפמ"ג דאף לטעם זכר למן אין צריך בהמוציא וסגי שעושים זכר בשעת קידוש.
- **חילוק ב'** - האם בעינן לכסות המזונות שאוכל לאחר קידוש, דלטעם א' אינו צריך לכסות דהמזונות אינם עיקר הסעודה, ולטעם ג' גם כן אינו צריך לכסות דהמזונות אינם זכר למן, ורק לטעם הב' כתבו בקיצור שו"ע (סי' נ"ה סעי' ה') ובח"א (כלל נ"ז י') דצריך לכסות דגם במזונות שייך הטעם שלא יראה בושתו, דמזונות קודמים ליין, ובס' ברכת הבית (שער מ"ו אות נ') ועוד כתבו דאין צריך לכסות דלא שייך בושת אלא בעיקר הסעודה דהיינו הפת.
- **חילוק ג'** - האם צריך לכסות גם בשבת שחרית, דלטעם א' אינו צריך לכסות כיון דבשחרית ניכר שהסעודה היא לכבוד שבת וכ"כ בא"ר (סי' רע"א סקט"ז) בשם המרדכי, ולטעם שלא יראה הפת בושתו, בפשטות שייך גם בשחרית, וכן מבואר במרדכי (ער"פ) וז"ל מיהו מה שאנו משימין המפה על הלחם שחרית לאו מהאי טעמא [שיהא ניכר שהוא לכבוד שבת], ויש ליתן טעם דהיינו שלא לבייש את הפת ע"כ, ובטעם "זכר למן" יש לדון.

ב. ובזה מצינו מחלוקת צדיקים הקודמים, ובנימוקי או"ח (סי' רע"א) מאריך לגבי היכא שכבר כיסוי בשעת הקידוש ובפרט כשיצאו כבר הקידוש בפת הבאה בכיסנין האם צריך לכסות בשעת ברכת המוציא, וכתב דשמענו בקבלה ברורה בזה [מפי הגה"ק משינאווא זצ"ל] פלוגתא בין כמה צדיקים וקדושי עליון זי"ע דבהיות הגה"ק הרמ"מ מרימנוב זי"ע בש"ק בלובלין אצל הגה"ק החוזה הרבי מלובלין זי"ע (כאשר ביקשו החוזה מלובלין לבא למחיצתו ולהיות בצוותא בחברתו ה' שבתות ויהי' תיקון עולם וכו', ואחרי שבת השני נחלה הרה"ק מהררמ"מ זי"ע ובהכרח נסע לביתו. ופרטי הדברים שהיו אז ולתכליתן נאמרו בסוד ה' ליראיו מפה לאוזן) והרה"ק מרימנוב הי' דרכו (בביתו) לגלות בסעודת שחרית והרה"ק מלובלין הי' דרכו לכסות גם בשחרית, וכאשר הסיר הרה"ק מרימנוב (לפני הנט"י) המפה מעל החלות של הרה"ק מלובלין ואמר בדרך פסק כי בשחרית א"צ לכסות הפת, ונענה הרה"ק מלובלין ואמר לא נאמר אנחנו בדרך פסק דוקא לכסות רק (בשחרית ש"ק) דעביד כמר (לגלות) עביד ודעביד כמר (לכסות) עביד עכל"ה, ועיי"ש ההמשך, ובנימוקי או"ח שם מבאר דתלוי הפלוגתא האם שייך טעם דזכר למן גם בשחרית או רק בליל שבת ע"כ.

ג. ויש לדון האם המחלוקת הוא רק לגבי כיסוי בשעת ברכת המוציא, ובשעת הקידוש לכו"ע יש לכסות מחמת בושת הפת, או שנחלקו אף לגבי הכיסוי בשעת הקידוש, דבתחילת דבריו כתב בנימוקי או"ח "דהרה"ק מרימנוב הי' דרכו (בביתו) לגלות בסעודת שחרית" משמע קצת דלא כיסה כלל אפי' בשעת הקידוש, אולם בהמשך העובדא שהסיר המפה לפני הנט"י, מבואר דרק לפני המוציא הסיר המפה, ואפשר דלא היה נמצא שם בשעת קידוש או מסיבה אחרת לא הסירו בשעת קידוש, וכן הוא פשטות הסברא דכל הנידון הוא רק האם שייך טעם "זכר למן" בשחרית, אולם טעם "שלא יראה הפת בושתו" ודאי דשייך אף בשחרית, וכן משמע בתחילת דברי הנמוקי או"ח שכתב שהפלוגתא הוא "היכא שכבר כיסוי החלות בשעת קידוש או כיסוי המזונות" האם יש לכסות בהמוציא, ומבואר דבשעת קידוש יש לכסות, ויש לציין דבדברי יחזקאל (בסוף הספר הליכות שבת קודש) הביאו מנימוקי או"ח דהרה"ק מרימנוב היה דרכו לגלות את הפת בשעת קידוש והמוציא, ולכאו' כפי שכתבנו אינו מבואר להדיא הנהגתו בשעת הקידוש, ובאוצר החיים (מנהגי צאנז) הביאו דאצל הרה"ק מצאנז לא היו החלות מכוסות בשעת קידוש [ולכאורה צ"ל דמשום טעם שלא יראה הפת בושתו לחוד לא הקפידו לכסות, ויל"ע מסי' רצ"ט סעי' ט' דאף בהבדלה יש לכסות הפת, וטעם זכר למן דעתו דלא שייך בשחרית], ובהגהות "וילקט יוסף" ביארו דהנהגתו בזה היתה כהרה"ק מרימנוב, ולכאו' כפי שכתבנו אין זה מבואר להדיא שכך היתה הנהגתו.

ד. וכפי המבואר משיחת רבינו שליט"א שמרן רביה"ק הברך משה ז"ל נהג כמנהג הרה"ק מלובלין שהחלות היו מכוסות בין בקידוש ובין בהמוציא, דבשחרית שייכים שני הטעמים הן הטעם "שלא יראה הפת בושתו" והן הטעם ד"זכר למן".

ואסיים מעין הפתיחה, בשיר והלל ערוכה, שתזכו להמשיך בעבודת הקודש להרוות צמאון אנ"ש שוחרי תורה, וחפץ ה' בידכם יצליח להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך הרחבת הדעת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, וכל מילי דמיטב תמיד.

יחיאל מיכל אברהם פריעדמאן

דומ"ץ פה קרית יואל בני ברק יצ"ו

תהילתו ידבר פ"י

יעלה ויבוא ויגיע ברכותינו, לכבוד ידידינו וחברינו, החשוב המהולל בפי כל ח
ותהי ידיו אמונה, בהתמסרות עצומה ונאמנה, להגדיל עשות לטובת מוסדותינו
אליו יאתה תהלה ותפארה, ככיר המעש בעוז ובגבורה, טוב ומטיב לזולת תדיר
לא ישבות יומם ולילה למען גליונינו, להרוות צמאון אנשי שלומינו, אהוב בפי כל

הלא הוא ידידינו החשוב והמפואר

מוה"ר יואל פרידמאן הי"ו

מראשי העסקנים בקרב קהל יעב לב ד'סאטמאר
בארא פארק יע"א

לרגל שמחת הולדת בנו ני"ו בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת,
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה,
ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחצקאל רוטטשר

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

נגע צרעת כי תהי' באדם והובא אל הכהן
(ויקרא יג, ט)

מצות נגע צרעת טומאתה וטהרתה בזמן הזה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה בשתי פרשיות השבוע שאנו עומדים בה, תזריע ומצורע, למדים אנו את מצות הצרעת, טומאתה וטהרתה. וראוי לעיין במצות המצורע, טומאתו וטהרתו אם נוהגת בזמן הזה או שמא אין מצוות אלה נוהגות אלא בזמן שבית המקדש קיים. וגם אם יש במציאות נגעים בזמן הזה, ומהו ההנהגה למעשה בזה, וכבר האריכו האחרונים בזה, ובפרט בספרים הנפלאים 'משנת הדעת' על הל' נגעים, וספר 'כרם אליעזר' ועוד, ואנחנו נלך בדרכיהם לאחוז בקצה המזלג בענין זה בס"ד.

ב'תורת כהנים' פרשת מצורע (פרשתא א' א') על הפסוק 'זאת תהי' תורת מצורע' מבואר בהדיא דנוהג בזמן הזה, וזל"ק: "תורת המצורע לבית עולמים, זאת אינה נוהגת בבמה, תהיה בזמן הזה" עי"ש, ועוד שם (אות י"ג) "אמר רבי יהודה שבתי היתה והלכתי אחר רבי טרפון לביתו, אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו, פשט ידו לחלון ונתן לי מקל, אמר לי יהודה בזו טיהרתי שלושה מצורעים". ולמדו שם עובדה זו שמטהרים את המצורע בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית, דהיינו שהל' מצורע ואף דיני טהרת מצורע נוהג בזמן הזה. וכלשון הראב"ד בפירושו והעתיקו הח"ח בפירושו שם: "טומאתו וטהרתו מפי כהן והבאת צפורים והזאתו ותגלחתו נוהגין בזה"ז" וכו', עי"ש. וב'תוספתא' מסכת נגעים (פ"ח ה"א) אמרו: "אין מצורע מטהר מצורע אחר אבל נשאל הוא על הטומאה ועל הטהרה של עצמו והכל כשרין לטהר את המצורע ואפילו זב ואפילו טמא מת וכשם שמצוה לטהרן כך מצוה לטמאן וכהן שטמא מצוה לטהר שנאמר לטהרו או לטמאו בארץ ובחוצה לארץ", עי"ש. וכן מבואר להלן (פ"ח ה"ג) "ומטהרין בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרין בגבולין" וכו', עי"ש. מבואר מזה דטומאת צרעת נוהג בזמן הזה ואף נוהגת הטהרה בזמן הזה שמטהר את עצמו בתגלחת וצפרים ומונה ימי ספירו, וחוזר ומגלח וטובל ונטהר מלהיות אב הטומאה, ונשאר רק מחוסר כפורים דאינו יכול להביא קרבנות בזמן הזה.

וכן פסק ה'רמב"ם' (פי"א מטומאת צרעת ה"ו) דהלכות אלה נוגעות גם בזמן הזה: "טהרת מצורע זו נוהגת בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, וכהן שטמאו מצוה לטהרו שנאמר לטהרו או לטמאו, והכל כשרין לטהר את המצורע אפילו זב ואפילו טמא מת, ואין מצורע מטהר מצורע, ואין מטהרין שני מצורעין כאחת שאין עושין מצות חבילות". וב'כסף משנה' שם ציין את דברי התוספתא ותוה"כ כמקור לדברי הרמב"ם, עי"ש.

אולם אף דטומאת צרעת נוהג בזמן הזה נחלקו הראשונים אי נוהג שילוח בזמן הזה, דבגמ' מס' ברכות (ה:) מצינו: "א"ר יוחנן נגעים ובנים אינן יסורין של אהבה", ומקשינן "ונגעים לא והתניא כל מי שיש בו אחד מארבעה מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח כפרה", ובתירוץ השני "ואב"א הא לן והא להו", ועי' רש"י שם: "בארץ ישראל, שערי חומה מקודשות בה, ומצורע טעון שילוח חוצה להן, אינן יסורין של אהבה, בבל, שאין טעונין שילוח והן מזבח כפרה, הוו יסורין של אהבה", עי"ש, הרי מבואר דבבבל ליכא דין שילוח ולכן הוי מזבח כפרה. ובתוס' שם (ד"ה הא לן והא להו): "ותימא דשילוח מחנות לא היה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ובתי ערי חומה, ובימי האמוראין לא היה היובל נוהג כדאמרינן במסכת גיטין (לו.) והיאך היה מדבר ר' יוחנן מדבר שלא היה נוהג בימיו", וע"כ פירשו באו"א. ועכ"פ מבואר דאף בארי' בזמן הזה אינו נוהג שילוח מחוץ. ועי' ברשב"א ועוד ראשונים שם שחולקים על תוס' "דאף דבתי ערי חומה אינו נוהג, מ"מ שילוח נוהג דקדשה לעתיד לבוא", עי"ש, ובמאמר הבא נבאר בעז"ה דלכן י"ל דאינו נוהג בזמן הזה.

אולם ב'מדרש לקח טוב' (פ' תזריע) מצינו: א"ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש אין טהרה ממת ואין טומאה ממצורע, פירוש: אין טהרה ממת אבל טומאה איכא לפי שאין לנו אפר

הפרה להזות, אבל טומאה ממצורע **ליכא כלל שאין בהם מורה** עי"ש, הרי מבואר מדברי המדרש דליכא טומאה כיון דליכא מורה, וראוי להבין הלשון 'שאין בהם מורה' הא איכא כהנים?

וה'ראבי"ה' (תת"מ) כתב, וזל"ק: "הלכות מצורע לא הוזקקתי לפרש דכיון דכהן לא חזי ליה ולא בקיאין למיחזי ולא נהיגי ביה בזמן הזה כל דיני מצורע, אבל מרחיקין מהם מפני הסכנה [דהוה מחלה מדבקת]", עכל"ק, והיינו דכהנים אינן בקיאין בזמן הזה בשמות הנגעים ובהלכותיו כראוי. וכ"כ ה'טור' (בהל' א"י) וז"ל: "ובזמן הזה מצורע א"צ שילוח מירושלים זולתי ממחנה שכינה ולויה, וע"ז אין לנו עכשיו כהן שיהיה בקי במצורעים ובשמותיהם ואין לנו להבדילם ולא ליזקק להם אלא כדין שאר חולים, ויש לנו לבקש עליהם רחמים", עי"ש. וכבר ציינו האחרונים ללשון ה'חינוך' וז"ל: "ונוהגין דיני צרעת בזכרים ונקבות **בכל זמן שיהיו לנו כהנים בקיאין רואין אותם**" וכו', עי"ש, ומבואר דביום שאין לנו בקיאין אינו נוהג.

אבל לפי שיטת התו"כ והרמב"ם ועוד הדין נוהג גם בזמן הזה, וזה תימה דלא שמענו מעולם דמי שיש לו מראה נגע שילך אצל כהן ויעשה כסדר הזה, ובפרט דהא יש כמה ראשונים הסוברים דעצם ביאה לכהן הוי מצות עשה כמבואר ב'שאלתות דר' אחאי' (פ"ח) וז"ל: "מאן דאתיילד ביה נגעא צריך לאחוויא לכהן" וכו'. וכן פסק ה'חינוך' (קס"ט) ד"מי שנצטרע ולא חש לבוא אל הכהן להראותה עובר בעשה זה" וכו'. וכן פסק ה'רא"ש' (פ"ג משנה ב') ואף הוסיף דכופין בי"ד ע"ז. וגם בדברי ה'רמב"ן' (על התורה פרשת תצא) מפורש: "הנמנע מלהראות נגעו לכהן עובר בל"ת דהשמר בנגע הצרעת" עי"ש. וכבר ידוע דבעל 'תפארת ישראל' [יכין ובועז] בהקדמת 'מראה כהן' (אות ל"ח) הקשה להגה"ק ר' עקיבא איגר ז"ל קושיא זאת, וז"ל: "ומימי תמהתי למה אין נוהגין כן בזה"ז, וזכרתי ימים מקדם שבילדותי הצעתי תמיהתי זו לפני הגאון הגדול רעק"א זצוק"ל, והשבני שגם הוא תמה על דבר זה ושאין לו תירוץ המתקבל על הדעת".

וב'מנחת חינוך' (קס"ט) לאחר שהאריך שם דבעינן כהן מיוחס לזה, מסיק בזה"ל: "על כן בזמנינו שאין לנו כהנים מיוחסים אין רואין את הנגעים, וראיתי זה בספר תולדות אדם על הגאון מהר"ז מווילנא (ח"א פ"ו דף כ"ג) ואין תחת ידי כעת", עי"ש. ויסוד הדברים כבר מבואר ברדב"ז (הל' תרומות פ"ז ה"ט) וז"ל: "ומזה הטעם אין טומאת נגעים נוהגת בזמן הזה, שהרי טהרת המצורע נוהגת בארץ ובחו"ל בפני הבית ושלא בפני הבית, אלא ודאי מה שלא נהגו בה מפני שאין עתה בינינו כהן מיוחס", עי"ש.

ובספר 'תולדות אדם' לאחר שהעתיק דברי הרמב"ם בזה מבאר בזה"ל: "אמנם באמת ואמונה לא שמענו דבר זה מימינו שעלה על לב אדם טהרה זו, ולא שמענו ולא ראינו שום חיבור שיכתוב דין זה שטהרת מצורע נוהג אף שלא בפני הבית ובזמן הזה, זולת רבנו וארח לחברה עמו הרא"ה בספר החינוך מצוה קע"ג, וכי תאמר קורא נעים אחר שאין בזמנינו דין טומאה וטהרה מה מצוה שייך בטומאה וטהרה של מצורע בחו"ל, ואין לומר לענין שמשלחין אותו חוץ למחנה הלא אין צריך שילוח כי אם מעיירות המוקפות חומה באר"י בלבד כמבואר בדברי רבינו (ה' טומ"צ פ"י ה"ז), וא"כ בחו"ל אין צד תועלת בטהרה זו, אם כה תאמר אני אשיב אמרי לך גם בחו"ל יש תועלת בטהרה זו שהרי המצורע חייב בפריעה ופרימה ועוטה על שפם כאבל, והוא מצות עשה ושאר איסורים כמבואר שם היו ואסור בתשמיש בימי ספרו כמבואר שם פי"א ה"א, וא"כ על מה שמנו מצוה זו של טהרת המצורע אחר הדלת והמזוזה ולא השארנו לה בזמנינו זה שם ושארית?

אמנם הנראה ליישב בזה הוא מפני שאין הכהנים מוחזקים בזמן הזה לכהונה אלא במילי דרבנן כגון לאכול תרומה דרבנן, ואין בזמן הזה כהן מיוחס לענין תרומה דאורייתא, כמ"ש רבינו (הלכות אס"ב פ"כ ה') ואחר שאין הטהרה והטומאה תלויה רק בכהן כמבואר בדברי רבינו (הל' טומ"צ פ"ט ה"ב, פי"א ה"ו) שהכהן צריך שיאמר טהור או טמא, א"כ בזמן הזה שאין לנו כהן ממילא אין שייך טומאה וטהרה, ואין להשיב מאחר שאנו מחזיקים לכהנים בחזקת כהונה בזמן הזה להחמיר א"כ יראו הנגעים ויהיה המצורע הזה אסור בפריעה ופרימה ואח"כ יטהר אותו, זה לא יתכן שהרי הכהן צריך לגלח כל שערו פאת ראשו וזקנו ואם הניח שתי שערות לא עשה כלום, כמבואר בדברי רבינו מפני שהעשה של תגלחת מצורע דוחה הל"ת, וכיון שאין כהן ודאי בזמנינו איך יגלח אותו וכו', והרמב"ם מיירי כשעדיין הי' כהנים מיוחסים". אולם מסיק אח"כ: "אבל הרב ר' יעב"ץ בספרו 'ברכת שמים' (עלה כ"ד) כתב אבל טהרת מצורע בתגלחת וצפרים נוהגת גם בזמן הזה ע"כ. הנה לא יתכנו דבריו לפי דברינו", עי"ש.

וכדברים הנ"ל כתב בפירוש 'אוצר נחמד' על ספר הכוזרי (מאמר ג אות מ"ט) דבזמן הזה אין נוהגין טומאת מצורע משום דבזמנינו יש לנו רק כהני חזקה והם מוחזקים רק למילי דרבנן, ואף דלכאורה דמאחר שאנו מחזיקים לכהנים בזה"ז בחזקת כהנים להחמיר א"כ יראו את הנגעים להחמיר, דזה לא יתכן שהרי הכהן צריך שיגלח את פאת ראשו וזקנו וכיון שאין כהן ודאי בזמנינו האיך יתגלח ויעבור על הלאוין דהשחתה ודהקפה מספק, עי"ש, וכ"כ ה'תפארת ישראל' (שם).

ובהקדמת ה'תפארת ישראל' לסדר קדשים (מאמר חומר בקודש פ"ד אות כ"ו בהג"ה) האריך עוד בזה למה שאין נוהגין בזה"ז **טהרת** צרעת, משום דבעינן בגדי כהונה, וכהנים שבזמנינו כיון דאינם מיוחסים אסורים ללבוש בגדי כהונה שיש בהם שעטנז ע"י התכלת שבאבנט, וכמבואר ברמב"ם בהלכות כלי המקדש פ"ח ה"א והי"א. והגם שהוא ז"ל האריך בענין טהרת מצורע דבעינן בגדי כהונה, אולם יל"ע טובא אי לטומאת מצורע בעינן בגדי כהונה, והיעב"ץ ב'לחם שמים' (פ"ג מנגעים מ"א) דן בזה בארוכה אי בעינן בגדי כהונה עי"ש, ועי' בשו"ת 'בית יצחק' (או"ח סי' כ"ז סק"ד, וביו"ד ח"ב סי' קי"ג) וב'אפיקי ים' (ח"ב סל"ד) ועוד, שמבואר דטומאת וטהרת מצורא אינו עבודה כלל ולא בעינן בגדי כהונה.

ונמשיך מאמרינו בשבוע הבא בעז"ה

קהל ישב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תודה וקו"ל זמרה

בהאי עידן דחדוותא, נשגר כסא דברכתא, קדם ידידינו החשוב לעילא מכל תושבחתא, איש חמודות ורב תבונות, שמו מהללים בשפתי רננות, האי צנתר דדהבא, ידען נפלא וחו"ב טובא, גריס בהויות דאביי ורבא, לשונו עט סופר מהיר במלאכתו, עוסק במלאכת הקודש בהעתקת החידו"ת של כ"ק מרן רבינו שליט"א מדי שבת בשבתו, עומד תמיד לימינינו, בעצה ובמעש למען הופעת גליונינו, הלא הוא

הר"ר יואל גאלדבערגער הי"ו

מספר"י דמר"א ט"ב אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת נישואי בנו ני"ו בסימן טוב ובמזל טוב

ותהי נא ברכותינו עטרה, שמשמחה זו ישפע שמחות תדירא, אך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, ויזכה להמשיך בהרמת גליונינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, אמן

החותמים למען שמו ברגשי שמחה והערכה, אסירי התודה והברכה

הנהלת הקהילה

מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ק | מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ב

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' חיים אליהו קליין ז"ל

בן הרה"ח ר' יעקב יהודה ז"ל

נלב"ע ו' אייר

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו הרבני הנדיב הנכבד רודצו"ח

מוה"ר זלמן לייב קליין הי"ו

אב"י בעיה"ב לאנדאן יע"א

חבורת אנשים המספרים לשון הרע

בפרשתן "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו" ובגמ' (ערכין ט"ו:) ואמר ר' יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו.

<u>דברי החובת הלבבות</u>

כתב החובת הלבבות (שער הכניעה פרק ז') אמר אחד מן החסידים הרבה בני אדם יבואו יום החשבון וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם זכיות שלא עשו אותן, ויאמרו לא עשינו אותן, ויאמר להם: "עשה אותן אשר דיבר בכם וסיפר בגנותכם", וכן כשיחסר מספר זכיות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמרו להם: "אבדו מכם בעת שדיברתם בפלוני ופלוני" (ובעצי חיים בפרשתן ביאר בזה מאמרם (נדרים סד:) דמצורע חשיב כמת, וכוונתם כיון דמצורע בא על לשון הרע, והמדבר לשון הרע אין לו כלום חיות משלו, דנטלו ממנו כל המעשים טובים, ולכן הוא נחשב כמת, ומובא ב"ברך משה" בפרשתן עמ' ק' בתוספת ביאור).

<u>הוספת החתם סופר</u>

הוסיף על כך החתם סופר (דרשות קע:) אמנם כשיתכפר על לשון הרע אזי מחזירים לו מצוותיו ויתמלא כבתחלה.

<u>חידוש הארץ צבי</u>

וחידש בזה בשו"ת ארץ צבי (ח"ב ליקוטים עמ' שצ"ז) שגם זה שדברו עליו לשון הרע נשאר בזכיות אלו שזכה בהן, אף לאחר שהחוטא שב וזכה בהן שנית, וזו לשונו: מי שמדברים עליו לשון הרע אף שמחל לו, למה יגרע ממה שזכה בזכיות חבירו, למה יפסיד הוא מה שהיה ראוי לו לולא המחילה, והלא בשמים אפשר לקיים שניהם".

<u>שכר בהאי עלמא לדברי רבינו זי"ע</u>

ועל פי זה חידש מרן רבינו זי"ע (דברי יואל פר' ויצא עמ' מג) דאף על פי ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אולם כיון שרשעים משתלמין שכר בהאי עלמא, וכשהרשע מדבר לשון הרע על הצדיק, יזכה הצדיק במצותיו של הרשע ומקבל על זה שכר בהאי עלמא, ולכן יעקב אבינו קבל שכר מצותיו של לבן הרשע אשר דיבר עליו לשון הרע ע"כ.

<u>תוספת טעם מכ"ק מרן רבינו שליט"א</u>

ומרן רבינו הגה"ק שליט"א (לב אהרן עמ' קנ) כתב דיש לומר בפשטות הטעם שעל זכויות אלו יש שכר בעוה"ז, עפ"י המבואר במפרשים (שבט מישראל מזמור סב) דעל המצות והזכויות שיש לאדם יותר מן החיוב המוטל עליו, מקבל שכר בעוה"ז, ומעתה זכויות אלו המגיעין לו לאדם על ידי שאיש אחר דיבר עליו לשון הרע, הרי הן יותר מן החיוב, לכן יקבל עליהם שכר בעוה"ז.

הלכה למעשה

<u>לילך בין חבורת אנשים המספרים לשון הרע</u>

הרואה חבורת אנשים המספרים לשון הרע - אסור לו לילך לעמוד ביניהם או לישב ביניהם, אף שלא יסייע לדבריהם כלל.

(דאיסור לשון הרע מה"ת הוא אף על שמיעה לחוד כדהאריך בזה בחפץ חיים (כלל ו' סעיף ב') וראיתו מגמ' כתובות (ה' ע"א)).

ואיסור זה הוא אף כשסיבת הליכתו לעמוד ביניהם אינו בכדי לשמוע מה שבפיהם, אלא סיבת הליכתו ביניהם הוא לצרך מטרה אחרת, ואף כשלא ניחא להו בדבריהם - גם כן אסור

(שם (סעי' ו'), ואף דהוי דבר שאינו מתכוין, עכ"ז אסור דהא הוי פסיק רישא דבעל כרחך הוא ישמע דבריהם, ואסור כבכל פסיק רישא אף כשאינו מתכוין ואף כשלא

ניחא להו, וזה נחשב פסיק רישא כיון דבשעת הליכתו הוא יודע שמדברים שם לשה"ר, ועי' לקמן מה שנתקשינו בזה אמאי זה נחשב פס"ר)

פרטי דינים (חלק מהם הועתק מס' ח"ח)

- **המכיר אנשים אשר בטבעם הם מבעלי הלשון שתשוקתם תמיד לדבר מגנות אנשים אחרים - לא ילך לישב או לעמוד ביניהם.**
- **לא ילך לעמוד ולשהות "במקומות קבועים" ששם מוחזק בדיבור לשה"ר וכדו'** (חוץ מעצם בטילת זמן המביא לידי חטא, וכ"ש היכא שיש בזה חשש של מושב לצים, וזילזול קדושת ביהכ"נ וביהמ"ד).
- **כל שכן שיש ליזהר, שלא לקבוע מקום בבית הכנסת על יד בעלי הלשון** (כי הם ירגילו אותו להוציא דבה על בנ"א, וגם יתבטל כמה פעמים מעניית "אמן יהא שמיה", ו"ברכו", "קריאת התורה וחזרת הש"ץ ועוד").
- **ומצוי במסיבות מריעים - או בסעודות בביהכ"נ כס"ג כדו' - שיושבים חבירים ביחד, וצריך ליתן שימת הלב בזה.**
- **ובפרט אם יש לו זמן קבוע ללימוד התורה [שיעור או חברותא] - צריך ליזהר באותו הזמן שלא להתערב עמהם** (כי יתבטל על ידם הרבה מלימוד התורה, ובזמן הנותר לא יצליח בלימודו, כי לימודו יהא מקוטע, ובנוסף יהא גם ביטול תורה בזה).
- **המשתתף בשיעור קבוע ללימוד תורה, יראה לאחר השיעור לילך לדרכו, אם יש חשש שבמשך הזמן ידברו לשה"ר וכדו'.**

ישב בחבורת אנשים והתחילו לדבר לשה"ר

העומד או יושב בין אנשים שנתקבצו לענין מה, והתחילו לדבר לשה"ר או שאר דברים אסורים -יעשה כדלהן

א) אם ביכולתו להוכיחם - אזי מחויב להוכיחם, ולכן כששומע חביריו או תלמידיו שישמעו תוכחתו מדברים לשה"ר, ובפרט אנשי ביתו, שצריך להוכיחם.

(כדאי' בגמ' (שבת נ"ד:) כל מי שאפשר לו למחות על אנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם).

ואם שומע את בניו ובנותיו הקטנים שמדברים לשה"ר או שאר דברים אסורים, כשהגיעו לגיל שמבינים האיסור, אזי צריך למנוע בעדם גם מצד חיוב חינוך.

(דיש חיוב חינוך על האב וי"א אף על האם, לחנכם שלא לעבור איסורים, ואם רואים אותם לעבור על איסור צריכים למנוע בעדם).

חוץ אם הם מספרים בענין שמותר, כשזה לתועלת החינוך, כגון שמספרים להוריהם על אחד בכדי שידעו להתרחק ממנו וכדו', והכל לפי הענין, ועפ"י התנאים שמותר (כדמבואר באריכות בס' ח"ח).

ב) אם אין ביכולתו להוכיחם - אזי אם אפשר לו להתרחק מהם, מצוה רבה הוא עושה בזה (דצריך להתרחק שלא ישמע לדבריהם).

ג) או יכול להניח אצבעו באזניו בכדי שלא ישמע להם

(עפ"י הגמ' כתובות (דף ה:) דריש בר קפרא ויתד תהיה על אזנך (דברים כ"ג, י"ד) אל תקרא על אזנך אלא על אוזניך שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו).

ד) ואם אי אפשר לו להתרחק מהם, ולהניח אצבעו באזנו גם קשה לו מאד מפני שילעגו עליו - אזי יראה לזרז עצמו ולהחליט בלבו שלושה דברים: א) שלא להאמין לדברי הגנות שהם מספרים, ב) שלא יהא נוח לו בשמיעת סיפוריהם, ג) שלא יראה להמספרים שום תנועה שיוכלו להבין ממנו שהוא מסכים לדבריהם, ורק ישב כאבן דומם.

(חפץ חיים שם, ויסוד ההיתר לישב שם, הוא עפ"י הגמ' פסחים (כ"ה:) לגבי הנאה של איסור הבאה לאדם בעל כרחו, דמסקנת הגמ' דהיכא דאינו מכוין דמותר בין בדאפשר ובין בדאי אפשר וכפי שנקטו הראשונים כלשון שני בגמ', וכן נפסק בשו"ע יו"ד (סי' קמ"ב סעי' ט"ו ברמ"א ובש"ך סקל"ד, וכן ביאר הרדב"ז על הרמב"ם, מאכ"א פ"ד הי"ב), והכי נמי בנידון דידן כיון דלא ניחא ליה בשמיעת הדברים הרי זה נחשב אינו מתכוין, וגם לכתחילה הוא לא בא לשם בשביל השמיעה, א"כ זה נחשב הנאה הבאה בעל כרחו כשאינו מתכוין ומותר.

ואף דקיי"ל (רא"ש שבת פ' שמונה שרצים סק"ט) דהיכא דהוי פסיק רישא אף דלא ניחא ליה אסור, הכא בכהאי גוונא אין זה נחשב פסיק רישא, כדכתבו התו' והרא"ש (פסחים שם) ומובא בש"ך (שם), דכיון דיכול לאטום אוזניו, אין זה נחשב פס"ר, ואף דלמעשה אינו אוטם אוזנו, הרי בזה אינו עושה מעשה כלל, ואינו דומה לשאר פס"ר דבשעת האיסור הוא עושה מעשה, ועי' בח"ח שם שהאריך בסברא זו, ובהג"ה שם שהקשה על החכמ"א (הל' עכומ"ז פ"ז ט"ו) שכתב דצריך לאטום אזנו ואל"ה הוי פס"ר, והקשה דלכאו' זהו דלא כהש"ך דכתב דא"צ לאטום אזנו. אולם עדיין קצ"ע דמהראשונים והש"ך משמע דאף לכתחילה מותר לילך שם בכהאי גוונא, ובח"ח מסיק שם דרק אם הוא כבר נמצא שם מותר אבל לכתחילה אסור לילך שם עיי"ש סברתו.

ואגב יש לציין דדעת הר"ן (חולין ל"ב:) דאף בפסיק רישא אינו אסור אלא באכילה ולא בשאר הנאות, וכן מדייק בחי' הגר"ח הלוי (הל' שבת פ"י הי"ז) שכן שיטת הרמב"ם).

ואם הם מדברים בקולי קולות, בענין שהוא משער שלא יועיל לזה אפי' אטימת אזנים - אזי צריך להתרחק משם (דאז הרי זה פסיק רישא דאסור בכל האיסורים).

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתיסדה ע"י רבינו הגה"ק
מוהר"י ט"ב זצוקללה"ה
בני ברק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ע"ה ו'יבוא א'יחולי ל'כ'ע

באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, קדם מעלת כבוד ידידינו היקר המהולל בתשבחות, רב תבונות ונעים הליכות, מסור בלב ובנפש חפיצה למענינו, בכשרונותיו הברוכים עומד תמיד לימינינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, אר"י שבחבורה, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרת קהילתינו המעטירה, ה"ה

מוה"ד יואל פריד מאן הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

לרגל שמחתו בהולדת בנו ני"ו למז"ט

ובהאי עידנא דחדוותא, נשגר כסא דברכתא, ביקר ורבותא
על התמסרותו התמידית למענינו בפעולותיו הברוכים,
ובמיוחד השליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו בערבי פסחים,
למען "חלוקת המצות" לאנשי שלומינו פה בני ברק יצ"ו
יחד כולם הודו לשמו להללו ולשבחו בכל השבחים

יה"ר שיזכה לראות ולדוות ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא,
אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

פה בני ברק יצ"ו

א' אייר

הגה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע

אלה תולדות

נולד בטאראַצין לאביו הרה"ק ר' משה שהי' מבני היכלא קדישא ומבאי ביתו של הבעשטה"ק, עוד משחד נעורו ניכר בו כשרונותיו המיוחדים במינם, ואף התמדתו היתה למעלה מרגיל, עוד בשנים ההם את הי' יניק וחכים, כבר שמע תורה מפי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע כי אז התגורר המגיד בטאראַצין והרבין תורה לילדי ישראל, ואף מנחם מנדל מסרו הוריו להמלמד הנאמן, ותדבק נפש הנער בנפש רבו וידלה ממנו מים חיים לרוות נפש הצמאה לאביה שבשמים. פ"א בקומו מתלמודו לאחר שלמד יותר מכדי הרגילו, התהלך לו בגילופין כאשר כובעו שמוט על הצד, נגש אליו המגיד ושאלו מענדעלע הגד נא כמה דפים למדת היו, ענה שש דפים, שאלו שוב המגיד אם ע"י שש דפים נשמט הכובע לצד לכמה דפים הנך זקוק ללמוד כדי להשמיט לגמרי את הכובע, הנער נעלב אולם דברי המגיד הללו אף שנאמר בצחות נכנסו עמוק ללבו והי' לו למורה דרך כל ימי חייו.

בקרבת הבעש"ט

באחד מן הימים הציע המגיד לתלמידו היות שהוא נוסע לרבו הבעש"ט שיבוא ג"כ אתו באמר אליו שהתועלת מובטחת לו מנסיעה זו, בדרך אמר המגיד לתלמידו, היות וידע שכאשר יבוא אל הבעש"ט לא יוכל לקלוט את דברי תורתו, לכן מבקש מאתו שישים לב להקשיב לשמוע את הדברים ואחר כך יחזור בפניו, ר' מנדל קיבל על עצמו פקודת רבו, וגם ביקש שבל יודיע להבעש"ט משבחו ועל בואו, המגיד הבטיח לו, הם הגיעו בעש"ק, ר' מנדל נפרד מרבו והכין עצמו לקבל פני שבת מלכתא, בבית מדרשו של הבעש"ט כבר התכנסו כל החבריא קדישא ובראשם רבם הק' לקבל את השבת, ומחכים על רמז רבם לפתוח התפילה, אבל הבעש"ט אמר שמחכה על הילד מנחם מנדל, התלמידים יצאו דחופים בפקודת רבם להביא את הילד מה מאוד השתומם כאשר שמע בקשת הבעש"ט, כי עין בעין ראה רוח קדשו של הבעש"ט שבטח לא הגיד המגיד על בואו, והלך אתם אל הביהמ"ד שם התקבל ע"י הבעש"ט בחיבה יתירה להשתוממות התלמידים בהבינם כי אור גדול לפניהם, אחר כך כאשר נכנס אל הקודש פנימה, הי' זה במעמד רבו המגיד והרה"ק בעל "התולדות" הרבה עמו בשיחה, ואף סיפר לו מעשה שהתלמידים לא הבינו, אולם בעבור זמן מה הבין היטב ר' מענדל מה הי' טמון בו, וזה הי' הניצוץ שהפך כעבור שנים ללהב בדרך הבעשטה"ק.

ימי ההילולא

א' אי"ר

- **רבי צבי הירש אשכנזי ב"ר יעקב (חכם צבי) תע"ח**
- **רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ב"ר צבי הירש תקל"ח**
- **רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ב"ר משה תקמ"ח**
- **רבי עקיבא יוסף שלעזינגער ב"ר יחיאל (לב העברי) תקמ"ח**
- **רבי אברהם (השני) מסלאנים ב"ר שמואל (בית אברהם) תרצ"ג**
- **רבי דוב בעריש ריינמאן-שפירא מנאראל ב"ר שלום תרע"ט**

ב' אי"ר

- **רבי ישראל מבאהאפלי ב"ר אברהם מקאריסטשוב -תרי"א**
- **רבי משה רוקח מקארוב ב"ר שלום מבעלזא -תרמ"ג**
- **רבי שמואל מרדכי שפירא מנעשחיז ב"ר יעקב ארי' -תר"פ**
- **רבי יוסף נחמי' קורצניצער אב"ד קראקא ב"ר עקיבא - תרצ"ג**

ג' אי"ר

- **רבי יהודה לייב פיסטינר מקאלאמיי -תק"ה**
- **רבי ארי' לייב צונץ ב"ר משה (הגאון מפלאצק) -תקצ"ג**
- **רבי יששכר בער קאהן אב"ד סנזשארץ ב"ר יעקב -תרפ"ג**
- **רבי ישעי' מקערעסטיר ב"ר משה -תרפ"ה**

נישואיו – ונשיאותו

בהגיע לפרקו נשא זוג' הרבנית מבנות וויטעפסק ושם השתקע בעיר ועסק בתורה ועבודה מתוך הדחק ולא הי' הפרוטה מצוי' בכיס, וכך עסק בתורה בהסתר ובהצנע לכת, אבל השגחה עשתה שלה, חבורת חסידי רייסן באו אל המגיד ואמרו לו היות וכמעט מן הנמנע לבוא בכל עת אל המלך, מפני סיבות שונות, או מפני דרך רחוקה וכדו' על כן מבקשים שימנה עליהם רב ומורה בגלולם שידריכם בדרך הבעש"ט, הרב המגיד נעתר לבקשתם והוא מסר להם חלוקא דרבנן, חגורת משי ומקל, ופקד עליהם שיסעו לוויטעפסק וימסרו הדברים לרבי מענדלע והוא יהי' להם לראש, ולא פירט על איזה ר' מענדלע, הם יצאו לדרך ובאו לוויטעפסק, והתחילו לחפש אחר צדיק ר' מענדלע, ולא נמצא בכל עיר צדיק כזה, הם מסתובבים בעיר, ופגשו באשה אחת ושאלה להם על מבוקשם וסיפרו לה, אמרה להם שאין בעיר צדיק כזה, אולם מכירה היא אנשים מן השורה בשם זה, ובדרך אגב

סיפרה להם שגם לחתנה נקרא כן, תשובתה נכנסה ללבם בהבינם דלא למגני איתרחיש להם אתתא דא, ושאלו להם אם אפשר להראות עם חתנה, הם פנו מיד לביתו ומצאוהו יושב ועוסק בתורה, והבינו מיד כי לו נתכוין רבם, ומסרו לו החפצים ואמרו לו: רבינו הק' המגיד ממעזריטש מינה אותך לרב ופטרון לחסידיו בגליל זה, עם גודל ענוותנתו נכנע ר' מענדל לפקדות רבו וילבש הכתונת ויחגור את האבנט ויקח את המטה בידו, ומיד קרן אור פניו ומורא גדול עלה עליהם ומיד נתבטלו לפניו, אחר זה נסע ר' מענדל לרבו המגיד, ואז קבלו בכבוד מיוחד, ובהפרדם נסע המגיד ללוותו עד הנהר שם פנה אליו המגיד ואמר לו: לימדני רבותינו "אין מושחין מלכים אלא על המעיין" ובכן הנני סומך אותך כעת למנהיג עדת ישורון פה אל המעיין, ויה"ר שתהא מלכותך נובעת כמעין, ובאותו זמן גלה לו כי הוא ניצוץ חזקיהו המלך וברכו שבכל מקום בואו יהי' לראש.

במקום גדולתו שם ענותנותו

עם כי קיבל על עצמו הנהגת עדה עכ"ז הי' לבו נשבר כחרס הנשבר, והי עניו מכל אדם, פ"א בא אליו אחד מגדולי תלמידיו רבי איצ'לע קוידנובער זצ"ל, בטרם הכנסו פרץ ר"מ בבכי ואמר "וכי גדול אני יותר מרבי איצ'לע ומדוע לא אכנע לפניו", כשנכנס ר"א צוה ר"מ שישמש אותו כתלמיד לפני רבו, וכשיצא ר"א שוב פרץ בבכי ואמר: על משה רבינו נאמר ויהי בישורון מלך ועם כל זה מעידה עליו התורה "והאיש משה עניו מאד מכל האדם". רבו הרה"מ אמר עליו שבשמו מרומזים שני כוחותיו מצד אחד העוז והממשלה ומצד שני הענוה ושפלות – "מאנ–דל" מאן (בל"א מלשון אדנות וחשיבות) דל – דלות ושפלות. זקן תלמידי הבעשטה"ק הרה"ק בעל "התולדות" הסביר את הנהגותיו הנפלאות למשל למלך שהיתה לו אבן יקרה מאוד, ויהי כצאתו את העיר חשש שמא יד זדים יגעו בו הערים וטמנה באשפה מקום שלא יעלה על לב אדם שאבן יקרה שם, כך גם ר"מ ברכשו עצמו מדה היקרה ענוה, ומחשש שהיצר לא יתנכל לו במדה זו טמנה בגאוה חיצוניות. מעודו חתם לפני שמו "השפל באמת" הרה"ק מרוז'ין הקשה פעם, ממ"נ אם הוא שפל באמת מפני מה חותם עצמו במדה נשגבה זו, ותירץ ששפלותו הי' עד כדי כך אמיתית עד כי לא חש במעלה שבדבר.

ואת עפרה יחוננו - ופרידתו מצדיקים

פרק אחד מתולדותיו הנודע בשערים היא, עלייתו לאה"ק עם מאות מחסידיו, כבר בשנת תקל"ה החליט לעלות לא"י, אבל גנז תכניתו ע"פ בקשת בנו של רבו ה"ה הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע, שביקשו שלא ישאיר אותו לבד במלחמה, שהי' אז המלחמה נגד החסידים, אבל בשנת תקל"ז גמר בדעתו לעלות לאה"ק ולחונן עפרה, קודם נסע להפרד מצדיקי הדור החברייא קדישא אצל הרה"ק הגדול מקארלין זי"ע, אבל הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר צוה לנקות ולהכין ביתו באמרו הרי מלך ישראל יגיע אלינו, ושהה שם כמה ימים ר"פ אמר לאנשיו שחפץ שיסע מפה דאינו יכול לסבול גודל קדושתו, גם הי' אצל הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז שאף הוא כיבדו מאד ועשה סעודה לכבודו, ובצאתו פנה אל הנוכחים שר"מ לא השאיר כמותו בחו"ל, גם הי' אצל הרה"ק בעל התולדות ומסופר שהתולדות ביקש מאת ה' שיתן בלב הצדיק שלא ישאר הרבה זמן בביתו שמפחד שמא יזלזל בכבודו, וכן הי' אצל הרה"ק נחום מטשערנוביל זי"ע אשר הוא בעצמו כיבד את ביתו לכבודו. ואח"כ התחיל לארגן נסיעתו לפלטרין של מלך באמרו שאני משולח משרי המדינות לפלטרין של מלך, הרה"ק מרוז'ין אמר שר"מ מתכוין בנסיעתו הכוונות והיחודים של אאע"ה בעת "ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה", צדיקי הדור אמר שחבל שהוא הזדרז בנסיעתו שאם לא כן הי' סוחף את כל הגולה אתו, שלש מאות איש ובראשם כמה מעמיתיו הצדיקים הרה"ק ר' אברהם מקאליסק והרה"ק ר' ישראל מפולציק זי"ע נסעו אתו במסע הזאת לא"י, חוץ מזה לוו אותו עד איסטנבול שני הצדיקים הקדושים הרה"ק ר' יעקב שמשון משפעטיווקע, והרה"ק בעל "התניא" זי"ע, הרבה נסיונות ונסים לוו אותם כל אורך הדרך, ומסופר הרבה פלאות, תמיהה אפפה את פני כל הנוסעים איך

ימי ההילולא

ד' א"י"ר

- **רבי יעקב ששפורט** (ציצית נובל צבי) **ב"ר אהרן -תכ"ט**
- **רבי ליפא מסאמבור ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין -תקפ"א**
- **רבי יוסף דוד ב"ר אברהם מרדכי מפינטשוב -תקפ"א**
- **רבי יוסף דוב מבריסק ב"ר יצחק זאב סאלאוויציק** (בית הלוי) **תרנ"ב**

ה' א"י"ר

- **רבי ישעי' פיק ב"ר ארי' לייבוש** (יש סדר למשנה) **-תקנט**
- **רבי אליעזר חיים מסקאליא ב"ר ברוך** (שיח אליעזר) **-תרע"ו**

ו' א"י"ר

- **רבי יוסף משה מדראגיטשין ב"ר יקותיאל זמן -תק"י**
- **רבי יצחק הלוי הורוויץ אב"ד אה"ו ב"ר יעקב יוקל -תקכ"ז**
- **רבי לייביש ממעזריטש** (תלמיד הבעש"ט) **ב"ר משה יוסף -תקל"ה**
- **רבי משה מסאמבור ב"ר יצחק אייזיק מסאפרין** (תפלה למשה) **-ת"ר**
- **רבי יוסף מאיר מספינקא ב"ר שמואל צבי** (אמרי יוסף) **תרס"ט**

ז' א"י"ר

- **רבי שלמה אפרים לינטשיץ ב"ר אהרן** (עוללות אפרים, כלי יקר) **שע"ט**
- **רבי חיים מסאטינוב ב"ר יוסף מיאמפאלי -ת"ר**
- **רבי חיים גדלי' מבעהיב ב"ר נחמי' יחיאל -תרס"ד**
- **רבי אבי עזרי זעליג אלעזר מקוזניץ ב"ר יעקב יצחק מבלגדוב -תרס"ו**

שראו שעל שפת הים בחר לו ר"מ מהרבה ספינות ספינה אחת ישנה, רב החובל פענח את התעלומה בספרו להם שבספינה זה הפליג לפני ל"ז שנה הרה"ק ר' אלעזר רוקח זי"ע על כל הנסים שהתרחשו אתו, באמצע הנסיעה הי' סערה גדולה בים, אמר בלשונו הק' "זאל מיר ביישטין די יסורים וואס איך האב סובל געווען פון דעם כבוד פון חו"ל" כשצדיקי הדור חלקו לו בעת פרידתם מאתם, מיד נח הים מזעפו, חמשה חדשים לקח הנסיעה עד שהגיעה לחוף עכו, ומשם נסע מקודם לעיה"ק צפת אבל הי' לו יסורי ישוב א"י קשים מבית ומבחוץ, אח"כ קבע משכנו בעיה"ק טבריי' ויסד שם את ישוב היהודי, וגם משם הפיץ תורתו לחו"ל ושלח אגרות קודש מלאים תורה ומוסר לעדתו שבחו"ל.

אחרית ימיו

בשנת האחרונה עלי אדמות חלה והרבה יסורים תקפה אותו, לפני פטירתו אמר להסובבים אותו סורו נא מעלי נא כי ה' נצב עלי, כך הי' כמה פעמים עד שנפלה עליו זיעה האחרונה ונשמתו עלתה בסערה השמימה בר"ח אייר שנת תקמ"ח, כשהוא מוקף חבורת האריות תלמידיו הקדושים מיסדי וממשיכי הישוב החסידי בארץ הקודש, ונטמן בביה"ח בטבריי', ועל מצבת קבורתו חרות ע"פ צוואתו הק' "פ"נ בשנת תקמ"ח מוהר"ר מנחם מענדל בהרב מ' משה זלה"ה בר"ח אייר יום ב'". מפורסמים ספריו פרי הארץ על התורה פרי עץ עה"ת.

א' אייר

הגה"ק הרבי ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תפ"ו לאביו ר' צבי הירש אב"ד טשארטקאוב, אשר הי' בידידות עם הבעש"ט הק', בנו של הגאון ר' מאיר הורוויץ זי"ע הנודע בשם המהר"ם טיקטין בן הג"ר שמואל שמעלקא הלוי אב"ד טראני בן הגה"ק יהושע הארוך בן הגאון ר' פנחס הלוי הארוויץ מקראקא גיסו של רבינו הרמ"א, ולאמו מרת מלכה ע"ה, אמו הי' אשה צדקנית מאד, והיתה שומרת ומחנכת את בני' בזהירות ובשמירה יתירה, וכיסה את ראשיהם אפי' לפני כשהגיעו לשנת הג', דבר המסוגל ליראת שמים, וכשהלכה לבית הכנסת אף בר"ה ויוה"כ לקחה עמה את בני' הקטנים אף כשהיו בעריסתם, ולא הניחה אותם עם המשרתת מחשש שמא לא תשגיח שיהא ראשם מכוסה, וכך הגיע האחים הקדושים למה שהגיעו, וידוע מה שאמרה בדרך הלצה שיש לה שני בנים אחד לא קורא את שמע ואחד לא מברך ברכת המזון, כי הרד"ש לא ישן כמעט והר"פ לא אכל כמעט.

גדלותו בתורה

מתחילה הי' הוא ואחיו הרה"ק ר' פנחס בעל "הפלאה" ועוד, שהי' ביניהם אהבת דוד ויונתן מתנגדים גדולים לדרך החסידות והיו תלמידים של הגר"א מווילנא והג"ר יצחק חריף זצ"ל, והיו לומדים תורה ביחד בהתמדה גדולה בעיון רב, וידוע העובדא שפ"א למדו תורה כמה ימים ולילות רצופים, עד שנתעייף ר"פ ונפל ראשו ולפני שנפל ראשו הספיק לתת ידו תחת ראשו אמר הרד"ש תמה אני עליך אחי איך אתה מניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה שאם הי' עוד כח קצת אתה צריך לקחת כח זו ללמוד עוד תורה, הרה"ק ר"פ חיבר קונטרס בשם "שבת אחים" חידושי תורה שחידשו ביחד באותם השנים אשר למדו בצוותא, סיפר תלמידו החוזה מלובלין שכאשר בא אל הרד"ש ללמוד בישיבתו התנה עמו הרד"ש שהיות שהוא מתעמק מאד בלימודו בעיון שיעור פלפול והלכה, ואם הוא רואה שהוא מסיח דעתו מדביקותו יתברך שמו אז יזכירו על ידי שינענע את שרבולי בגדו, ואמר החוזה כי אף פעם לא הוצרך להזכירו רק פעם אחת נדמה לו שנפרד קצת מדביקות ורצה כבר לנענע אותו אבל כרגע פנה אליו הרד"ש ואמר לו בני נזכרתי בעצמי, – ואח"כ נתקרבו לדרך החסידות והיו מגדולי התלמידים של המגיד האלקי הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, וגדולי הרבנים של המתגדים בכו מאד על שעזבו אותם, וגם היו להם הרבה רדיפות בשביל זה, אבל התגברו על זה, והרד"ש גם עמד בראש המערכה נגד המתגדים כשעשו הח' על החסידים.

על כס הרבנות

מתחילה כיהן כאב"ד בעיר ריטשוואל, ומשם הלך ליאמפי, ומקומו בריטשוואל מילא הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, ואח"כ עבר לעיר שינאווא, ומשם עלה לעיר ניקלשבורג, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ועל מקומו בא הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע אבל מחמת הרדיפות עבר לליזענסק, לפני שנתקבל לאב"ד בניקלשבורג, באו לפני האחים הקדושים משלחת משני קהילות אחת פרנקפורט–דמיין והשני ניקלשבורג שיבואו לכהן בעירם, ואנשי הקהילה לא הכריעו ביניהם מי מהם ישב בפרנקפורט–דמיין ומי מהם ישב בניקלשבורג, הרד"ש הי' קשיש מר"פ אך ברוב ענותנותו אמר כי אחיו יותר הגון לכהן בפרנקפורט שהי' קהלה יותר גדולה וחשובה מניקלשבורג, ואילו ר"פ לא רצה לכהן שם מפני כבודו של אחיו הגדול, החליטו ביניהם לשאול את פי רבם הרה"ק המגיד זי"ע, כשבאו לבית המגיד התחילו להתוכח מי יכנס קודם, פתח המגיד את הדלת ואמר הרב דניקלשבורג יכנס קודם כי הוא גדול האחים, והבינו פסק דינם של רבם, וכן עשו, והרד"ש נסע לניקלשבורג, והרביץ שם תורה לעדרים והעמיד תלמידים הרבה והי' רבם של גדולי רבותינו ונקרא סתם הרבי ר' שמעלקא, ומגדולי תלמידיו הי' הרה"ק המגיד מקאזשניץ, הרה"ק בעל ישמח משה, הרה"ק מקאליב, הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב, הרה"ק החוזה מלובלין, ועוד, סיפר הרה"ק החוזה זי"ע שבזמן שלמד בישיבתו של הרד"ש שולחן ערוך אורח חיים הי' מרגיש בשעת הלימוד ריח גן עדן, והרד"ש מפני שרצה להסתיר את הדבר הי' מעמיד על השלחן כל מיני בשמים כדי שאם מי מהתלמידים ירגיש בכך יחשוב שמריח ריח בשמים.

דורש טוב

הי' דורש לפני קהלתו דרשות נלהבות עיין בדרשותיו על הימים הנוראים ומשם תקחנו, בתפלה למשה הביא שהישמח משה

סיפר שפ"א בליל יום הכיפורים אחר כל נדרי בא לחדרו להתבודד, וראה את הרר"ש בהקיץ, הבין הישמח משה יען כי עשה כמעשיו שדרש ברבים כדרכו של אותו צדיק וקדוש לעורר העם לתשובה ע"כ נתגלה אליו.

בראשונה כשהגיע לניקלשבורג דרש בכל שבת דרוש על חכמה אחת משבע החכמות, עד שדיבר על כל שבע החכמות, הדבר הי' לפליאה גדולה בעיני הקהל כי חשבו ודאי ידרוש בפלפול ובמוסר, אמר להם הרר"ש כתיב טוב לשמוע גערת חכם מאיש שומע שיר כסילים, וקשה דלכאו' הי' צריך לומר משמוע שיר כסילים, מה זה הלשון מ"איש" שומע שיר כסילים, אלא כוונת הכתוב כך היא, טוב לשמוע גערת חכם מאיש כזה שהוא שומע גם שיר כסילים, שאם החכם אינו לו ידיעה בחכמות העולם יאמרו לו אינך יודע בטוב החכמות ולכך אתה ממאס אותן, אבל מי שהוא יודע היטב בשבע חכמות ואף על פי כן הוא מרעיש עולמות לעסוק רק בחכמת התורה, לחכם כזה ישמעו, ואחר כך התחיל לדרוש לפניהם דברים נלהבים בהלכה ובתוכחת מוסר.

ידע הנסתרות

מסופר שכשנתקבל לכהן שם כרב, ביקש שיוסיפו לו על הסכום שקיבל שם הרב הקודם ואנשי העיר הסכימו לזה, והיות שהי' עניים ולא השיגו ידם להוסיף מכספם, העמידו שומר ליד שער העיר וכל הנכנס לעיר הוצרך לשלם מס וכך הי' להם לשלם השכר של הרב, פ"א הגיע לעיר איש אחד וביקשו ממנו המס ועל שאלתו מה זה המס סיפרו לו המעשה, שאלם למה הסכימו להוסיף שכר, ענו לו מפני שהוא תלמיד חכם יותר גדול, ושילם האיש ונכנס לעיר, וחשב האיש אם הוא תלמיד חכם גדול כ"כ אלך והתה על קנקנו, הלך אל הרר"ש ואמר לו הנה כשנכנסתי לעיר ביקשו ממנו מס כי יש להם רב תלמיד חכם גדול ובכן יאמר לי כ"ת פשט ברש"י פלוני ואמר האיש שעכשיו אין לו זמן ויחזור אליו בעוד שלשה ימים ואז ישמע התירוץ, כשהלך התחיל הרר"ש לעיין בהרש"י וראה שבאמת קשה אותו רש"י, ועשה תענית הפסקה של ג' ימים, עד כי רש"י בכבודו ובעצמו נגלה אליו ואמר לו הפשט, והוסיף רש"י ואמר לו כי בג' מקומות סתם את דבריו שאי אפשר להבינם רק למי שהוא בעצמו מגלה, וזה אחד מהג' מקומות, כשחזר האיש אמר לו הרר"ש הפשט, נענה האיש ואמר לו שא"א לו לידע הפשט רק אם רש"י בעצמו נתגלה אליו ואמר לו הפשט, אז הבין רר"ש שגם לאותו האיש נתגלה רש"י הקדוש.

עבודתו הק'

ידוע הי' לעובד ה' גדול, מרן הישמח משה זי"ע לפני שעלה לכהן באוהעל הי' אב"ד בשינאווא, אשר מילא את מקומו של הרה"ק הרר"ש, וגר בדירתו השל הרר"ש, והרבנית אמרה לו שהדירה צר מאד ואינה יכולה לדור שם, אמר לה, אם לאליהו הנביא זה הי' טוב גם לו זה טוב, ועיין בתפלה למשה שמביא שהרה"ק הישמ"מ אמר כמה פעמים, שהיא שעמדה לו והיתה לעזר לא מעט לעבודתו הקדושה אשר בא למלאות מקומו של הרר"ש מקום ששרה בו קדושת הצדיק הזה, מקם שעבד אותו צדיק את ה' ביראה ואהבה ובשמחה במס"נ ממש, אשר מקום זה קנה קדושה לעצמו. הישמ"מ נהג להתפלל בחדר שבו התפלל הרר"ש, וסיפר הישמ"מ שפ"א בליל שב"ק זכה פתאום הרגשה של יראת ה' גדולה עד מאד, עד מלא השבוע זו, אמר שכפי השערתו לא היתה מדריגת היראה זו שלו כי אם שיורי קדושה שנשאר שם מעבודת הלוי הרר"ש, ושוב בליל שב"ק הבא הרגיש אהבת ה' אהבה נפלאה מאד אשר כמעט נפשו יצאה מגודל התלהבות באהבתו ית"ש ג"כ עד מלא שבוע זו, וידע בנפשו שלא מכחו הוא כ"א מציאה מצא שיורי טהרה מקדושת הנ"ל – גם הי' בעל תפילה ובעל מנגן נפלא, עיין בתפלה למשה שאמר הישמ"מ כי יש לו כל המדריגות של הרר"ש רק זאת חסר לו שהרר"ש הי' בעל מנגן להפליא והוא לא הי', והישמ"מ הי' מספר שהרר"ש כשהי' עומד בתפלתו בשבתות וימים טובים, ובפרט בימים הנוראים, וביחוד בעת ה"עבודה" של יום הכיפורים, כשאמר "וכך הי' מונה אחת, אחת ואחת" הי' מכוין הכוונות והסודות בין תיבה לתיבה, ואז הי' מאריך לנגן ניגונים חדשים, פלאי פלאים, אשר לא שמע אזן אדם מעולם, ולא הי' יודע בכלל מה הוא מנגן כי הי' משוטט במחשבתו ודבוק בעולם העליון,

יכול לפטור העולם

הרה"ק מדזיקוב זי"ע הי' נוהג לספר כל שנה בראש השנה בשם הרה"ק מבעלז זי"ע, שפ"א בר"ה באו לפני הרה"ק רבי אלימלך זי"ע אליהו הנביא ועוד זקן אחד ואמרו לו כי הי' קיטרוג גדול למעלה וכמעט נחרב העולם, אלא ששני אנשים שבדור סמכו את זה שבל יחרב, שאל הרר"א את אליהו מי הוא הזקן, ענה לו שזה אברהם אבינו, הוסיף לשאול ומי השני אנשים ענה לו אחד הוא הרר"ש והשני אי אפשר לך לגלות, אחד ר"ה נסע ר"א להרר"ש להודות לו, כשפתח הדלת אמר לו הרר"ש שלום עליכם הלא ידעת כי לולא אני ואתה הי' העולם נחרב, אז הבין ר"א כי הוא הנו האיש השני.

אשכבתי' דרבי

ביום ג' בדר"ח אייר שנת תקל"ח קרא הרר"ש לתלמידיו ואמר להם היום יום פטירתי, כיון שנשמתי היא נשמת שמואל הנביא וראי' כי שמי כשמו וגם אני לוי כשמואל, ושמואל הי' חי נ"ב שנה והיום נעשיתי נ"ב שנה, ואם הי' נקראתי שמואל ולא שמעלקא הייתי ממש כשמואל הנביא, ואז יצא נשמתו בטהרה בעודו יושב על כסאו – קודם פטירתו צוה שיקברוהו אותו ליד הגאון ר' מנחם מנדל זצ"ל בעל צמח צדיק הישן שהי' רב בניקלשבורג לפני מאה שנה, כשהתחילו לחפור בא זקן אחד ואמר להם ששמע מאביו שהגאון הנ"ל צוה לפני פטירתו שלא יקברו אצלו שום אדם, ונעשה רעש גדול כי הזקן הי' איש נאמן, ולא ידעו למי לציית להגאון הראשון או להגאון האחרון, החליטו לעיין בפנקס החברא קדישא אם ימצא שם הצוואה הנ"ל יקיימו א"ז, ואם לאו לא ישגיחו לדברי הזקן כיון שהוא עד אחד וגם עד מפי עד, וחיפשו בהפנקס ומצאו כתוב שהגאון הצמח צדיק צוה שלא יקברו שום אדם אצלו עד יום פלוני בשנה פלוני, וזה הי' אותו יום שהי' עמדו עכשיו, ונתקיימו דברי שניהם.

ג' אייר

הגה"ק רבי ארי' לייב צינץ מפלאצק זי"ע

צור קודש

הגאון הגדול רבי ארי' לייב צינץ – אייבשיץ, נולד בשנת תקכ"ח בעיר פינטשוב שבפולין, לאביו הגאון ר' משה בן הגאון רבי יהודה לייב אייבשיץ זצ"ל, אחיו של הגאון הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל, נכדי הגה"ק בעל 'מגלה עמוקות', מצאצאי רש"י הקדוש, מגזע רבי יוחנן הסנדלר, ויחוסם מגיע עד דוד המלך עליו השלום. שם בפינטשוב שהיתה בימים ההם מלאה חכמים וסופרים נתגדל בתורה, אם כי לא נמצא בשום מקום בספריו רמז מי היו רבותיו בנעוריו, אמנם נראה בעליל בכל חבוריו כי משחר ילדותו בחר לו דרך הלימוד של דודו–זקנו הגאון רשכבה"ג הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל, ואע"פ שלא הכירו כי נולד כארבע שנים אחר פטירתו (בשנת תקכ"ד) ניכר לו מספריו הגדולים שמתעמק מאד בד"ת של הר"ר יונתן ופלפל בדבריו בכמה מקומות בספריו בכל המקצועות.

במעלליו יתנכר נער

משחר ימיו התמיד מאוד בלימודו בהתמדה גדולה ובעמקות ובחריפות נפלאה, ועין כל ראו בו שלגדולות נוצר, כבר בימים ההם העלה חידושיו עלי גיליונות כמו שנמצא בכמה מקומות בספריו חידושים שכתב בהיותו כבר שיתסר ושיבסר, והלומדים שראו את חידושיו נתפעלו מאוד מגודל חריפותו העצומה ובקיאותו הרחבה בש"ס ופוסקים וכח זכרונו הנפלא, ועד מהרה יצא שמו לתהילה בתואר "רבי לייבוש חריף", בהיותו בן שמנה עשרה שנים עסק אז בלימוד השיעור במס' כתובות ערך קובץ גדול מחידושיו המחודדים בבקיאות וחריפות עצומה מה שחדש במס' הזאת שהי' כדי ספר שלם, אז ראה כי מאת ה' היתה זאת, וכי ספרו אשר כתב יביא תועלת גדולה לחובשי בהמ"ד, והחליט אז בדעתו להוציא ספרו לאור עולם.

בשפתי צדיקים

בהיותו בן כ"ד שנה בא למדינת מעהרין לקבל פני גדולי הדור אשר קבלוהו פניו והפליגו מאד בהסכמותיהם בשבח הגאון הצעיר, ותוארוהו בתוארים שניתנו אך לגדולי ישראל, בראשונה התיצב לפני הגאון ר' מרדכי בנעט זצ"ל אבד"ק ניקלשבורג שהתפעל מאוד מאברך הצעיר, והוא הי' הראשון שסמך ידו על המחבר וכותב בתוך דברי הסכמתו: "המאור הגדול החריף ומופלג כבוד מהר"ר ארי' ליב נ"י אשר לבו כלב ארי כראי מוצק יוצק יסודתו על אבן פנת יקרת אור[יקרות, אמרות טהורות, שבעתים מזוקקים, כלו מחמדים וממתקים... לכן אשרי המסייע ומחזיק בעצי החיים למען יפוצו מעיינותיו חוצות ישראל להגדיל תורה ולהאדירה, ולהחזיר לישנה עטרה", כעבור ימים אחדים ביקר את הגאון רבי אלעזר קאליר זצ"ל אבד"ק קעלן מח"ס 'אור חדש', וגם בעיניו מצא החן הראוי ונתן לו הסכמתו, ובין הדברים כותב: "האי אמר נקי ומכוון למלתא, נחית לעומקא של הלכה ומעלה מרגניתא, מברר ומלבן שמעתא אליבא דהלכתא, הלא הוא הרב המאה"ג החריף ובקי בחדרי תורה, קולע אל השערה, משיב מלחמה השערה... והגם ר' אליעזר שמוטי קא משמט בהשמטת כתבים, רק לעשות רצון גברא רבא חפצתי להפיק רצונו".

אח"כ נסע לפראג כדי להדפיס את הספר, אבל מחמת גודל כמותו לא עלתה בידו מפני גודל הוצאות הדפוס, עד שהוכרח ללקט ממנו שושנים, ולקמץ ממנו מלא קמצו, זאת ועוד אחרת למה קמץ את הספר, כי בהגיע לפראג סר אל גאון הדור רבי יחזקאל לנדא זצ"ל בעמח"ס 'נודע ביהודה' כדי לפלפל בדברי תורה ולבקש גם מאתו הסכמתו על חבורו, הנוב"י השתעשע אתו בדבר הלכה ומצא חן בעיניו, ואת חיבורו השאיר המחבר הצעיר אצל הנוב"י לעיין בו ולתת מהודו עליו. הנוב"י העביר עיניו על הספר ונוכח אמנם לדעת ערכו הרם כי הוא ת"ח מופלא ולגדולות נוצר, אולם בשביל דבר פלא נשלל ממנו האפשרות לתת לו הסכמתו, כי בעת ההיא הופיע ספר "הפלאה" עמ"ס כתובות מאת הגאון הגדול ר' פנחס הלוי הורוויץ זצ"ל שהי' בימים ההם אבד"ק פראנקפורט, הנוב"י להיותו אחד ממצויני גדולי הדור, השיג את הספר כאשר אך יצא מתחת מכבש הדפוס, וכאשר הסתכל הנוב"י בהכת"י הזה, מצא שברוב חידושיו כיוון למה שכבר נדפס בה"הפלאה" שלא הי' נמצא עדיין בכל מדינות פולין, מפני טעם זה לא הי' להנוב"י מוצא למלאות רצון המחבר הצעיר, ולא מלאו לבו לומר לו מה שבלבו כי לא רצה להסב לו צער ועגמ"נ אחר שנות עמל ותלאה שעלו לו בהוצאת חיבורו, גם הי' קשה בעיניו להעלים ממנו הטעם הנכון, וידפיסו בלי הסכמתו, כדי שלא יהי' לקלון בעיני לומדי תורה שאחר כל עמלו יחשדוהו שלקח הדברים מתורת ה"הפלאה", החליט הנוב"י לתת לידו את ספר "הפלאה" בכדי שבעצמו יתבונן וידע שכבר קדמו הגאון מפראנקפורט בספרו החדש, וכך הוה כאשר המראה"ל אך הציץ בהספר, נבהל מלהשתומם, כי מצא בו רוב ספרו שבדעתו להו"ל, אם כי מצד אחד שמחה נפשו שכיון לדעת אחד מגדולי הזמן, שזה לעצמו כהסכמה חשובה על כח חדושיו, אבל לעומת זה נתחוורו פניו לשעה, אמנם מיד נתיישב בדעתו שיש לו תרופה, הדבר אילצהו להשאר בפראג ושנה סדר ספרו בתבנית חדשה לא כמתכונתו הקודם על גפ"ת, אלא בדרך שו"ת וחקירות עמוקות בעניני הלכה המסתעפים במס' כתובות, השמיט כמובן כל הדברים המבוארים בספר "הפלאה", ובכמה ענינים שמצא לפלפל בהפלאה התפלפל והתוכח עמו, גם שם הספר שינה וחתח אשר הי' נקרא מקודם "אילת אהבים", קראו בשם "עלת חן", וכל אותו זמן שישב בפראג לסדר את ספרו מחדש הזמינו הנוב"י – שחיבה יתירה נודעת לו – להיות מאוכלי שולחנו והי' בן בית אצל הגאון הנוב"י, גם הי' שם על חג המצות כנראה מספריו. בהגישו את חבורו החדש לפני הגאון הנוב"י נתפעל עוד יותר מכחו וגבורתו בתורה אז יצא הגאון מפראג מגדרו והושיט לו את הסכמתו, שבה כתב בין היתר: "האמנם גדר גדרתי מסבה הכמוסה עמדי שלא ליתן הסכמה על ספר חדש שעדיין לא היה לעולמים, אולם אדעתא דהאי גברא רבא לא גדרתי, עברתי על רצוני לעשות רצונו", (ברבות הימים הוציא גם מחשבתו זו לפועל והדפיס חבור גדול בכמות ובאיכות ב"ח 'אילת אהבים' בגפ"ת על מס' כתובות).

בקרב קדושים

אחרי הופעת הספר "עלת חן" התיישב בפרעשבורג, ומשם זרחה שמשו, ואור תורתו הבהיק למרחקים, בתשובותיו שהשיב לשואליו רבני המדינה, והי' אז בשנתו הכ"ו וכבר הזכירו את שמו בין גדולי הדור, גם הרבה חידושי תורה כתב בהיותו שם, סידר מחדש את חיבורו "יין המשמח" על הלכות יין נסך, אחרי שנתיים ימים שישב בפרעשבורג יצא בדעתו לחזור למקום מולדתו לפולין, ושוב התמהמה על הדרך, על אם הדרך בשנת תקנ"ז הגיעה שמיעה לאזניו מפטירת הגאון הנוב"י שהי' משך זמן ארוך בן ביתו והספידו בפני קהל ועדה.

על כס הרבנות

בבואו לפולין כבר הי' ידוע ערכו הנשגב, על ידי תשובותיו ועל ידי ספרו שיצא לאור, והציעו לו מכמה עיירות לבוא לכהן פאר בקהלותם, ונבחר לרב אב"ד בק"ק פלאצק, ועיר זו זכתה שעל שמה נקרא ונתפרסם שמו בקרב ישראל עד היום הזה "דער פלאצקער גאון", כשלש עשרה שנה ישב על כסא הרבנות בפלאצק, בשנת תקס"ח נתקבל לרב ואב"ד דק"ק טשעכנאווא, ומשם תקע אהלו בעיר ווארשא, בשנת תקע"ב נתקבל לרב אב"ד דק"ק פראגא הסמוכה לווארשא, אך לאחר תקופה קצרה עזב לגמרי משרת הרבנות ושב לווארשא, ומשם האיר עיני ישראל בתורתו, ובפרט הראה כחו דהתירא בכללות, ובפרטות בתקנות התרת עגונות, והב"ד הגדול שבווארשא כל דבר הקשה הביאו אליו. אחר שנשא את אשתו השניה אשת חיל נגידה שעסקה במסחר, תפס הוא ישיבה גדולה והרביץ תורה ברבים, ונהרו אליו תלמידים גדולים לאלפים, בין תלמידיו נמנים גדולי תורה, ה"ה הגה"ק בעל החידושי הרי"ם, הגאון המפורסם רבי אברהם לאנדא אבד"ק טשעכאנאווי בעמ"ס 'בית אברהם' 'זכותא דאברהם', הגאון המפורסם רבי יעקב געזונדהייט אבד"ק ווארשא בעמח"ס 'תפארת יעקב' על מסכתות וש"ע, כמו"כ בנו הגדול הגאון רבי אהרן אבד"ק טורבין, הגה"ק רבי שמואל אבא אדמו"ר הראשון מזיכלין, הגאון רבי אהרן שמחה פיליצער אבד"ק גאמבין מח"ס 'רשפי אש' על התנא דבי אליי' וס' 'אמרי אש', הגאון רבי יוסף פרענקל מפלונסק בן הגאון בעמח"ס 'ברוך טעם', ועוד, זכר צדיקים לברכה, גם חיבר והו"ל את ספריו הקדושים, בימים ההם הי' אבד"ק ווארשא הגאון המפורסם בעל חמדת שלמה ז"ל ושניהם ניהלו ישיבותיהם ברמה, ואף שהחברה פעמים הי' מלחמתה של תורה ביניהם וסתר זה דברי זה, אהבה עזה הי' ביניהם (בעת פטירת הגאון מפלאצק שלח הבעל חמדת שלמה שרוצה להספידו ושיעמידו ארונו של הגה"ק מפלאצק ז"ל סמוך לדירתו [של החמדת שלמה] וכששאלוהו למה צוה כן השיב כי יפחד אשר מרוב מרירות ההספד יתעלף ואולי ימות מרוב צער לכן רצה שיהי' אז עכ"פ בביתו, והספידו הספד מר).

בתורת הנסתר

גם הי' גדול כחו בחכמת הקבלה והנסתר כבנגלה, מלבד שעוריו התבודד כמ"פ והתעמק בלמוד תורה נסתר וכתב הרבה חבורים בקבלה, הגה"ק בעל 'אבני נזר' זצ"ל הפליג מאד בשבחו ואמר עליו שהי' מקובל גדול ובשעת התקיעות עלעל במוחו כל כתבי האריז"ל, ולפעמים נתן קמיעות כשבאו אצלו להתברך ממנו להפקד בישועה, בהיותו פ"א על סעודת מצוה ביום ש"ק, הי' שם אחד שרצה לבחנו והעמיד לפניו על השלחן כוס שלא הי' טבול ונתן בו משקה, וכאשר לקח הכוס בידו טרם שברך בפה"ג, העמידו בחזרה על השלחן, ועל שאלת המסובים השיב שרואה שהכוס הוא בלתי טבול, הדבר הי' לפלא בעיני כולם, פתח ואמר אין זה רוה"ק, אך כשלקחתי את הכוס בידי והבטתי בו, לא יכולתי לצייר בו שם הוי' ב"ה, אז ידעתי כי לא נטבל, גם מספרים כי פ"א הרגיש בהיותו בבית הכנסת כי זרים ממשמשים בביתו בכתביו, שלח שליח לביתו לדרוש על הנעשה בכתביו.

ותגזר אומר ויקם לך

נתפרסם לאיש מופת גדול, ונתקיים בו ותגזר אומר ויקם לך, פ"א אירע בלילה מקרה מקשה לילד, ולאשר החזיקוהו למקובל גדול היו פונים אליו בכל עת צרה שישיעם בכח צדקתו וראו ממנו אותות ומופתים, רצו אליו באמצע הלילה לדפוק על דלתות חדרו ומצאו ישן, אבל מחמת גודל סכנת הדהיבו עוז בלבם להקיצו משנתו, ובקול רעש גדול הבהילוהו על צרתם שישיעם מצרה, ראו איך שקם ממטתו, ומברך ברכות השחר וברכות התורה ויושב לו על כסאו ופותח גמרא איזה מסכתא שבאה לידו ולומד הענין שנזדמן לידו, ומעיין גם בדיבורי התוס' ולומד קושיית התוס' ואת תירוצו אינו לומד, רק מרוב חריפתו תירץ קושיית התוס' מעצמו, אח"כ קם מכסאו והתפלל אל ה' בזה"ל: רבש"ע בזכות שתירצתי עתה דברי הגמ' מקושיית התוס', כן תתיר את האשה הזאת בשמה ובשם אמה, וכל זאת עשה בזריזות נמרצה, וראו כולם עין בעין שתיכף אחרי כן נושעה האשה ונחלצה מצרתה. שוב מעשה באשה שבאה לפניו אודות מקשה לילד, והוא ישב או ולמד עם תלמידיו, צוה לקחת עוגה ולתת ליולדת לאכול ממנה, כן עשה ותיכף ילדה, ובאה האשה בחזרה בשמחה לבשר הבשורה טובה.

אחרית ימיו

באותה שנה שנפטר בה, כתב מכתב להרה"ק מקאצק זי"ע, בהיותו עדיין בטאמשוב, כי רואה דינים מתוחים על עצמו, ואחר פטירתו הראה הרה"ק מקאצק מכתב זו לנאמן ביתו הרה"ק רבי הירש מטאמשוב זי"ע. לפני פטירתו עמדו תלמידיו לפני מטתו והרים את ראשו ואמר "וואס וויל דער אלטער דארטען ביים ספרים שאנק", וכוונתו לא היתה מובנת כי לא ראו שם עומד שום איש, שוב הרים את ראשו ואמר: "וואס איז דער חילוק דא לערנען דארט לערנען", וצוה לתלמידו הגאון ר' מנחם מענדל ראדזינער זצ"ל שיתן לו חתיכת עץ דק שהי' שם עם חתיכת קרייד, ונתן לו, וכתב על העץ "מי שישתדל ויסייע בהדפסת ספריו יהי' לו למליץ בעולם העליון", ושאל אותו רמ"מ מנין לו זאת, השיב: "א סוחר הענגט נישט ארויס קיין שולד אז עד האט נישט די סחורה צו פערקויפען", בשעת פטירתו היו אצלו תלמידיו הגה"ק בעל חידושי הרי"מ והגה"ק מו"ה אברהם אבד"ק טשעכנאווא זי"ע ועוד, וכבר עזבוהו כחותיו וכמעט שנוטל ממנו כח הדבור, וראוהו מנענע בשפתיו, כשקרב אליו החי' הרי"ם והטה אזנו אליו שמע

ששואל אם גוסס חייב בתפלה וציוהו לעיין בספרים, החי' הרי"ם השיבו שלפי אשר מתבונן בדעתו ושכלו הזך הוא, שאין הוא עדיין בגדר גוסס, וקרא לפניו מספר הרמב"ם, ואחר זמן מועט יצאה נשמתו בטהרה ביום שני ג' לחודש אייר תקצ"ג לפ"ק בן סה–סו שנים, ומנוח"כ שם בווארשא סמוך לקבר הגאון רבי משה שלמה זלמן אבד"ק קראקא, ועל מצבתו נחרתה על פי פקודתו נוסח שנוסחה בעצמה: פה נטמן העתיק מצוואה שלו הרב מו' ארי' ליב ב"ר משה ז"ל בעל המחבר ספר גט מקושר, ושארי ספרים אשר כבר באו לדפוס ושארי כתיבת יד כמבואר בהקדמת ספר ברכת השיר ומי שישתדל בהדפסתן יהי' לו המחבר למליץ אם יהי' לו זכות נפטר ביום ב' ג' אייר ת'ק'ע'ג' לפ"ק.

מורשתו הרוחנית

מורשת רוחנית גדולה בכתב יד השאיר אחריו, ויצאו לאור עולם אודות הבטחתו הנאמנה, להיות למליץ יושר למוציאים לאורה, ואלו שמותם: – ספרי דרוש – א) 'מלא העומר' על התורה וחמש מגילות, ב) 'קומץ המנחה' דרשות על התורה, ג) 'שיורי קומץ המנחה' דרשות, ד) 'ברכת השיר' על הגדה של פסח, ה) 'דרשות מהרא"ל', – חידושי ש"ס – ו) 'שמחת יום טוב', על מסכת ביצה, ז) 'אילת אהבים' חי' על מס' כתובות, ח) 'יעלת חן' פלפולים למס' כתובות בדרך שו"ת, ט) 'גרש ירחים' חי' על מס' גיטין, י) 'מעיני החכמה' חי' על מס' ב"מ, יא) 'גור אריה' חי' על מס' חולין, יא) גור אריה' על מס' קידושין, יב) 'פני אריה' חי' על הרבה מסכתות הש"ס, יג) 'חידושי מהרא"ל' חי' על מס' שבת ושו"ת בעניני שבת, – שאלות ותשובות – יד) שו"ת 'משיבת נפש' על או"ח, יו"ד, אהע"ז, טו) 'שו"ת מהרא"ל' על דחש"ע, – חידושי שו"ע והלכות שונות – טז) 'מגן האלף' הל' פסח, יז) 'חידושי מהרא"ל' הל' שחיטה וטריפות, יח) 'חידושי מהרא"ל' הל' הבית, יט) "יין המשמח' הל' יין נסך, כ) 'טיב קידושין' הל' קידושין, כא) 'גט מקושר' סדר הגט, כב) 'טיב חליצה' סדר חליצה, כג) 'מקצוע בתורה' הל' הלוואה, כד) 'לקוטי מהרא"ל' חידושי הלכות ושו"ת שונות, כה) 'זכרון המלך' כו) 'גור אריה', ספריו הק' נדפסו וחזרו ונדפסו ועולמו מאז עד היום ע"י אנשים הרוצים להוושע, שאכן רואים שהמחבר מקיים הבטחתו "שיהי' למליץ טוב אם יהי' לו זכות", לאחרונה הוקם מכון "תפארת מהרא"ל צינץ" להוציאה חדשה ומפוארת של כל ספרי מהרא"ל צינץ זיע"א, ועוזרים ומסייעים להרוצים לזכות להיות שותף בהוצאת ספריו הק' ולהוושע עי"ז (רוב סדר התולדות הנוכחי שכתבנו הוא גם מתוך חיבור מקיף על תולדות המהרא"ל צינץ).

גדולים צדיקים במיתתן

גדולי צדיקי דורות הקודמים העידו שאכן ניושעו העוזרים והמסייעים להוצאת ספריו הק', עיין בהסכמת הגאון רבי זאנוויל קלעפפיש זצ"ל האבד"ק ווארשא על ספר 'פני אריה' וז"ל: "אליכם, אחי ועמי קולי אקרא משכו וקחו לכם, והביאו ברכה אל תוך בתיכם, ובזכות זה הגאון זלה"ה יעתיר בעדכם, להיות שלום בחילכם, ושלוה בארמנותיכם, כי כן כתובה בצוואתו, וזאת הברכה אשר ברך איש האלקים לפני מותו, לכל האנשים אשר יתנו יקר לחידושי תורתו, ויזלו זהב מכיסם, למהר להחיש להדפיסם, אז יהי' הוא המליץ בינותם, ולא יתן למשחית לבא אל ביתם, ותודה לקל רבות שמענו וראינו פעולת צדיק לחיים, כאשר ספרו לנו אנשים שונים אשר התאבקו עם כור מות, ויראו כי לא יכלו לו, חיש מהר נתנו כופר נפשם לסיועת הדפסת ספרי הגאון זצ"ל ושב ורפא להם", הגאון רבי חיים דאווידזאהן זצ"ל אבד"ק ווארשא (נשא בזיו"ש את כלתו של המהרא"ל צינץ) מעיד בהסכמתו לשו"ת 'משיבת נפש' שבעת מגיפת החולי–רע רח"ל בפולין, נדדו שאם תשובות המגיפה, ידפיסו מיד את הספר 'משיבת נפש' בהוצאה שניה, כי ההוצאה הראשונה כבר אזלה, וכעבור זמן קצר נעצרה המגיפה.

ג' אייר

הגה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק ר' ישעי'לע נולד בשנת תרי"א בכפר זבארעוו במדינת אונגארין, לאביו הרה"ח ירא שמים מרבים מו"ה משה שטיינער ז"ל ולאמו הצדקנית מרת הענטשע מרים ע"ה, הרה"ק רבי ישעי'לע נתייתם מאביו בגיל שלש שנים ונפל עול חינוכו וגידולו על שכם אמו, וכשנעשה בן י"ב שנה לקחו אמו ובמסירות נפש הוליכו רגלי מהלך רב עד ליסקא אל הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא זי"ע שיחסה בצל כנפיו לשאוב מבאר מים חיים תורה ויראת שמים, הרה"ק מליסקא שלחו ללמוד בהישיבה בסעמיהאלי, וכבר אז במעלליו יתנכר נער וכאשר הי' איזה חולה ל"ע היו באים אליו שיתפלל בעדו כי היו בטוחים בתפילתו שלא ישוב ריקם, וגם הסוחרים שבאו לשם ביומא דשוקא היו מבקשים ממנו שיעמוד לידם כדי שיצליחו במסחרם.

בצל רבו הק' מליסקא זי"ע

כאמור למד הרה"ק ר' ישעי'לע בסעמיהאלי כחצי שנה, אח"כ חזר לבית מדרשו של הרה"ק מליסקא, ואחר כמה שנים שישב בישיבתו וראה הרה"ק מליסקא כי אור גדול ומכוסה הוא ולאילנא רברבא יתעביד, ויקרבהו אליו והעמיס על שכמו לשמשו בקודש, ויהי ידיו אמונה ולא זזה ידו מתוך יד רבו, ועקב אחר כל מעשי רבו הק' וכל תנועותיו קטן כגדול.

יסופר דכשתארו לפני הייטב לב זי"ע את דרכו של רבי ישעי'לע, ואיך שקושר המטפחת על צווארו, אז ענה הייטב לב ואמר בלש"ק: "פונקט ווי דער ליסקער רב, אפילו דאס האלז קניפט ער ווי דער ליסקער רב", והדבר ידוע שהי' חותם שמו כל ימיו: "הק' ישעי' בן מו"ה משה ז"ל שהי' משמש בקודש אצל הה"צ מליסקא זי"ע".

הרה"ק מליסקא לא זז מחבבו ואמר עליו גדולות ונצורות, והוא הי' ממונה מטעם רבו לחלק את החלות להאורחים, ופע"א התבטא הרה"ק מליסקא ואמר עליו: "וועז ישעי' טיילט בילקעס קומט אין זיי אַ ברכה אריין", וגם הי' מחלק הצדקת אצלו, ומי שהי' לו בקשה גדולה הי' משתדל אצלו שימליץ בפני הרה"ק מליסקא זי"ע.

בשעת פטירתו של הרה"ק מליסקא לחיי העוה"ב ונר אלוקים טרם יכבה, עמד הרה"ק רבי ישעי'לע על יד מיטתו ובכה לפני רבו: "מה יהא עלי", ויאמר לו הרה"ק: "פאר דיר זארג איך נישט, דיר קען מען אין די גאנצע וועלט, וועסט ברויכן חתונה צו האבן זאלסטו פארן קיין סאקמערער געגנד", לימים הגיע מכתב להרה"ק ר' ישעי'לע עם מעות מאוסטראלי' והדבר הי' פלא כי לא הכיר את השולח ולא ראה אותו מעולם, אז אמר הרה"ק רבי ישעי'לע שמבין מה שאמר רבו מליסקא שמכירים אותו בכל העולם, כי מקצה הארץ שלחו לו פדיון.

בצל מרן הק' מצאנז זי"ע

אחר פטירת רבו הק' מליסקא נסע לצאנז, והד"ח הראה לו התקרבות יתירה, וסיפר הרה"ק ר' ישעי'לע שהרה"ק מצאנז הי' רגיל להזמין אחר תפילת ערבית אנשים חשובים לסעודת הערב, ויהי כאשר הי' שם הרה"ק ויעמדו שם בפרוזדור כמה אנשים חשובים תלמידי חכמים והיו מצפים שמא יזכו להיות מן המוזמנים אל שולחנו הק', וכשבא הרה"ק מצאנז לביתו אמר: "ישעי' קום צו די וועטשערע", וביאו לפני הרה"ק קערה גריסין חמין מאוד וגם לפניו הביאו קערה עם גריסין חמין, והרה"ק מצאנז אכל מיד והרה"ק רבי ישעי'לע לא הי' יכול לאכול מרוב חמימות, אך מפני הבושה אכל קמעא, וכאשר גמר הרה"ק מצאנז את אכילתו לקח קערתו של הרה"ק רבי ישעי'לע ואמר לו: "לאמיר עסן באנאנט", ואכלו יחד מקערה אחד.

לימים כשהתחיל כבר להתנהג באדמורו"ת הי' פעם בצאנז, והרה"ק הד"ח הרכין את ראשו לאחוריו על משענת הכסא (כן עשה כמה פעמים בדביקותו), וידברו בני הד"ח ביניהם ע"ז שהרה"ק רבי ישעי' מתנהג כמו רבי ולוקח פתקאות, כדי שישמע הד"ח את דבריהם ויאמר מה דעתו עליו, אך הד"ח לאחר זמן מועט התרומם מכסאו ואמר: טוב עין הוא יבורך ישעי' וועט בענטשן.

האיש מקדש

כשהגיע עתו עת דודים בא בקשרי שידוכין עם בתו של הרה"ח ר' יצחק יונה ז"ל שהי' חתן רבי ישעי' הכהן גדול (שהי' נקרא כן מפני שבזמנו של מרן הישמח משה כל כהן שהי' בא לגור בקערעסטיר לא הציא שנתו רח"ל, והישמח משה זי"ע שלח את רבי ישעי' הנ"ל שיקבע את דירת בקערעסטיר, ומאז הלאה כהנים דרים שם ואין שטן ואין פגע רע), וכבר אז ראו את רוח קדשו של הרה"ק רבי ישעי'לע כי להרה"ח ר' יצחק יונה הנ"ל הי' שתי בנות, ובתחילה כשהציעו לפני הרה"ק את הבכירה, אמר תיכף הלא יש לו צעירה גם כן, על אף שלא הכיר את משפחתו.

ואסמכוה רבנן

על שבת שלפני חתונתו (שבת אויפרוף) נסע להסתופף בצל הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדווערנע זי"ע לעלות שם לתורה כנהוג, ולפני ה"בארוואַרפען" אמר לו הרה"ק: די האסט ווער עס זאל דיך באַוואַרפען, וועל איך דיך באַוואַרפען מיט חסידים, ונתקיימו דבריו הקדושים כי נהר חסידים אל הרה"ק רבי ישעי'לע למאות ולאלפים.

כשהתחיל הרה"ק רבי ישעי'לע להתנהג באדמורו"ת נסע אחד מחשובי חסידי הרה"ק מליסקא אל הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדווערנע זי"ע, לשמוע מה בפיו על זה, ויהי בבואו לשם והרה"ק רבי מרדכי'לע שאל אותו על התנהגותו של הרה"ק מליסקא, ובתוך הדברים רמז החסיד הנ"ל כמה פעמים ש"ישעי' נעשה רבי ומקבל פתקאות", קפץ הרה"ק רבי מרדכי'לע מכסאו ואמר בזה"ל: "די גמרא זאגט כל הכובש נבואתו וכו', לא עלינו ולא עליכם, מרדכי דארף נישט כובש נבואתו זיין, זאלסט וויסן אז מ'האט אויסגערופן אין הימל אז ישעי' וועט ממלא מקום זיין דער ליסקער", עוד אמר פעם לאחד על הרה"ק ר' ישעי': "זאלסט וויסן אז ישעי' האט אַ שביל אין הימל".

פע"א כשהסתופף בצל מרן הק' מצאנז בסעודה השני' הי' יושבים על השולחן צדיקים חסידים ואנשי מעשה כידוע, ורבי ישעי'לע שהי' נחבא אל הכלים הסתובב בין שאר האנשים בבית המדרש, ובשעת חלוקת ה"קוגעל" קרא אליו הרה"ק מצאנז ונתן לו קערה עם חתיכת "קוגעל" גדולה, ואמר לו בזה"ל: ישעי', דא האסטו, און זאלסט קענען בריַיט טיילן פאר אידן" והבינו שהוא נותן לו את זה בתורת "סמיכה" להיות רבי, שהוא יחלק בהרחבה ליהודים "בני חיי ומזוני" וכל טוב.

ביתו של אברהם אבינו

כידוע ומפורסם רום מעלת מדריגתו של הרה"ק רבי ישעי'לע במצות הכנסת אורחים, שהי' ביתו פתוח לרחבה לכל עובר ושב לאכול ולשתות מעדני מלך לשובע נפשו, והיו מבשלים בביתו תדיר שיוכלו ליתן עבור האורחים המרובים בין הגונים ובין אינם הגונים, כמו שהי' קורא הרה"ק על מיני אורחים המזדמנים לביתו "אורחים בורחים דורכים", והרה"ק בעצמו הי' מחלק ונותן לפני האורחים, כידוע שבראש השנה חתך בעצמו לעקאך להציבור, ואמר שכל הרבי'ס מכוונים רזין דרזין ואני מכוון לשובע ולא לרזון.

בביתו ראו דבר פלא שהי' לכל המאכלים שנתנו בביתו טעם טוב, ואפי' מי שבביתו לא הי' יכול לאכול איזה מין מאכל, בביתו של הרה"ק הי' תאב לאכול מהם הרבה, והברכה הזה הוא עפ"י מעשה שהי' בצעירתו שפע"א בא לביתו איש עני לבוש בבגדים קרועים, והיה אז בתוקף ימי החורף והקור היה גדול מאוד, ואותו עני ניגש מיד אל התנור להתחמם, ותשלהו הרבנית אם הוא רעב, ויאמר הן, והיא היתה אז מבשלת גריסין, ותתן לו תיכף קערה מלאה, שהיתה עדיין כמעט רותחת כדרך הגריסין שהעבירום מעל האש, ואותו עני לקח הקערה ואכל את כל הגריסין במשך כמה רגעים, ותחזור הצדיקת ותשאלהו שמא עדיין רעב הוא, ויחזור ויאמר לה הן, והיא חזרה ונתנה לו כמו בפעם הראשונה, ויהי כאשר ראתה את גודל רעבונו, שהוא חזר ואכל את כל המאכל במשך כמה רגעים, ותתן לו עוד קערה שלישית, והוא אכל גם זאת, אחרי כן שאל העני: היכן בעלך, ותאמר בחדר האחר, ויאמר העני לכי וקראו לו, ויהי כאשר בא הרה"ק רבי ישעי'לע ויפתח אותו עני את פיו ויברכהובכל עניני ברכות, ואחרי כן פנה אל הרבנית ואמר לה: "דיינע מאכלים זאלן האבן אלע טעמים", וילך ופרח לו איש האמת, ויהי אחרי אשר הלך, ותספר הרבנית לר' ישעי'לע את אופן אכילתו ודבריו

והתנהגותו, ויהי להם לפלא, והרה"ק שלח מיד לבקש את האורח, ואף הוא בעצמו הלך לבקשו, ולא מצאוהו בכל הכפר כי איננו, וישאלו את השכנים האם היה אצלם אורח כזה וכזה היום, וכולם אמרו פה אחד "לא ראינוהו", ואמרו ש"בוודאי היה זה אליהו הנביא", והרה"ק היה מנענע בראשו ואומר "יא, יא, יא", וכאמור שמני אז הי' למאכליהם טעם נפלא ואפילו אלו שהרופא אסר להם לאכול מאכלים מסויימים אכלו שם הכל ולא הזיק להם כלום.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ויהי במוצאי שבת קודש אחרי חג הפסח, והוא הכין את עצמו לנסוע ליומא דהילולא של הרה"ק מצאנז זי"ע, ויהי אחרי סעודת מלוה מלכא אמר שאינו מרגיש עצמו כל כך בריא, כי מרגיש בעצמו קצת חולשה, ויבקש ממנו הנגיד ר' שלמה ענגיל שלא יסע, אבל הרה"ק אמר לו שהוא מוכרח לנסוע, ועל זה היו מתייעצים באיזה אופן לנסוע כדי להקל עליו את טירחת הנסיעה, ואמר ר' שלמה שטוב לנסוע ברכבת אקספרעס, על זה השיב לו הרה"ק: "לא אוכל לנסוע ברכבת זו כי ההוצאות יעלו הרבה מאוד", ונסע הרה"ק לצאנז, ובחזרה נתערכב בפרעשעוו וחלה מאוד ל"ע עד שלא היה יכול להמשיך את דרכו ברכבת והיו מוכרחים להביאו לביתו באוטו, והגיע שמה ביום חמישי בערב, מיד באו כמה וכמה רופאים וכולם אמרו נואש לחייו, וכל העם געו בבכיה והרבו לבקש בתפלה ובתחנונים, ובסעודת ליל שבת עדיין היה מיסב על השולחן.

והמחלה היתה הולכת ומתגברת, ובמוצאי שבת קודש באו רופאים ממוחים מן העיר הגדולה פעסט, אבל גם הם אמרו נואש לחייו, והרופאים אמרו שיש לו יסורים גדולים, ויהי כשנסעו הרופאים לדרכם לפעסט מסר צוואתו שממלא מקומו יהא בנו יחידו ר' אברהם'לע וכי ילך בדרכו קדשו וביתו יהיו ביתו של אברהם שירחם על עניים ואביונים וכל מי שצריך עזר וישועה "אברהם'לע וועט ברענגען די קויטלעך אויפן ציון האף איך אז מען וועט געהאלפן ווערן ווי ביז איצט, דעם בית המדרש שענק איך איהם, עד האט זיך גענוג געפלאגט ביים בויען", אחר כך ברך אותו ואמר: "מיט די ברכות וואס אלע צדיקים האבן מיך געבענטשט, בענטש איך דיך".

במשך כל יום ראשון היה עדיין מקבל פתקאות וגם יעץ עצות לכל השואלים אותו וברך את העם, ובאור ליום ב' ציוה לנכדו שיזמר את הזמר "יום זה מכובד", וישאל אותו נכדו "וכי שבת היום", ויאמר הן, כי יום הסתלקותו מן העולם היה אצלו כמו שבת כמו שאחז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, ועוד כמה פעמים בלילה ההוא צוה לזמר זמירות של שב"ק, ואף הוא עצמו היה מזמר ושפתותיו מרחשין כל הלילה באמירת פסוקים.

ויהי ביום ב' הוא יום ג' לחודש אייר שנת תרפ"ה לפ"ק נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ויצאה נשמתו בטהרה במעמד קהל גדול שנתקבץ ועמד סביב מיטתו השלימה, ונר אלוקים טרם יכבה היה מייחד יחודים בדביקות גדולה ונפלאה, עד שהחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו.

ו' אייר

הגה"ק רבי יצחק מהאמבורג זי"ע

ואלה תולדות יצחק

נולד בשנת בשנת תע"ה לאביו הגאון ר' יעקב יוקל בנו של הגאון ר' מאיר הורוויץ זי"ע הנודע בשם המהר"ם טיקטין (הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אמר להרה"ק ר' מאיר מאפטא זי"ע בעל "אור לשמים" שהי' גם נכד של המהר"ם טיקטין כי יחוס אינו נחשב בשמים רק יחוסו של משפחת הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שהמה נכדי הגה"ק ר' מאיר'ל מטיקטין, [אביו של הרבי ר' שמעלקא הי' ר' צבי הירש אב"ד טשארטקאוב, אשר הי' בידידות עם הבעש"ט הק', בנו של המהר"ם טיקטין אחיו של ר' יוקל, המהר"ם טיקטין אמר שהוא לא עירבב תורת הנגלה עם תורת הנסתר, אלא שבע שנים למד נגלה ושבע שנים למד נסתר, ור' יוקל נולד לו בשנים שלמד נגלה, ור' צבי הירש נולד בשנים שלמד נסתר]) בן הג"ר שמואל שמעלקא הלוי אב"ד טראני בן הגהק"ר יהושע הארוך בן הגאון ר' פנחס הלוי הארוויץ מקראקא גיסו של רבינו הרמ"א, ולמעלה בקודש למשפחת הורוויץ ממשפחות העתוקות ומיוחסות שבישראל, זצ"ל, שכיהן באותו הימים כאב"ד בעיירה בוליחוב, (אחר בוליחוב עבר לכהן פאר בעיר בראדי, ומשם עבר לכהן בהעיר רבתי גלונא) בהיותו בן י"ג לקחו הנגיד הצדיק רבי יעקב באב"ד ז"ל מבראדי כחתן לבתו, ועבר לגור אצל חותנו, וישב שם והמית עצמו באהלה של תורה בה"קלויז" המפורסם, ושם קנה לו חבר את הגאון בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל, אשר יחדיו עסקו בתורת ה' יומם ולילה מתוך יגיעה רבה והתמדה יתירה, עד שעלו ונתעלו והיו לגאוני ארץ ומאורי הדור.

על כס הרבנות

בהיותו בן כ"ה שנה נתקבל לכהן כרב ואב"ד בק"ק הארחוב, עיירה הסמוכה לבראדי, בין הדיינים שבבית דינו נימנו הגאונים הצדיקים ה"ה הגאון רבי רפאל מייזליש זצ"ל בעל "תוספות שבת", והרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע מגדולי תלמידי הבעש"ט הק' (אביו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זי"ע), כבר אז בכיהנו בעיירה קטנה זו יצא שמו לתהילה ורבים פנו אליו בשאלות, עיין בספרו של רעו ועמיתו אשר אהבה גדולה שררה ביניהם ה"ה שו"ת נודע ביהודה (מהדורה קמא–יו"ד סימן מג ד"ה והנה החמרתי) שמוסיף בתשובה להיתר אשה וז"ל: באופן זה שיסכים עמי כבוד מחותני (בנו של הנוב"י ה"ה הגאון ר' יעקב יעקובקא הי' חתנו, הכ') וש"ב הרב הגאון הגדול המפורסם אב"ד דק"ק הארחוב..., בשנת תק"י נבחר לעמוד בראש ה"קלויז" בבראדי, בשנת תקט"ו אחר הסתלקותו של אביו נקרא למלאות מקומו של אביו בגלונא, לאחר שש שנים הוכרח לחזור לבראדי ועמד שוב בראש ה"קלויז", ובשנת תקכ"ד נבחר לכהן כאב"ד של העיר, אולם לא ארכו ימי ישיבתה שם כי בשנת תקכ"ה נקרא לכהן פאר בעיר הגדולה בישראל ה"ה ק"ק האמבורג, שהיתה בשעתו מן הקהילות החשובות ביותר וידועה בשם – אה"ו על היותה כוללת עמה את הקהילות הגדולות ק"ק

אלטונא, וק"ק וואנדסבעק, וידוע את אשר המליצו עליהם הפסוק "כי בחר ה' בציון או"ה (א'לטונא, ו'אנדסבעק, ה'אמבורג) למושב לו", ועל שם העיר הזאת נודע ונתפרסם שמו בקרב ישראל בשם "רבי איציק'ל האמבורגער".

בך יברך "ישראל"

מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע העריץ מאד את ר' איציק'ל והי' אומר עליו דברים נשגבים, אפילו שר' איציק'ל הי' מתנגד לדרכי החסידות, כמו שאמר פ"א כשראה ר"א ענין נורא שעשה הבעשטה"ק בסוכתו, אמר "עם כל זה, אין דרכו לפני, נשמתו לעינינו, ונשמתי לעניני", פ"א אמר הבעשטה"ק זי"ע שמר"ח אלול עד ראש השנה הוא מרקיב את ספר "ראשית חכמה" מרוב בכיי, הרה"ק ר' משה מראזוואדאוו זי"ע אמר "כי הבעש"ט ז"ל העיד שרוח הקודש שורה עליו מר"ח אלול עד היריד בקראסנא (מחמת שאז הי' נטרד מענייני עקב הד"ת שהיו באים לפניו הסוחרים), וכל רואי פניו התעוררו לתשובה", הגה"צ ר' אברהם יוסף מקראשנוב צ"ל כתב וז"ל: זקיני הגאון מהר"י מהאמבורג ז"ל מלבד שהי' גדול בתורה, הי' גם קודש ה', אשר הבעש"ט אמר עליו, שמאלול עד חשון איננו בעולם הזה (אהל נפתלי, מטעמי יצחק, קונטרס "זכרון יצחק" אשר בסוף ספר אהל נפתלי).

מנפלאותיו

פ"א ציווה לשמש שבעירו שיסגור את בית הכנסת וימסור לו המפתח, וכן עשה, לעת ערב כאשר בא הקהל להתפלל ויבקשו שהשמש יפתח הדלת ולא נתן לו את המפתח, ויהי המפתח אצלו שלשה ימים, אח"כ נתן המפתח להשמש ויפתח את בית הכנסת וראו כי כל כיפת בית הכנסת נפלה על הארץ, ואם היו מתפללים שם באותן הימים היו ח"ו נהרגים כמה נפשות, ויהי לנס.

סוחר אחד מעשירי האמבורג הפליג בלויית רעו, אף הוא סוחר נכבד, בספינה, ונישבו בידי שודדי-ים, שניהם הובאו למכירה בשוק העבדים, האדון הישמעלי שקנה אותם מסר לכל אחד מהם כברת ארץ לעבדה ולזרעה, וחוק וזמן נתן להם שיגמרו את מלאכתם, בהזהירו אותם שאם ישנו את תפקידם ולא ישלימו מלאכתם למועד אחת דתם למוות, וכפי שאכן הי' מנהג המקום שהעבד נתן ביד אדונו כחומר ביד היוצר, בהגיע המועד הנקוב, והסוחר שלא הורגל מעולם בעבודה קשה לא השלים את חוק עבודתו, ואדונו העריץ גזר דינו לשפוך דמו, הוא תפס בו וגררו אל קצה השדה וקשרו בעבותות אל אחד העצים והלך להביא את חרבו לשחטו, כאשר הלך ממנו מיהר אליו ריעו הקרוב לדבר עמו בטרם ימות, ויפול על צווארו, ויבכו שניהם, ויבקשו הסוחר שיבטיחו נאמנה שעם רדת החשיכה יביאהו לקבורה, שלא תהי' גוויתו מאכל לעוף השמים ולחייתו ארץ, ואכן הלה הבטיח לו על הדבר ויופרדו איש מעת רעהו בבכי מר, לאחר שנפרדו, והאדון הרוצח עדיין לא בא, עבר שם אדון ערבי אחר ואתו עמו עבד שחור, וכשראה את הסוחר קשור בעבותות, שאלו, מה לך כי קשור אתה אל העץ, לאחר שסיפר לו בקול בוכים את סיפורו נכמרו רחמיו עליו ונשא חן בעיני האדון ויתירהו ממאסרו, ובמקומו קשר את עבדו הכושי, כשאת הסוחר לקח עמו ונסע לדרכו, אך עברה שעה קלה לאחר שנעלמו משם, והנה בא הרוצח כשחרבו שלופה בידו ותאוות הרצח מבצבצת מעיניו לבלתי הבחין שאין האסור עבדו כלל, ובחמת זעם התנפל על הכושי באכזריות ויבתרהו לבתרים עד אשר נחה חמת זעמו, כרדת החשיכה בא הריע בחשאי לקיים את הבטחתו לקבור את הנרצח ועקב האפילה לא הבחין אף הוא כי הוחלף האיש, ותוך כדי שהוא מתייפח בדמעות שליש כרה בור וקבר את גופת הנרצח,

ויהי לתקופת הימים הצליח הריע להימלט על נפשו מאדונו ולשוב לאחר תלאות רבות לביתו בהאמבורג ובא לפני הגאון ר' איציק'ל וסיפר לו את המאורע דבר מוות חבירו, לאחר חקירה ודרישה התיר הגאון את העגונה מכבליה והתירה להינשא..., לא ארכו הימים והאשה באה בקשרי שידוכין עם אחד מעשירי העיר והם פירסמו דבר נישואיהם בכתבי העתים, כנהוג עשירי הארץ בימים ההם, ביני לביני הגיע הסוחר ה"נרצח" לאמעריקא, ושם הגיע אליו הקול שאשתו עומדת להינשא בחפזון ובהלה גדולה נשא רגליו מיד להפליג לאירופא, כשל כולו תפילה לפני אדון שומע תפילות שלא יאחר למועד הנקוב ויספיק להגיע קודם מועד החתונה, לאחר טלטולי דרך הגיע במועד ליל החתונה לאלטונה הסמוכה להאמבורג, ושם פנה אל בית ר' איציק'ל ויספר לו את כל אשר עבר עליו, אולם דא עקא כיון שהרב הי' באלטונא שהיתה אז תחת ממשלת המלך של דענמארק, והאמבורג היתה תחת ממשלת אשכנז, ובין שתי הערים עובר נהר רחב, ובלילות נסגר הגשר בין שתי הערים ולא הי' באפשרותם להגיע בשום אופן להאמבורג ולעכב את הנישואין מאיסור נורא של אשת איש, כראות ר"א את המצב זה נחלשה דעתו ונפל אפים ארצה בבכיה עצומה על המכשול הנורא שעומד לצאת, חלילה, מתחת ידו, וכך שכב כמתעלף שעה ארוכה בבכיה ובתפילה לפני שוכן מרומים שיציל את האיש והאשה מהאיסור הנורא, ויהי בחצי הלילה התעורר וקם לפתע וקרא בשמחה רבה "הודיעו לי עתה מן השמים, אשר ברגע האחרון דחו את מועד הנישואין ביום אחד", ואכן זכות של אותו קדוש ונורא עמדה להם לינצל מן החטא הגדול, למחרת היום שב הסוחר לביתו זו אשתו בשלום ובשמחה רבה.

אחרית ימיו

בשנותיו האחרונות על אדמות בשנת תקכ"ז תקכ"ז היתה סערת ה"גט מקליווא" שהרעיש את העולם היהודי, יצא אז ביחד עם רע הנוב"י להגן על כשרת הגט שכתב הרב מקליווא. יש בקבלה מראשי העיר אלטונא, שבהיות הגאון מהר"י הלוי סמוך לפטירתו פרצה שם שריפה גדולה, ותשקע האש בתפילתו, ובירך את העיר שלא תהי' עוד למאכולת אש, ואם תפרוץ אש יזכירו את דבריו, כעבור כמה שנים הבערה ללהב יצאה ותאכל חצי העיר, או אז הזכירו את דבריו וכבה האש תיכף ומיד.

ביום שלישי ו' אייר תקכ"ז עלה בסערה השמימה כשהוא רק בן שנה, מסופר שקודם יציאת נשמתו קרא לבניו ואמר להם "דעו לכם, כי ארבע מאות תעניתים התעניתי וביקשתי מלפני אדון כל, שלא תמיש התורה מזרעי עד עולם, וכי יהיו לי בנים ובני בנים יושבי על מדין כסאות למשפט לבית ישראל עד ביאת הגואל...".

זכות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י

ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודצו"ח

מוה"ר אהרן צבי מיטטעלמאן הי"ו

יו"ר קרן מלמדים

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

לעילוי נשמת אביו

הרה"ח ר' **יעקב** ב"ר **נחמן חיים** ז"ל

נלב"ע א' אייר

ת.נ.צ.ב.ה.

דבר בעתו

ימי הספירה (א)

לקט מדברי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון בגודל קדושת הימים וסגולתן

פסח וימי הספירה הם שורש לכל ימות השנה ובדרך שאדם הולך בהם, מוליכין אותו כל ימי השנה.

(נהר שלום)

◆◆◆

כמו ר"ה עשי"ת ויוה"כ כמו"כ פסח הוא בחי' ר"ה, וימי הספירה בחי' עשי"ת והשבועות כנגד יוהכ"פ.

(בית אברהם)

◆◆◆

שבע שבועות תמימות תהיינה לכה"פ השבתות יהיו תמימות, כולם קודש לה' השבתות של ימי הספירה שיש בהם תוס' הארה כל שבת הוא כב' שבתות ועליהם נאמר אלמלי שמרו בני ישראל שבת אחת מיד נגאלין ובמק"א נאמר שתי שבתות והיינו שבת של ימי הספירה חשובה כב' כל שבת מאלו השבתות יש להם מדה אחרת שכל מי שיש לו לב מבין ומרגיש בכל שבת טעם אחר.

(בית אברהם)

◆◆◆

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום ר"ל כשלא עשה תשובה ולא העיר א"ע תיכף בתחילת ספירת העומר אל יאמר שאין לי עוד תקוה אלא עד ממחרת השבת השביעית תספרו ר"ל כל זמן שיש אפי' יום אחד מהספירה תספרו ר"ל תוכל להאיר ביום זה כל החמשים בתשובה.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה, הוא הלשון החוטא בברית הלשון אשר היא מסובבת חומר ואין לו התיקון כ"א בתורה כמבואר במס' ערכין ותקוני תלוי בימי ספירה שבין פסח לעצרת וביום העצרת הוא היובל שבו יתוקנו כל בני תורה ויקנו בו שלימות, והיתה גאולה עד תום שנת ממכרו עד שיקבל תמימות שנה שהוא עומד שכל שנה ושנה מקבל תמימתו בימים האלה כדכתי' תמימות תהיינה ימים תהיה גאולתו ר"ל ידע בנפשו כי הוא גואל ימים עליונים שנפגמו ואם לא יגאל ר"ל אזי ח"ו יקום לצמיתות לקונה אותו הוא היצה"ר הלוחם עליה עיר ההיא הקטנה ולא יצא ביובל ביום מ"ת כשיקבלו כל בני תורה תמימותם, הוא בחוץ יעמד ר"נ מהאי כיספוא.

(חתם סופר)

◆◆◆

וחמישים יום שבין פסח לעצרת הם שבת של כל השנה כי ימים הללו הוכנו לקבלת התורה כי בכל יום מימים אלו, הוכנו להכנס במ"ט שערי קדושה ואם בימם אלו משימים לב לשוב אל ה' בכל לבבם ובכל נפשם, מכינים לעצמם ליכנס לשערי קדושה למ"ט שערי קדושה.

(קומץ המנחה)

◆◆◆

לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון ר"ל שתזהר באותן הימים שהן לפי מ"י ר"ל יום החמשים יום קבלת התורה שעתיד ליתן דין וחשבון עליהם כי אז הוא הזמן להתקדש.

(בת עין)

◆◆◆

ידוע מענין הספירה שהוא זמן בירור לכל אחד ואחד בפני עצמו, כמ"ש ז"ל (מנחות ס"ה:) וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד, וכל אחד אינו יוצא בספירת חבירו, ואם כל זה יש מענין הספירה התכללות כל הכלל כולו, זה יש לו מידה טובה זו ביותר, וזה את זו. ויש לומר שרמז יש לזה הענין שצוה למימני יומי ומצוה למימנו שבועי יומי הוא הכנה לריצוי הפרט השבועי לריצוי הכלל, וכל זה הוא הכנה לחג השבועות שהריצוי הוא בשניהם יחד.

(שם משמואל)

חושבנא לא אתעביד פיניה

ענין פלא ראו אצל הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, שאפילו בשיחות חולין דיליה כיוון לענינים, **לדוגמא, בימי הספירה כשהיה אורייתא קא מרתחא ביה על איזה ענין כדרכו בסוד קדושים, היה יכול לומר ביום חמשה עשר לספירה, "כבר אמרתי חמשה עשר פעמים שיעשו כך וכך",** ולמשל, ביום כ"ג לספירה היה יכול לומר, "כבר אמרתי כ"ג פעמים", וכדומה.

שיח זקנים (ח"ה עמ' פ"ח)

הייטב לב ז"ע נחרד לקול ספירת הרבי רבי העערש ז"ע

סיפר לי הגה"צ מפאיע שליט"א, ששמע מהרה"ק מסאטמאר זצ"ל, שלרימנוב על היומי דהילולא של הרבי ר' מענדעלע זצ"ל היו רגילים הרבה אנשים לנסוע אל הציון, וגם צדיקים היו באים, וסיפר הרה"ק בעל ייטב לב זצ"ל שהיה שם והתפלל מנחה עם הרה"ק הרבי ר' הערש זצ"ל, וכיון שעדיין לא רצה הייטב לב להתפלל ערבית, על כן יצא מבית המדרש, וכן עשה הרה"ק הרבי ר' אליעזר"ל מדושיקוב זצ"ל, **והרה"ק הרבי ר' הערש התפלל ערבית בפנים הביהמ"ד, והי' לו שאגת ארי, וכשספר ספירת העומר, נרעד הייטב לב, אמר לו הרבי ר' אליעזר"ל: "מחותן מדוע נרתעתם כל כך!, הכי אינכם ידועים שנתנסה** (הרבי ר' הערש) **בעשר נסיונות כמו אברהם אבינו ע"ה!.**

שיח זקנים (ח"ה עמ' צ')

יום אידם

ליקוטי דרשות אמרות ושיחות מרבותה"ק בענין יום המר והנמהר, וממשלת המינים

בשבוע הבא יחול אותו היום הר"ם עולם היום יעמוד למספ"ד לכל באי עולם, יום החגא ויום אידם שבדו הציונים מלבם המכונה "יום העצמאות", הוא היום המר והנמהר שבו גבר האויב והכריזו למעלה משבעים שנה בשנת שח"ת עמך על תקומתה ו"עצמאותה" של ממשלת הכופרים.

בכל שנה ושנה כשמגיע אותו היום – ובהאי שתא אקדומי פורענותא ליום החמישי – יחוגו וינועו כשיכור כל פורקי עול תו"מ בדוגמת חוקות הגוים בזלילה וסביאה הוללות ושכרות בעצם ימי הספירה כשישראל שרויים בצער על מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, והוקבעו לימי אבל לדורות עולם. ולעומת זאת קבעו גם יום אבל הנקרא בלשונם "יום השואה" וזהו דווקא בימי ניסן האסורים בהספד ותענית.

זה לעומת זה אנו החרדים לדבר ה' הכופרים בע"ז הציונית הוא לנו יום של צער ובכיה לדורות לאשר בו ביום אנו מציינים למעלה משבעים שנה של כפירה בה' ובתורתו הק', למעלה משבעים שנה של גלות ישראל בין רשעי ישראל הקשה מכל גליות הקודמים, למעלה משבעים שנה שגוזרים עלינו גזירות קשות ורעות כדי לנתקינו ולהרחיקינו מדת תורתינו הק', למעלה משבעים שנה של שנאת ורדיפת הדת בגזירות היטוטי שכבי, חילולי שבת, מסיון, הפצת נבילות וטריפות, חמץ בפסח וכדו', למעלה משבעים שנה של מרידה והתגרות באומות שבעון זה הופקרו ישראל בצבאות וכאילות השדה רח"ל, למעלה משבעים שנה כולם שווים לרעה בשרשרת ארוכה ומרה של שפיכות דם נקי ה"י.

ואנחנו בדרכינו נלך בדרך התורה הסלולה לנו מרבותינו הק' ונמשיך במלחמת ה' בעמלק מדור דור ובמהרה יקויים הפסוק כי תעביר ממשלת זדון ורוח הטומאה מעביר מן הארץ בביאת גוא"צ ומלכינו בראשינו בב"א.

ובאותו היום המר והנמהר שנעשה מרידה במלכות שמים כ"כ להעמיד ממשלה לישראל באה"ק בלי תורה ואמונה כלל, שמשם תצא מינות וכפירה לישראל **וקראו אותו יום העצמאות**, המה ששים ושמחים בעתוניהם בפרהסיא לעין כל לעשות יו"ט גדול ביום המרידה במלכות שמים, **היש לך ניאוץ גדול להשי"ת מזה, ומכאיב לב כל מאמין בהשי"ת ובתורתו הקדושה עד קצה**, קצר היריעה מהכיל לחשוב מה שרואין בכל צעד וצעד שלגמרי נגררין אבתרי', השי"ת ירחם עלינו בב"א.

(ויואל משה מאמר שלש שבועות סי' קמ"ד)

ואנן מה נענין אבתרי אשר בעו"ה מידי יום ויום השכם וחטוא, ומי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי לעמוד בנסיונות הקשים אשר שמה שעלולים ליפול ח"ו לכל דרכי היצר עד קצה, ולפלא מה שנחתם התקנה הנ"ל מרו"מ ורו"ב רבני וגאוני ארץ תקיפי דארעא דישראל זה יותר משני מאות שנה **ביום ה' אייר הוא היום המר והנמהר אשר התייצבו הכופרים ומנאצי ה' על ה' ועל משיחו להשתלט על ישראל והוא השובר ומשכיח כל כח הקדושה בעו"ה והיא המעברת על דתוה"ק באופן נורא ואיום**, דייקא באותו היום התעוררו הקדושים אשר בארץ תקיפי דארעא דישראל להתייצב בתקנות תקיפות עבור קדושת הארץ שאל תתחלל ח"ו וכחות הטומאה לא ירעו ולא ישחיתו את גבול הקדושה שבאה"ק, ורוה"ק הופיעה בבית מדרשם בכמה מאות שנים מלפנים **שאותו היום צריך להתגברות יתירה**, זכותם יגן עלינו ועכ"י **להצילנו ממים הזדונים ברוב רחמיו וחסדיו יתש"ש.**

(שם מאמר ישוב א"י סי' קכ"א)

אחר כותבי זאת התבוננתי בלשון הרמב"ם בסה"מ במ"ע מצוה זו בהמצוה דבשמו תשבע, וז"ל שם באמצע הדברים, ועל זה הצד תשבע אמתינו בשם משה רבינו מה נכבד שמו כאילו הנשבע נשבע באדון או במי ששלחו וכל עת שלא יכוון הנשבע

זה ונשבע באחד הנבראים להאמינו שיש לאותו הדבר אמתת עצם עד שישבע בו כבר עבר ושתף דבר אחר עם שם שמים אשר בא הפי׳ כל המשתף שם שמים עם דבר אחר נעקר מן העולם וכו׳ יעי״ש, ומבואר בזה שאף במשה רבינו אם נותנים לו אמיתות עצם לא בכוונה זו שהשי״ת שלחו הוי בכלל משתף שם שמים ודבר אחר שנעקר מן העולם והוי זה ע״ז ר״ל, והיא ראי׳ גדולה להנ״ל שביהמ״ק וא״י אם אינם בכוונה זו בשביל שהקב״ה צוה עליהם, אם נותנים להם עצמאות מבלעדי השי״ת הוי זה ע״ז ר״ל, **וככה הוא עכשיו שכל כתות הציונים כופרים לגמרי בהשי״ת** ובתוה״ק ואין להם אלא א״י, א״כ נותנים עצמאות לא״י בלי תורה מהשי״ת עושין בזה ע״ז כי כל עצמאות שהוא מבלעדי השי״ת הוי ע״ז ר״ל כנז״ל, **והדתיים הנגררים אחר הציונים למלאות את דבריהם בעניין א״י נותנים להם רב חיזוק ואומץ במה שמעמידים צלם בהיכל ה׳,** אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה, **והכי קראו שם היום המר והנמהר שקרה האסון הנורא לישראל שהזקמה מלכות המינות בא״י** זה שמו אשר קראו ליום אידם יום העצמאות כי כל ענין העצמאות הוא מינות ר״ל, שאין שום עצמאות בעולם אלא השי״ת לבדו הוא ולא אחר.

(שם סי׳ קמ״ז)

ויאין לשער חומר העון פלילי של שמחים אלי גיל או מראים שמחה וחג ביום הניאוץ הנורא שקראו אותו יום העצמאות שיסדו מנאצי ה׳ והתייצבו על ה׳ ועל משיחו להעמיד מלכות של מינות על ישראל בעקירת התורה״ק והאמונה, ושמאז התחיל מהחדש השפיכת דמים של רבוא רבבות מישראל, וזה גרוע הרבה יותר ממודה בע״ז, שאינו מודה בלבד אלא גם שש ושמח בהמרידה הנוראה שנעשה על הקב״ה ועל תורתו הקדושה, וכמו שפירשו בכתוב תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלהיך בשמחה ובטוב לבב כי הרבה עוברי עבירה גם כופרים יש שעדיין לבם כואב עליהם כל מה שאינם עובדים השי״ת אלא שלא יוכלו לעמוד נגד יצרם הקשה ונגד הדיעות הכוזבות המבלבלים אותו, אבל אותן השמחים עוד בעבירה זה ניאוץ הרבה יותר, וזה פירש הכ׳ הנ״ל שלא די שלא עבדת את ה׳ אלהיך אבל הי׳ העדר עבודתך את ה׳ גם בשמחה ובטוב לבב, וע״כ העונש הרבה יותר, **וכעין זה השמחים ביום אידם יום המר והנמהר, הרחמן הוא יצילנו מהם ומהמינם** ויחזק את לבבינו להאר עינינו בתורתו ועבודתו ית״ש.

(שם סי׳ קנ״ט)

* * *

ובעוה״ר עד היכן הדברים מגיעים אוי לנו שכך עלתה בימינו, אשר עינינו ראו שפלות דורינו, **מי פלל כזאת, שימצאו יהודים שומרי תורה ואף חסידים הששים ושמחים עם מכעיסי השי״ת ביום המר והנמהר ה׳ אייר, שבו נעשתה מרידה במלכות שמים, שהקימו מנאצי ה׳ את ממשלתם יסוד המינות והכפירה,** וכולהו איתנייהו ביה עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ועל ידם נשפך גם אלפים ורבבות מישראל כמים, ואין לך ניאוץ גדול מזה, שיעשו יהודים שומרי תורה יו״ט ביום המרידה במלכות שמים, ואין צורך להאריך בזה כי תקצר היריעה מהכיל, **וכל בר דעת מבין זאת בדעתו עד היכן הדברים מגיעים, וממש באיסור יהרג ואל יעבור לקחת חבל בשמחתם, והדבר ברור אצלי בלי ספק שכל הנוטלים חלק בכל אותם הענינים נחשבים משנאי ה׳,** השם ישמרנו מהם ומהמונם ועלינו להתפלל להשי״ת שנזכה להיות דבוקים בדרך האמת.

והדבר ברור אצלי שאלמלא היו חכמינו הקדושים ז״ל אתנו, היו קובעים יום זה לתענית צבור בכל המקומות, כי הוא גרוע הרבה יותר מן החורבן בנוף ובנפש, אך אין בכוחנו להטיל תענית על הציבור, אמנם מכיון שאירעה לנו סבה זו (שנפלה הס״ת לארץ בחוה״מ פסח) ועלינו לגזור תענית על כך, ראיתי בכך סבה מן השמים לקבוע התענית ביום זה דייקא, אף שעפ״י חשבון היה ראוי לקבוע התענית בשבוע שניה של בה״ב, מ״מ קבענו התענית ליום זה, כדי להרבות בתפלות ובתחנונים להשי״ת שיסיר חרון אפו מישראל, וינצלו מכל צרה וצוקה, ויישמור רגלם מלכד שלא יתפסו ברשת המינות.

והשי״ת ירחם על בני ישראל, ואל יאבדו נפשות נקיות בפשעי האנשים החטאים האלה בנפשותם, הצדים רבים מישראל

פע״א בליל ד׳ דחול המועד סוכות (אושפיזא דיוסף) **שנת תשי״ב בא איש אחד שלא מאנ״ש להתברך מרבינו בברכת גמח״ט לפני הו״ר ונתן פיתקא לרבינו, והוציא האיש הזה מכיסו לוח השנתי שקיבל במתנה ע״י הבי דואר מאת ישיבת ״יטב לב״ בא״י ושם נרשם ביום ה׳ אייר ״יום העצמאות״ ורבינו בראותו זאת אורייתא קא מרתחא בי׳, ולא מצא מרגוע לנפשו ופסק תיכף מלקבל פתקאות, וציוה לקרוא לר׳ שלמה בראוער ע״ה שהי׳ אז מנהל מוסדות יטב לב ושאלו היתכן שיצא מידו דבר כזה, והשיב ר׳ שלמה לרבינו שגם הוא לא ידע מזה כי הוא הדפיס את הלוח אצל פירמא שמדפיסים לוחות להרבה מוסדות והוא לא ידע שמדפיסים זאת ומדגישים ביום ה׳ אייר ״יום העצמאות״, ורבינו לא נח ולא שקט ואמר שבעוד מועד ילכו ויחפשו אחר מדפיס ולהדפיסם מחדש בלי הנ״ל כמובן ולהפיצם לכל אנ״ש ובצירוף מכתב התנצלות על הלוח הקודם, ובאו בחזרה לבשרו לרבינו שסדרו את הכל כרצונו, ורבינו נכנס את אל הסוכה לעריכת השולחן בשעה מאוחרת מאוד, והתחיל לומר האושפוזין ובאמצע האמירה נשרו עיניו דמעות ובכה מאן הפוגות מרוב צער ועגמת נפש שנתהווה טעות כזאת בשם המוסדות ״יטב לב״ ולא מצא מרגוע לנפשו זמן רב.**

ברשתם. ואמרו ז"ל (ב"ק ס' ע"א) כל פורעניות הבאה לעולם היא בעבור הרשעים ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים, ואובדים ח"ו נפשות נקיות בעוונם של אלו. ובצפייתנו צפינו לרחמי שמים שיתהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, יראו עינינו וישמח לבנו בישועת ה' ובגאולת ישראל. והשי"ת ישפיע בלבות בני ישראל שיתדבקו בדרך האמת ובדרך התוה"ק והמצוות, יאר ה' פניו אלינו ויט עלינו חסדו, ויזכו בני ישראל להנצל מכל רע, ולראות בחיים חיותם בשוב ה' ציון, ויתגדל ויתקדש שמיה רבא וכו' בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל. ונזכה כולנו יחד לראות בישועה השלימה, ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

(דברי יואל פר' תזריע)

מה ששאל אודות מדינה יהודית בעי"ה, תמה אני מה זו שאלה ואיך יעלה על דעת אדם שכמותך להסתפק בזה, והאיך לא יבין שכ"ז הוא מרשת המינות והכפירה ר"ל אשר הן המה היו בעוכרינו להשחית את כל העולם ר"ל, ואך המה גרמו את האבדון הנורא שקרה לעם בני ישראל בכל משך השנים האלה, וכעת הוסיפו פשע על פשע להשתתף עם העמים אשר כל כוונתם להרע לישראל ח"ו ויצא העגל הזה.

גם מה ששאל אודות אמירת ההלל, הנה אמרו חז"ל (שבת קי"ח ע"ב) הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, וק"ו בן בנו של ק"ו אותו שאמרו הלל על האסון הנורא הזה ר"ל אין לך חירוף וגידוף כמותו, וכל אשר עינים לו יראה האמת הברור בתורה ובנו"כ ובדברי חכז"ל ובכל ספרי גדולי הראשונים והאחרונים ז"ל, וגם שכל ענייניהם, הוא נגד שכל האנושי ממש, אך כח הס"מ וכת דילי' מסמא את העינים, ושאני מינות דמשכא בפרט בדור השפל הזה אשר התגברו כ"כ, ובאמת אין לנו לצפות אלא על ביאת המשיח אשר אנו מאמינים ומחכים לו בכל יום שיבוא וכבר הגיע עת דודים, **ובטח בלי ספק כבר הי' זוכים לביאת המשיח לולא העדה הרעה הזאת אשר הסיתו לב ישראל אחריהם,** הן המה המעכבים **וגרמו איחור זמן גאולתינו ופדות נפשינו,** אבל נקוה להשי"ת כי לא לעד יקצוף ובקרב ישלח לנו משיחו הולך תמים וירחם אל עמו ועל ארצו ויוציאנו מאפילה לאורה בב"א.

הנה הרבה יש לדבר בזה בראיות ברורות אבל קצר היריעה מהכיל בפרט כי למי שנזרקה בלבו שמץ מדעת המינים האלה לא יקבל הברורים מאוד כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין ל"ח ע"ב) על ודע מה שתשיב, כי אפיקורס ישראל כ"ש דפקר טפי, ומי שמתחזק באמונה שלימה ומבקש האמת יעזריהו השית ויאיר את עיניו.

בליל שב"ק פר' בהר שנת תש"ח כשרבינו ערך שולחנו הטהור בבית המדרש הקטן שבביתו נוכחו שם מספר אנשים מצומצם, וזה היה כשבועיים אחרי הכרזת המדינה הציונית, בין הבאים אל השולחן בליל ש"ק הנ"ל היה גם אורח חשוב ונכבד שבא זה עכשיו מאר"י, כידוע אחרי הכרזת המדינה ביום ה' אייר של אותה שנה, פרצו מלחמות קשים וקרבות עזים בין הציונים ומדינות הערביים, רבינו היה מודאג מאוד על מצב אחינו בנ"י בארצינו הקדושה, בימים הטרופים ההם לא התקיימו חליפת מכתבים מהתם להכא, וכמעט לא הגיעו שליחים מאר"י לכאן, כי היה שעת חירום, וכיון שבא האיש הנ"ל חפץ רבינו להיוודע ממנו על המצב באר"י, בתוך הסעודה לאחר אכילת הדגים, פנה רבינו אל האורח מא"י ושאלו מה נשמע באר"י ענה האורח בזה הלשון: "ס'איז שווער, מ'כאפט קלעפ, אבער ס'איז זיס ווי צוקער!"..

כאשר שמע רבינו את הדיבורים האלה נתכרכמו פניו ונשתנתה צורתו לכמה גוונין, רבינו התחיל לצעוק, איך אפשר לומר שזה מתוק כמו צוקער כאשר בני ישראל מוכים וסובלים מכות, ואיך יתכן לומר על איבוד נפשות ישראל שזה נעים, רבינו לא עצר ברוחו מהדברים שהנ"ל השמיע, ובהמשך הסעודה כאשר אמר רבינו דברי תורה האריך רבינו לבאר את הפסוק וחרב לא תעבור בארצכם, ודברי התרגום ודקטלון בחרבא לא יעידון בארעכון, שפירושו לא יסורו מארצכם וזהו לכאורה היפך הברכה מה שאמר הכתוב וחרב לא תעבור בארצכם, וביאר רבינו בארוכה עפ"י הקדמות מש"ס בענין החקירה אימתי הוא שבח של הקב"ה, כשאין מזיקין כלל, או כשיש מזיקים ואינם מזיקים, עיי"ש, דאמרו חז"ל האי בדברי תורה כתיב ועוד אמה"כ רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, כי זהו חרבם וכלי זיינם של ישראל נגד האומות, אבל לא חרב ממש, דזהו כחו של עשו, ולעתיד יתקיים וחרב לא תעבור בארצכם, וגם כפי' התרגום האונקלוס ודקטלין בחרבא לא יעידון בארעכון, כי יהיה כח התורה בשלימות ולא יפחדו משום אומה ולשון כי התורה היא חרבם של ישראל נגד האומות, ואפילו בזמן הזה צריכין להיות מקושר בתורה הקדושה באמת, אבל אם סרים מדרך ה' אז אמר הכתוב ושב מאחריך, והנצחון בא אז רק מצד הס"א, כי זהו כוחו של עשו ועל חרבך תחי', והאריך רבינו בענין זה..

ואמרו חז"ל (מכות כ"ד ע"א) בא חבקוק והעמידו על אחת וצדיק באמונתו יחי', ועל יסוד זה התגברה כח השטן וכת דילי' בכל מיני עצות ותחבולות בימים האחרונים האלה טרם בוא הישועה, וצריך סייעתא דשמי' והתגברות עצומה להשאר באמונה האמיתית, השי"ת ירחם עלינו ויאיר עינינו במהרה בימינו.

(מכתבים דברי יואל ח"א סי' ע"ג)

אלה הדברים אנו חייבים לשנן לנו ולבנינו אחרינו בדור האחרון בעקבתא דמשיחא אשר הנסיונות גדולים ועצומים בענין התחברות לרשעים, **ובעוונותינו הרבים גבר האויב ורשעי ישראל השתלטו על ארצינו הקדושה, ופרשו פח יוקשים לשלומי אמוני ישראל אשר התחברו אליהם בטענת שוא שכוונתם לפעול אצלם** למען חיזוק התורה והיהדות, ולא זו הדרך ישכון אור, כי **קיום התורה תלוי רק בהתבדלות מן הרשעים ומכל אשר יש להם כאשר היתה דעת קדשם של כל גדולי ישראל בדורות הקודמים,** והבורא כל עולמים יעזרינו להתחזק בדרך התורה המסורה בידינו מאבותינו ורבותינו הקדושים מדור דור, והרחמן הוא ישבור עול הגוים ועול גליות מעל צווארינו, ונזכה כולנו יחד לראות בישועת כל ישראל

ושמחתן, ובנערינו ובזקינינו נלך לקבל משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

(ברך משה פר' בחוקותי)

ושפתי לא אכלא מלזעוק ולהתריע על אשר בימינו אלה מעשה שטן הצליח לצבוע את העבירה החמורה של התחברות לרשעים ולהלבישה בלבוש מצוה רבה, והרבה מאחינו בני ישראל לא ידעו ולא יבינו כובד חטא והעון הלזה ונתחברו אל רשעי הדור המינים והאפיקורסים, **אוי לנו שכך עלתה בימינו שיהודים שומרי תורה ומצוות מאשרים זדים גם בונים עושי רשעה להצטרף אל שלטון הכופרים בארצינו הקדושה, אשר עצם קיומה היא מרידה נוראה במלכות שמים וניאוץ וכפירה בתורתינו הקדושה ובי"ג עקרי האמונה, ומיום הוסדה ועד עתה העבירה מעל הדת אלפים ורבבות מישראל ומלאה את כל הארץ בטומאה וזוהמא, ואיך יוכלו יראי ה' האומרים שמע ישראל להמכר לעקר וליהנות ממזונם להחזקת מוסדות התורה, וכי יעלה על הדעת שתורה כזו הנלמדת מכח ממזונם של רשעים יש לה ערך של קדושה,** פוק חזי לשונו הק' של רבינו יונה בפירש המשנה (אבות פ"א מ"ז) ואל תתחבר לרשע, שהוא עונש גדול שאין כמותו, כי החטא החמור אם פשע בו עשה עבירה אחת, אבל זה בכל העבירות שעושה הרשע יש לו חלק בהם, ונמצא עושה חטאים רבים גדולים ועצומים, שכן מפורש באבות דר' נתן (פ"ל מ"ג) כל המדבק לרשעים אע"פ שאינו עושה כמעשיהם נוטל שכר כיוצא בהם.

(ברך משה פר' אמור)

וביותר צריך הכתוב לזרז בימינו אלה אשר בעוה"ר גבר האויב ומעשה שטן הצליח לנתק חבל הכסף מרוב מנין מן הכלל ישראל לאביהם שבשמים **ומשנאי ה' נשאו ראש לעבור על השלש שבועות, והקימו ממשלת המינות בארצינו הקדושה, ואלפים ורבבות מישראל נעקרו על ידיהם משורש אביותיהם הקדושים ומשורש הקדושה, ועל זה הזה לבינו כי בצוק העתים נלכדו ברשתם גם אנשים שומרי תורה ומצוות אשר לא ידעו ולא יבינו כי השלטון הזה הוא אסון נורא לכל ישראל,** וחז"ל הזהירו אצל השלש שבועות (כתובות קי"א.) אם אתם מקיימים את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה. וכאשר קרה לנו בדורינו שהותר דם ישראל כמים רח"ל, ושש מאות רבוא מישראל עלו על מוקדה הי"ד, וכבר האריך מרן דודי זללה"ה בויואל משה בהקדמה, שכל שזה בא בעון העברה על השבועות. וגם כעת עדיין לא באנו אל המנוחה ואל הנחלה, ואין לך יום שלא תהא קללתו מרובה מחבירו, ה"י. **ולעת כזאת חיובא רמיא על כל מי שיראת ה' נוגע ללבו, לשנן לבניו ולביתו אחריו להבדל מהם ומהמונם, ולבלי להכשל אף לרגע אחת במחשבת המינות,** וכמו שאמרתי לפרש מה שאנו אומרים בנוסח התפילה וכל המינים כרג"ע יאבדו, כי על ידי רגע אחת של מינות יכולים להאבד ולהנתק משורש הקדושה חלילה.

(ברך משה פר' ואר"א)

ועל אחת כמה וכמה בדברים הנוגעים ליסודי התורה ועקרי האמונה אין לנו אלא דברי הראשונים כמלאכים ומינה לא נזוע, ובפרט בימינו אלה אשר גבר האויב והוקם מלכות המינות בארצינו הקדושה, **ומעשה שטן הצליח למשוך ברשתו הרבה משלומי אמוני ישראל, ואף שאין כאן שום צל של ספק אשר הקמת שלטון יהודי טרם ביאת המשיח הרי הוא מרידה בה' ובתורתו,** לבר מן דין הבה נתבונן מה היו אומרים על כך הצדיקים הקודמים, וכי מי לא ידע דעת קדשם של כל חכמי ישראל בדור הקודם **אשר כולם פה אחד צווחו ככרוכיא כי כת הציונות היא אבי אבות הטומאה, ובאם**

כידוע התקיימה בא"י כנסיה גדולה של אגודת ישראל בקיץ שנת תשי"ד, וכמה חדשים לפני הכנסי' עשו כינוסים ואסיפות להגדיל העסק, כדי לצוד עוד נפשות תמימים ברשתם, גם בוויליאמסבורג ניסו להגביר את כוחם ואף כי לא עלתה להם בניקל, כי כולם ידעו ששכונת ויליאמסבורג כולה נכנעת לגמרי להשפעת דעת רבינו, עכ"ז מעשה שטן הצליח ואנשי אגודת ישראל ביקרו אצל רב גדול ומפורסם מזקני הדור הקודם שגר בוויליאמסבורג, וביקשוהו שיסכים לעשות האסיפה שלהם בביהמ"ד שלו, ואחרי כמה הפצרות ובקשות בדברי שוא ושקר כי כל מטרת קיום אסיפתם אינה אלא אסיפה לחיזוק "היהדות" הצליחו לסדר באותו ביהמ"ד את האסיפה, והדביקו מודעות בחוצות וברחובות שבחוה"מ יתקיים אסיפה של אגודת ישראל, וכמו כן נדפסו על מודעותיהם שמות הרבנים שידברו אצל האסיפה. ובהיות הרב ההוא ידיד נאמן לרבינו עוד מאירופא, בא הרבה לשולחנותיו ולתפילותיו של רבינו, ואז ביום ב' דיו"ט בא כדרכו לעריכת השולחן של "סעודת אסתר".

בשולחן זה הי' רבינו רגיל להאריך בעניני דנס פורים ועפי"ר שילב מצות העומר עם עניני נס דפורים, ודברי התורה נאמרו קצת בצהלת פנים, אולם פתאום ראו על פני קדשו השתנות גדולה ורבינו שאל בתמי' את אותו רב היתכן שאירע כזאת שבביהכנ"ס אשר הוא המרא דאתרא יקיימו כינוס רשעים של האגודה אשר הם מתחברים להממשלה הטמאה של הציונים הכופרים בא"י, ואורייתא קא מרתחי ביה ברבינו וצעק בקולי קולות ונפל פחד גדול על כל המסתופפים באותו מעמד, ובתוך דבריו המשיך ואמר: "איך בין געקומען אויף דער וועלט נאר אויסצושרייען דעם אמת" ואני מוכרח לומר שהאגודה הם מתחברים עם האפיקורסים ועכשיו הם רוצים להתחבר יותר אל חבורת הכופרים המנהלת את הממשלה (קאאליציא) וזה הוא סיבת האסיפה, ורבינו הזכיר את שמות הרבנים שהיו חתומים על הקול קורא בשם המשפחה שלהם כמו הרב... (בלי שם ראשון) ורבינו אמר שמזה עצמו רואים שאין זה כינוס לש"ש, ואח"כ באותו מעמד פיס רבינו על אתר את הרב הוא על אשר פגע בכבודו באמרו שלא הי' ברצונו ח"ו לפגוע בכבודו רק משום שאינו יכול ליתן מרגוע לנפשו צעק לרוחו על הדבר הזה, וענה ע"ז הרב ההוא "נאמנים פצעי אוהב", וב"ה אשר ע"י כוחו של רבינו נתבטלה האסיפה לגמרי בהסכמת הרב הנ"ל, ומאז ועד היום לא נתקיימה שום אסיפה של אגודת ישראל בוויליאמסבורג.

תעלה בידם להקים שלטון ומלוכה בארץ ישראל תהא זאת אסון נורא לכל בית ישראל ברוחניות ובגשמיות, **וכל מי שרגלי אבותיו עמדו על הר סיני צריך להבדל מהם ומהמוגם בתכלית ההתבדלות,** ובכן לעת כזאת עלינו להתחזק בדרך האבות עדי ירחם ה' על עמו ועל ארצו.

(ברך משה פר' פנחס)

ובדורינו השפל בעקבתא דמשיחא אשר החושך יכסה ארץ יש לעסוק בספרי מרן דודי זללה"ה אשר לכל ישראל האיר הדרך ילכו בה בעניני אמונות ודיעות, לבל יפלו ברשת זו טמנו המינים והאפיקורסים למיניהם, אלא להתחזק באמונת אומן בביאת המשיח וי"ג עיקרי האמונה, להתחזק בזה עד ביאת גו"צ במהרה, **כי בעוה"ר התחילו לומר ככל הגוים בית ישראל ולבסוף נעשה גרועים מהם, וידוע מהנעשה היום בא"י בהתמנות התועבות גרויעים מכל האומות,** וכעת יש שם כמה אנשים מסלתה ומשמנה מהיהדות החרדית שהם צריכין להיות טמיר ונעלם מעיני הממשלה מיראתם שלא ימצאו ויובילו אותם במאסר, (וכמו שהי' לפני המלחמה באיירופא) **ועוד מעט כי קרב היום אשר על זה אמר מרן דודי זללה"ה שיהי' עוד ימים שלא יוכל איש יהודי לנור בארץ ישראל.**

וברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, וזכינו להיות במחיצתו של כ"ק מרן דודי זי"ע, ושלא להגרר אחר משאות שוא, **אך עלינו להתפלל לה' שממדינה הלז לא יצא היזק חלילה לשום יהודי, וממש אסור להעלות על הדעת מה יהי' שם, כי היא אסון נורא לכלל ישראל** ואנו מאמינים שהגאולה יהי' בעגלא ובזמן קריב, ועד אז צריכים אנו לרחמי שמים שנוכל להחזיק מעמד בכל הכוחות.

(אבני שהם ל"ג בעומר עמוד כ"ה)

* * *

והנה מעולם לא היה כלל ישראל במצב עלוב ושפל כזה, **כי כל אותם השנים מאז התפשטות הרעיון הציוני היה מרן קק"ד ז"ל צווח ככרוכיא על האסון הנורא שפקד את כל ישראל** מאז תחלת התייסדותם פרקו מעליהם עול הגלות ועברו על כל השבועות שהשביע הקב"ה את ישראל. **וכמה פעמים שמענו מפה קדשו כי כל האסונות שאירעו בזמנינו וכל הצרות שסובל כלל ישראל במשך השנים הללו, הכל בעטיים של הציונים.** כנודע כי חבלי משיח כבר המתיק הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע

יום חורבן הרבה בתי מקדשות

חז"ל זאגן (ראש השנה יח:) שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו, איז דא א סתירה, אויף איין פלאץ שטייט אז ס'איז (עיין איכ"ר פ"א סל"ז) יותר משריפת בית אלקינו, האב איך געקלערט אז ס'איז איתרמי מילתא מען איז זיך צוזאמען געקומען היינט אויפדערנאכט וואס דעם טאג קען מען אנרופן יום שריפת בית אלקינו, ווייל די גמרא זאגט (ירושלמי יומא פ"א ה"א) כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו, א יעדער דור וואס דער ביהמ"ק איז נישט אויפגעבויט געווארן, איז כאילו נחרב בימיו, אזוי ווי ס'וואלט וואן אין יענעם דור חרוב געווארן.

דער פעטער ז"ל זאגט (דברי יואל וישלח עמוד קעה) אז ס'איז ביי אים ברור אז וואן נישט דעם עון וואן נישט דער גרויסער חטא וואס מען האט מורד געווען אין מלכות שמים, וואן נישט דעם חטא - וואס מען איז ארויסגעגאנגען פון גלות, מען האט פון זיך אראפגעווארפן דעם עול מלכות שמים, מען האט אראפגעווארפן פון זיך דעם עול גליות - וואלט מען שוין לאנג ארויסגעגאנגען פון גלות, קומט אויס אז היינט אויפדערנאכט איז א טאג וואס מען דארף מתאבל זיין אויף שריפת בית אלקינו, דאס איז כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו.

אויף וועלכן דור קען מען דאס נאך זאגן ווי אויף די דרא בתראה וואס איז ממש נישט נאר כאילו נחרב בימיו, אזא גרויסער עון, ווי דער פעטער ז"ל זאגט אין דברי יואל אז מען זאל צוזאמען נעמען אלע עבירות און מען זאל עס שטעלן על כף מאזנים, און מען זאל נעמען דעם עון אין שטעלן אויפן צווייטן כף מאזנים איז דאס מכריע, דאס איז שקול קענן כל התורה כולה.

בעוונותינו הרבים איז געשען וואס איז געשען ויצא העגל הזה, די מדינה וואס איז מיוסד אויף עבודה זרה גילוי עריות און שפיכות דמים - ס'איז נישט קיין גוזמא מען דארף דאס נישט מגזם זיין - ווייל דאס איז בפועל ממש עבודה זרה גילוי עריות און שפיכות דמים, ווער ס'האט א השגה וואס ס'קומט פאר אינעם פלטרין של מלך אין ארץ הקודש, אין דעם טאג איז די שכינה הקדושה זיך מצער.

דער פעטער ז"ל זאגט אין א שלש סעודות תורה (דברי יואל תזריע עמוד שכו) אז לעולם וואלט מען וועז געדארפט גוזר תענית זיין אין אזא טאג, די חכמי המשנה און די חכמי הגמרא וואלטן זיכער גוזר תענית געווען פאר כלל ישראל פאר דעם גרויסן אומגליק וואס איז געשען, בעוה"ר מיר זענען נישט בכח גוזר תענית צו זיין, אבער רעדן דארף מען דערפון און נתעורר וועלן דארף מען... (כאן האריך בדברי הספד על הגה"צ משארמאש זצ"ל ופעולותיו למען המלחמה לה' בעמלק הציוני) ...איז היינט אויפדערנאכט אין דעם יום המר והנמהר - ווי דער פעטער ז"ל רופט אן דעם טאג ה' אייר, ווי ער שרייבט אין ויואל משה יום המר והנמהר, דאס איז שריפת בית אלקינו, אז מען דערמאנט זיך וויפיל אידישע קינדער האט מען מעביר געווען על הדת די אלע יארן, און דאס איז שריפת הנשמה כאטש דער גוף איז קיים, ווי ס'שטייט אין ספרים (עיין אלשיך תרומה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שטייט נישט בתוכו נאר בתוכם, וויל ביי יעדן ערליכן שטוב קען מען זוכה זיין צו השראת השכינה, און גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, אז מען איז מחטיא אזויפיל אידישע קינדער האט מען פארברענט די אלע בתי מקדשות די אלע היכלות די אלע נשמות האט מען פארברענט, דאס איז שריפת בית אלקינו ממש, איז די צייט יעצט צו באווייזן חורבן בית המקדש, נישט איין בית המקדש, נאר א מיליאן בתי מקדשות און אפשר נאך מער וואס איז אין משך פון די יארן איבערגעפירט געווארן פון דת ישראל.

מתוך דרשת כ"ק מרן רבינו שליט"א בכינוס הספדו על הגה"צ משארמאש זצ"ל

אור ליום ה' אייר שנת תשמ"ה לפ"ק בבית המ"ד הגדול בקרית יואל יע"א

וכבר היינו סבורים כי אחרי החבלים והצרות כבר יהיה סוף וקץ לכל צרותנו וכבר נזכה להגאולה שלימה.

ושמעתי זאת מפי מרן דודי זללה"ה עוד זמן קצר אחרי צאתו מעמק הבכא, כי כל הצרות והתלאות שסבלו ישראל מאותו רשע עדיין שהיה מזיק, הכל נצמח ממה שמרדו באומות העולם ועברו על השבועות, וכנ"ל דכל כוחו ויכלתו של המזיק בא מחמת עוונות ישראל. ואילולי היו ישראל הולכים על דרך שהורו לנו חכז"ל על כל גל וגל נענעתי לו ראשי, להכניע עצמם תחת אוה"ע, לא היה בא לידי כך. אלא **שהמרידה במלכות שמים וההעברה על שלש השבועות הביא לידי כך שנשפך דם שש מאות רבוא מישראל,** (ועיין מה שכתב מרן ז"ל בהקדמת ספרו ויואל משה באורך).

ובעוה"ר זה המרידה הנוראה במלכות שמים וההתגרות באומות העולם נתגברה בזמן האחרון באופן נורא ואיום, אשר לא היה כמותו מעולם. והשלטון מסור בידי מנהיגים גרועים כאלה ששינו לגמרי את דמות צורתו של עם ישראל והפכו אותו לעם של מלחמות וקרבות. ונודע מה שאמר הגה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זי"ע כי הציונים גרועים מן המשכילים, שהפכו לגמרי מהות עם ישראל. **וכהיום ריאים זאת בעליל, כי הפכי את טבעם ומהותם של ישראל עד שקיבלו דמות של שואפי קרבות ושופכי דם ח"ו.** עד שלא נשמע כזאת בקרב מדינות העולם המתוקנים להלחם על עיר גדולה מלאה אוכלסין וטף בעבור שנכנסו אל תוכה כאלה שאינם רוצים להכנע. ורק אצל רוצחים מופקרים שמענו כזאת, שהרגו את שונאיהם אנשים נשים וטף כדי לכבוש את המדינה. ואיך ישמע כזאת אצל אנשים מזרע ישראל. ואנה אנו באים מחילול שם שמים בעיני כל הגוים אשר יביטו על יהודים כעל רוצחים ח"ו.

(אבני שהם כ"ו אב עמוד צ"א)

ובעוה"ר זה עתה הם זוממים להעביר חוק לגייס את בני הישיבות לצבאם, וגדול הפחד בקרב בני התורה בא"י

ליכא מידי דלא רמיזא...

פעם אחת הגיע למרן רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע איש אחד אשר הי' לו דיעות כוזבות בעניני ציונות, והלה אמר לרבינו מפני מה יצא הקצף על עצם הקמת המדינה, הרי אם יתנהל המדינה ע"פ תורה אין שום רע במדינה, רבינו ז"ל שוחח עמו הרבה וביאר לו את חומר הענין שאסור אפי' להעלות במחשבה ההרורים כגון אלו שהם דברי כפירה ומינות, כי אנו יהודים מאמינים בני מאמינים צריכים לדעת שכל דבר שיש לו רק שייכות לציונות או להציונים הוא אסון נורא לישראל ודין גרמא לעיכוב גאולתינו ופדות נפשינו.

בתוך הדברים נסתובב השיחה אודות ה"יום טוב" שבדו הציונים מלבם, וקראו אותו "יום העצמאות" שבו הוקם ממשלת הכופרים, והציונים שמחים וחוגגים ביום זה ואומרים הלל בעת התפילה ואף יהודים החרדים לדבר ה' שנגררו אחריהם אומרים הלל ביום זה, והתבטא רבינו ואמר: "עס איז נישטא קיין גרעסערע כפירה און ניאוץ בה' ווי דאס וואס זיי זאגן הלל".

והפטיר רבינו ואמר בדרך צחות: "מצאתי רמז בתורתינו הק' בפרשת המועדים על "יום העצמאות", דבפרשת אמור מפרט הכתוב כל המועדים, פסח, שבועות, ראש השנה, יו"כ, סוכות, ואחריו פרשת המנורה דמבואר בספה"ק שרומז לחנוכה, תיכף לאחמ"כ מתחיל הפרשה של "ויצא בן אשה הישראלית ויקב את שם ה'" שחירף וגידף את שם ה', וכאן מרומז ה"יום טוב שלהם" ה' אייר, שהיא כפירה וניאוץ בה' ובתורתו...

*

מן הראוי לציין דבר פלא כי לפי החשבון הי' פרשה זו של "מברך את ה'" בעצם היום הזה של ה' אייר, דהנה רשיו"ל פי' עה"פ ויצא בן אשה ישראלית מהיכן יצא רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא לגלג על לחם הפנים וכו', ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב שלא רצו ליתן לו חלק ונחלה בתוך בני ישראל מפני שהי' בן איש מצרי, ובאמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים שהמברך את ה' עשה שניהם הן שלגלג על לחם הפנים, והן שקילל את ה' לפי שלא רצו לתת לו נחלה, וזאת אומרת שמעשה זה הי' בשב"ק אחרי שהקריבו את לחם הפנים, ובאותן ימים הראשונים של חודש אייר שבו ציוה הקב"ה לחלק את הנחלות "למשפחותם לבית אבותם". והנה בשנה ההוא חל ראש חודש ניסן ביום ראשון שזה הי' אחד מהעשר עטרות, נמצא שר"ח אייר הי' ביום שני ושלישי (כבשנה זו), ושב"ק לאחר מכן – שבו לגלג על הלחם הפנים – הי' בשב"ק ה' אייר, וכך נרמז שבן האשה הישראלית שחירף וגידף את ה' עשה זאת ביום ה' אייר, ולדאבוינו נשנה הדבר שנים רבות לאחר מכן שבו ביום ניאצו את ה' בהקמת שלטון הכופרים ואותו חירוף וגידוף נמשך עד היום הזה...

אם יבצעו רשעים הללו זממם, ואוי לו למי שמתגייס ומובל לשרת בצבא שלהם, אשר שם מקור ההפקרות והטומאה, והם משתמשים בכל אמצעים להעביר את המשרתים בצבא על אמונתם ודתם מלבד עצם האיסור הנורא ליטול חלק במלחמותיהם ובמרידה באומות שלהם. וידוע דהוה מרגלא בפומיה דמרן כק"ד הגה"ק זי"ע שלא שהיתה מגמתם לייסד מדינה ולצורך כן השתמשו באמצעי של עקירת הדת, להגיע לתכליתם, אלא להיפך הם התכוונו לעקירת הדת, וזהו כל מגמתם, וכדי שיוכלו להגיע לתכלית זה השתמשו באמצעי של הקמת המדינה, שעל ידה יוכלו לבצע את עקירת הדת, וזה כל מזימותם השכם והערב, **ואילו היתה בידם היו עוקרים כל זכר של תורה ויהדות מכלל ישראל, אלא שבחסדי ד' לא ניחו להם משמים לבצע זממם,** ועדיין ישנם יהודים העומדים כנגדם ומוסרים נפשם למען התוה"ק.

(אבני שהם כ"ו אב עמוד קע"ו)

ומידי דברי מזה לא אמנע מלהזכיר על העיקר שיתפללו על ביאת המשיח, שהוא ז"ל צפה כל ימיו על זה, והשתוקקותו הגדול לביאת משיח הביאהו להתרגיע על אלו שהחליפו את אמונתם לחיי שעה, ונכשלו להאמין באותן שהמירו את הגאולה במדינה הציונות שעמדה בעוה"ר בימינו אלה, וזה גרם לו ליצא במלחמת קודש על הציונים שהעמידו מדינה בפני עצמם, והדבר היה כואב לו עד דכדוכה של נפש, כי ראה בזה פגם בעיקרי יסודי האמונה בביאת המשיח, שיסוד האמונה היא שהקב"ה בכבודו ובעצמו יבא ויגאלינו שנית, ועל זה המתינו כל ישראל בכל הדורות בגלות, **וכמה פעמים שמעתי מפה קדשו שאמר שזהו גורם אריכות הגלות ועיכוב גאולתינו ופדות נפשנו, ובלעדי זאת בלתי שום ספק שהיינו עומדים כבר אחר הגאולה שלימה,** וגם החזיק שהמדינה היא ממש כוחו של השטן והס"מ בעצמו.

(אבני שהם כ"ו אב עמוד רל"ט)

ולפי דעתי **חיובא רמיא על כל היהודים ברחבי תבל,** מכל החוגים ומכל הקהלות והעדות, אשר לבם כואב על מעשי הציונים, ונפשם יודעת מאד כי המה משליטים כפירה ומינות על בני ישראל, **לגלות דעתם ולהודיע במכתב לצירי המדינה הציונות בארץ מושבם כי המה אינם משתייכים לכת הציונים והם מגערים עצמם ממעשיהם** ולדעתי חוב גדול מוטל על כל יחיד ויחיד להודיע זאת לשלטון הציוני וגם לממשלת המדינה אשר הוא דר בה כי כל אלו השותקים ואינם מודיעים זאת, הם נחשבים אצל העמים ואצל הציונים כחלק בלתי נפרד מהמדינה. כי הציונים מציגים עצמם כאילו הם הדוברים והעושים מעשיהם בשם כלל ישראל. והנה היהדות החרדית המשתייכת למחנינו מפורסם בכל העולם. כי אין להם שייכות למדינה, וכל המשתיך למחנה זה ידוע ומפורסם לכל כי הוא מתנגד למעשיהם ואין לו חלק ונחלה עמהם, ודבר זה חוזר ומתפרסם בכל עת במחאות אדירות בחוצות ניו יורק. אמנם כל יהודי חרדי שאינו משתייך למחנה זה, אם אין הוא מגלה דעתו נגד הציונים, הוא נחשב בעיני העולם כתומך בהם ומסייע בידם.

(אבני שהם כ"א כסלו עמ' פ"ו)

והחובה מוטל עלינו לזעוק מרה נגדם אשר מתערבים יותר ויותר בהנהגת המדינה, ומכניסים ומושכים אלפים ורבבות תמימים לרשת הציונות באופן נורא ובכפיה ובלחץ שלא היה כמוהו, ותכסיכיהם של הדתיים למיניהם בדו"ד להרכבת הקאליציע, שהם מנהלים מו"מ להשתתף בממשלת הכופרים, **ובפרט אשר בזמנינו אלה שמנהלת ויכוח אודות החזרת שטחים שכבשו במלחמתם, וכעת נתפרסם על ידם במכתבי העתים אשר בכל העולם כולו, כי רצונם של הדתיים להתחבר אל המפלגה שאינה מוכנה לשום פשרות ורק הכרזת מלחמה בפיהם, ובגלל זאת ניצר הרושם בעולם כולו כי הדתיים הוגלים במלחמת חרמה נגד הערביים ואינן מסכימים לשום ויתורים, וברחבי תבל תמיהים הגויים ואומרים למה לא יסכימו הדתיים לפשרות כדי להשכין שלום.** ולא יאומן כי יסופר כמה גדולה הסכנה בצעד זה של המפלגות הדתיות ללבות תבערת האנטיסעמיטיזם ברחבי העולם כי יביטו על יהודים כעל צמאי דם שאינם מוכנים לוותר, ומי יקח על נפשו אחריות נוראה כזו לגרום להרבות שנאת ישראל ולהכניס בסכנה עצומה את כלל ישראל במקומות שונים, וברור הדבר כי הרושם אצל אוה"ע הוא שכל היהודים שומרי תומ"צ דעתם נוחה ממעשי הדתיים שם, וזה עלול להביא תוצאות חמורות מאוד, וצא וראה מה אירע לפני כמה שנים בעיר ווינא שהשליכו הערביים פצצה בבית המדרש החרדי בעיר, וכיון שנתנה רשות למשחית שוב אינו מבחין וכו', ובעיני האומות כל החרדים נחשבים לאחת, ומי התיר להם כזאת להעמיד יהודים ברחבי תבל בסכנה גדולה ח"ו, והכל בעבור בצע כסף שישיגו מהשתתפותם בקאליציע.

עד היכן הגענו שיהודים חרדים אינם בושים ואינם יראים להכניס את כלל ישראל בסכנה ולהפקיר נפשות ישראל ברחבי העולם, ומלבד זאת היתכן להשתתף עם

בשנת תשכ"ז כשנלחמו הציונים עם הישמעלים (המכונה בפי הציונים בשם מלחמת ששת הימים) **והציונים הצליחו לכבוש את העיר העתיקה ושאר מקומות הקדושים והדתיים הנגררים אחריהם צהלו ושמחו עד כדי כך שהעיזו לומר ברוב אוולתם שהניסים של יצי"מ עומדים בצל הנסים של הציונים** (עפ"ל), **והגיעו הדברים לאזני רבינו, והתאונן רבינו ע"ז מאוד ואמר אז: "אם הם אומרים כך אף אני אגיד בענין זה: שהחורבנות של ביהמ"ק הראשון ושני לא הגיע אפס קצהו לחורבן בגשמיות וברוחניות של הקמת ממשלת המינים בארה"ק".**

השופכים דם נפשות ישראל במלחמות תדיר, ואף נפש אחת מישראל נחשבת להרבה, ואין ראוי שתאבד ח״ו אפי׳ נפש אחת על מזבח הציונות.

ושמעתי פעם מפ״ק של מרן כ״ק דודי זלה״ה עוד טרם שנתייסדה המדינה של הציונים בארה״ק, וכבר עמדו בקשרי המלחמה עם הערביים והרבה יהודים נהרגו אז ר״ל בין ההרים על הדרכים המביאים לירושלים, ואמר הוא ז״ל שחבל מאוד על כל נפש מישראל הנהרגה עבור הקמת מדינתם, ופי׳ אז נוסח ברכת נחם שאומרים בת״ב במנחה, לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם כי אתה ה׳ באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, דלכאורה מהו הנתינת טעם כי אתה ה׳ באש הצתה למה שהקדים לבי לבי על חלליהם, אמנם הכוונה **שחבל על כל נפש ונפש מישראל שנאבד ע״י מלחמותיהם, כי הקב״ה הלא הבטיח לנו שהוא בעצמו יושיענו, וא״כ כל נפש מישראל שנופל חלל למען מדינתם הרי הוא אבדון לבהלה ולריק רח״ל**, וזהו שאומרים לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם שנפלו שדוד בחנם ללא תכלית, והטעם כי אתה ה׳ באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, ומכיון שהבטיח הקב״ה שהוא בעצמו יבנה את ירושלים אם כן יהי׳ זה בלי הפלת חללים ר״ל **ועל כן לבי לבי על חלליהם**, עד כאן תוכן דבריו הק׳.

עלינו לשבח לאדון הכל, ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, ובמעמד קהל ועדה בהתאסף כולנו יחדיו ביום ההצלה של מרן זי״ע העת והעונה הוא להודות לה׳ אשר שלחו אלקים לפנינו להחיות לפליטה גדולה ולהורות את בני ישראל את דרך התורה האמיתי, והאיר במאור תורתו וקדושתו הבהיר לתוך לבבות בני ישראל, **ליישד לבבם להאמין אמונת אומן בהשי״ת ובתורתו הקדושה ושלא להתערב עם כיחותיו של עשו וכת דיליה**, ובשבילו ניצלנו כולנו, בהקימו וביסדו לגיון של מלך בכל תפוצות ישראל, אלפים ורבבות יראים ושלימים הנאמנים לה׳ ולתורתו, ומכריזים קבל העולם כולו ומפרסמין את האמונה הטהורה.

(אבני שהם כ״א כסלו עמוד ק״ב)

ונראה דהנה בעווה״ר כח הסט״א גבר ושטנא נצח, **אנשי רשע נשאו ראש והקימו להם ממשלת זדון בארצינו הקדושה, וזרם המינות מתפשטת בעולם, ולראבנינו נמצאים גם שומרי תורה ומצוות שטח עיניהם מלראות את האמת ונגררו בעצת רשעים, ובד בבד ילכו אתם**, ולא די שאינם מוחים בידם אלא גם מסכימים בדברים במה שהמרידו באומות ועברו על השלש שבועות שהשביע הקב״ה את ישראל (כתובות ק״י:), ועוד מוסיפים חטא על פשע במה שהם שמחים בנצחון המדומה של הרשעים במלחמותיהם, **ואומרים שנעשה להם ניסים גלויים עד שהיה קוראים הלל שלא בעונתה ביום אידם, ודבר שפתיהם אך למחסור בגידל הניאוץ בה׳ ובתורתו הק׳ שיש בזה, ה״י.** ופוק חזי כסף נבחר לשון צדיק כ״ק מרן דו״ז זללה״ה בקונטרס על הגאולה ועל התמורה (סימן ל״ד) מה שהאריך בזה מדברי המפרשים בביאור מאמרם (שבת קי״ח:) הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, ומכל שכן אלו המגדילים ומהללים על נסי הצלחת הרשעים, אין לך חירוף וגידוף גדול מזה, ועל זה מתאונן הכתוב על ימי עקבתא דמשיחא ומתמיה ואומרת, בני איש הם שומרי תורה ומצוות כפירש״י, עד מה כבוד״י לכלימ״ה, ר״ל עד אנא אתם מנאצים ומבזים את כבודי במה שאתם אומרים שהקב״ה עושה נסים לרשעים, ועוד אתם מהללים לה׳ על דבר זה ואומרים הלל שלא בעונתה, ומזה ראיה כי תאהבון ריק, שאתם אוהבים התגברות כח הסט״א, תבקשו כזב סלה, ועל כן אף במה שאינם נסים באמת גם כן אתם מוסיפים לומר ראו כמה גדול כח נצחון ידיהם של אלו, השי״ת ירחם עליהם ויפקח עיני העורים לראות ולאהוב את האמת ולהתרחק מן השקר, ובמהרה נזכה לישועה האמיתית בביאת משיח בן דוד בב״א. **(שערי תהלה)**

* * *

וצריכים גם לשמור ולהשגיח על חומה הבצורה נגד נגע הציונות, ולזכור תמיד שכ״ק מרן דו״ז זללה״ה שר צבא ה׳ ניהל את מלחמת ה׳ ברמה נגד נגע הציונות וכל שום וחניכא דאית ליה, בלי נפק״מ של כל המפלגות, כי הצד השוה שבהן המחובר לטמא טמא, ותהילה לקל יתברך זכה להקים לגיון של מלך של רבבות ישראל המוכנים בכל לב ובכל נפש על התבדלות מרשעים, והתבדלות ממדינה הציונות וכל המסתעף. והמאמינם באמונה שלימה בביאת המשיח, הם רק המאמינים שאיסור גמור וחמור על פי תורתינו הק׳ לעשות פעולה אנושיות בעניני גאולה. **ובעוה״ר כהיום יש בלבול וטשטוש המוחות בעולם, כי כהיום הדתיים נעשו ״די גרעסטע שטופערס די גרעסטע שלעפערס פון ציוניסטיזשן וואגן״.....** וידוע עד כמה היו אבוה״ק נזהרים מכל נדנוד קל ותנועה שיש בו ריח של ציונות, ושמעתי לספר על ק״ז העצי חיים זי״ע שבשנת תרפ״ד נסע על שב״ק בכפר הסמוך לעיר סיגעט, והי׳ שם ביהמ״ד של חסידים ובית הכנסת לפשוטי עם, וכאשר הלך לביהמ״ד ראה שהי׳ נתלה על הכותל צורת הגבולים (מאפ״ע) של ארץ ישראל, שנתפרסמה בימים ההם ע״י שלוחי הציונים למשוך את לב בני ישראל לארץ ישראל, וצוה ק״ז זי״ע להגבאי שיורידו מהכותל, אכן הגבאי לא שמע לדבריו, נענה העצי חיים ואמר שאם כן לא יתפלל בביהמ״ד והלך להתפלל בביהכנ״ס, ביום א׳ שלאחריו היה ראש חודש ועשו שם לכבודו סעודת ראש חודש, וציוה לקרוא אליו הגבאים של הביהמ״ד, והתחיל לומר להם דברי כבושין בבכיות, ואמר להם גם אני אוהב ארץ ישראל אבל לא ארץ ישראל של הציונים, וכך האריך לדבר עד שעמד הגבאי והלך לביהמ״ד להורידה מן הכותל, ע״כ סיפור המעשה, חזינן מזה שהרגיש שגם המאפ״ע של ארץ ישראל יש בו ריח ציונות, ולא רצה להתפלל בביהמ״ד שיש שם מאפ״ע שלהם.

(מהר״א ט״ב פר׳ וישלח תשס״א)

פנימי הדר"ג בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור גומלין של כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום א' פרשת ויקהל פקודי תשפ"ג לפ"ק

כאשר נכנס האדמו"ר מסקווירא קבלו רבינו בשמחה וידידות והאדמו"ר מסקווירא הדגיש לרבינו שלאחרונה הוא ממעט לנסוע למרחקים וכעת נוסע לחנוכת חבית לישיבה קטנה במאנטיסעלאו.

האדמו"ר מסקווירא: מ'האט געקויפט אן אייגענעם בנין.

רבינו: כ'האב געהערט אז ס'איז דא א ישיבה קטנה אין מאנטיסעלאו. מ'גייט עפעס מאכן א יישוב דארט, נישט אזוי?.

האדמו"ר מסקווירא: דאם איז א צווייטע זאך, נישט ממש דארט נאר דערנעבן. דארט פלאנט מען אויך צו מאכן א ישיבה, א ישיבה קטנה.

וועז מ'האט מיר דאם מציע געווען, האב איך געטראכט אז דער ערשטער בנין אנצוהייבן דארט זאל זיין א מקום תורה, איז נישט קיין שלעכטע זאך. דאם איז לגבי דעם נייעם יישוב.

רבינו: אונז האב מיר די ישיבות קטנות דא אויפ'ן פלאץ.

האדמו"ר מסקווירא: מסתמא נישט אלע, ס'זענען דאך דא אין אנדערע געגנטער אויך.

רבינו: אין אנדערע געגנטער איז איבעראל פאר די דארטיגע בחורים, אבער פאר די היזיגע בחורים אליינם זענען דא מערערע ישיבות קטנות דא.

האדמו"ר מסקווירא: ביי אונז אין שטעטל איז אויך דא מער ווי איין ישיבה קטנה.

בנו הרה"צ ר' אהרן מענדל: סיי ישיבות קטנות און סיי ישיבות גדולות. די מעלה פון די ישיבות קטנות אינדרויסן איז אז ס'איז מיט א דארמיטארי (הדרי לינה), וועז מ'דארף אמאל אביסל אוועק גיין פונדערהיים א גאנצע וואך.

רבינו: פאר יונגע בחורים האב מיר אונז אויך געמאכט איין ישיבה מיט א דארמיטארי, דאם איז אין נייעק, ניו דזשערזי (ישיבה דרך התורה) דארט האמיר געמאכט אזא ישיבה, פאר די וואס זיכן א דארמיטארי.

האדמו"ר מסקווירא: די ישיבות אין וויליאמסבורג און אין בארא פארק זענען אויך אויף צו שלאפן. דאם איז פאר די דארטיגע און ס'קומען אביסל פון אונז אין שטעטל אויך.

רבינו: 'מרבה ישיבה מרבה חכמה' (אבות ב, ז).

בנו הרה"מ: דאם איז בעסער ווי 'מרבה נכסים מרבה דאגה'...

רבינו: יא, ס'איז בעסער.

אבער די בעלי בתים האלטן נישט אזוי, אז מ'וועט פרענגן א בעל הבית וועט ער זאגן אז 'מרבה נכסים' איז בעסער...

האדמו"ר מסקווירא: זיי זענען מקבל די יסורים פון דאגות באהבה...

ביי תורה שטייט [ברכת ה' היא תעשיר (משלי י, כב)] 'ולא יוסיף עצב עמה' (תנחומא, תשא כט).

רבינו: וועז דאם עשירות קומט פונעם מזל דעמאלם איז עם נישט אזוי גוט, אבער אויב ס'איז 'ברכת ה' היא תעשיר' דעמאלטם 'ולא יוסיף עצב עמה', אזוי שטייט אין ספרים.[1]

---

1 עי' בספה"ק 'ערבי נחל' (פ' וישב) בתו"ד שכתוב בעי"ז, וזל"ק: "אמנם אין זאת בעשירות שנותן הש"י לאדם בהשגחה לא מצד המזל אלא לזכות מצוה שקדם לו בטרם היותו עשיר, ודאי דמעשירות זה לא יומשך שום רע חס ושלום, כיון דהעשירות הוא שכר מצוה הבא מאת ה' ושכר מצוה מצוה ודאי לא יגרום לעבירה דא"כ אינו שכר אלא עונש. וזש"ה (משלי י, כב) ברכת ה' היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמה, ר"ל כשהברכה רק מה'

האדמו"ר מספווירא: ס'איז נאך א המשך פון פורים. ביי אונז זאגט מען נישט קיין תחנון שיתסר ושיבסר.[2] אין סיגוט זאגט מען מסתמא יא.

רבינו: יא, ס'איז געווען וואס האבן נישט געזאגט, אבער די וועלט זאגט יא.[3]

---

2 עיי' בס' 'מעשה יחיאל' מהגאון מניזנוב ז"ל שמה שנהגו שלא לומר בשיתסר ובשיבסר תחנון, על סמך של הגמרא (מגילה ב.) 'ואימא שיתסר ושיבסר'.

הנה רבים נתקשו להבין הענין של אי אמירת תחנון בשיתסר ושיבסר באדר דהלא דברי הגמרא (מגילה ב.) ואימא שיתסר ושיבסר אינם כי אם בהוה אמינא שבגמרא, ולמסקנת הדברים חזרה בה הגמ' משום קרא 'ולא יעבור', שאין לאחר הקריאה מיום ט"ו, וא"כ מה מקום לשמחה זו בימים אלו.

ועיין בס' 'תהילת חיים' (ח"א עמ' רנ"ג) שמביא שבצאנז לא אמרו תחנון בשיתסר ושיבסר, ומביא שפעם כשנשאל הרה"ק המהר"ש מבאבוב ז"ל על אודות המנהג, השיבו כנ"ל, ולשמע הדברים לעג הרב השואל, ואמר, ובכן 'ואימא בזנבו' [הכוונה להה"א בגמ' חולין (כ"ז.) לענין מקום השחיטה], השיב לו הרה"ק, אין הכי נמי, ידוע מהאחרונים למהותה של שחיטה הוא ענין נטילת הנשמה, ולזה פריך הגמ' 'ואימא בזנבו', כי גם על ידי שחיטת הזנב תצא נשמת הבהמה מתוך שיצא משם כל הדם, ובכן גם אליבא דמסקנת הגמרא שזה אינו מקום השחיטה, עדיין אמת הדבר שמהותה של שחיטה מתהוה אף התם בצאת הנשמה.

והוא הדין בנידון דידן, דהגמרא ידעה בההו"א שישנן בימים אלה אורות עילאות המכשירות אותם להיות ראויים לימי קריאת המגילה, ובכן אף אחר שהגמרא מדחה הדבר מהפסוק 'ולא יעבור', זאת אומרת רק דהלכך אי אפשר לקבוע בפועל לקרות המגילה בימים אלה, אבל אכתי נשאר המציאות שאמנם יש בהם הארות עילאות.

ועיין בס' 'נפלאות הרבי' (אות רצ"ח) שהרה"ק מלובלין ז"ל הלך בשיתסר ושיבסר בכובע של שבת, ועיין בספרן של צדיקים שהרה"ק ר' יחמיאל משה מקאזניץ ז"ל עשה אז סעודות גדולות. וגם בשער יששכר (מאמר ימי ששון אות ע"א) מביא רמז למנהג לעשות סעודות ומשתה קצת בשיתסר ובשיבסר.

3 עיי' בקונטרס 'דברי יואל' לפורים (אות ע"א) שרביה"ק נהג למר תחנון בשיתסר ושיבסר, וכן ציוה לאחרים, ופע"א נענה ואמר 'ולא יעבור' כתיב.

ובענין זה נעתיק כאן מה שסיפר הרה"ח ר' שמואל הכהן פריעדמאן שליט"א משב"ק, (מובא בס' זקניך ויאמרו לך חלק ה) כדלהלן: "ווען מיר האבן געלערנט אין די ישיבה פון רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל און די ישיבה איז נאך געווען העכער'ן ביהמ"ד אין וויליאמסבורג אויף 550 בעדפארד עוו. איז געווען א שטיק צייט דער בעל תפלה קבוע בים רבי'נס מנין ביי שחרית הגה"צ רבי מאיר זאב גאלדבערגער ז"ל אב"ד פעלידהאז ומח"ס אמרי המזג.

איך האב געהאט די זכי' מיטצוהאלטן עטליכע מאל ווען דער פעלידהאזער רב האט געפרעגט דעם רבי'ן פארשידענע שאלות שטייענדיג ביים עמוד, נאכן דאוונענען ווען מ'האט אויסגעטוהן די רש"ס תפילין.

עס איז געווען א טאג נאך שושן פורים ט"ז אדר (שיתסר), דער פעלידהאזער רב האט געענדיגט זאגן די הויכע שמונה עשרה און ער האט געוואלט זאגן קדיש, דערווייל זעהט ער ווי דער רבי האט אנגעהויבן צו זאגן תחנון. נאכ'ן דאוונענען האט ער געפרעגט דעם רבי'ן 'מ'זאגט עפעס אז ווייל די גמרא פרעגט 'ואימא שיתסר ושיבסר' איז שוין געווג אז מ'זאל נישט זאגן קיין תחנון'.

האט אים דער רבי געזאגט "ביי אונז האט מען יא געזאגט תחנון, ווייל "ולא יעבור כתיב"... (דאס איז דער תירוץ פון די גמרא פארוואס ט"ז און י"ז איז נישט קיין יו"ט).

האט דער פעלידהאזער רב ווייטער געזאגט אז ער האט אמאל געהערט בשם דעם שיאוועך רב ז"ל אז ווען ער האט געהערט פון דעם מנהג פון נישט זאגן תחנון ט"ז און י"ז אדר ווייל די גמרא פרעגט "ואימא בשיתסר", האט ער דאס אוועק געמאכט זאגנדיג "די גמרא זאגט דאך אויך ביי שחיטה "ואימא בזנבו", און מ'זעהט נישט אז איינער זאל מאכן אן עסק ווייל די גמרא פרעגט אזא קשיא..." דער רבי האט אים אויסגעהערט און זיך צעשמייכלט.

האט דער פעלידהאזער רב געפרעגט דעם רבי'ן צי דער רבי האט שוין געהערט דאס ווערטל פונעם שיאוועך רב. האט דער רבי ענטפערט: "דאס ווערטל האב איך שוין געהערט, אבער נישט בשם דעם שיאוועך רב"... דער שיאוועך רב פלעגט נישט זאגן אזעלכע ווערטלעך.

ועיי' בס' 'שיר המעלות לשלמה' שפעם כשנשאל הרה"ק מהר"ש מבאבוב זי"ע על אודות המנהג של שיתסר ושיבסר, והשיבו כנ"ל, ולשמע הדברים לעג הרב השואל, ואמר ובכן 'ואימא בזנבו', הכוונה להה"א בגמ' חולין (דף כו.) לענין מקום השחיטה, השיב לו הרה"ק, אין הכי נמי, ידוע מהאחרונים דמהותה של שחיטה היא ענין נטילת הנשמה, ולזה פריך הגמרא 'ואימא בזנבו', כי גם על ידי שחיטת הזנב תצא נשמת הבהמה, מתוך שיצא משם כל דמה, ובכן גם אליבא המסקנת הגמרא שזה אינו מקום השחיטה, עדיין אמת הדבר שמהותה של שחיטה מתהו"ה אף התם בצאת הנשמה, והוא הדין בנדון דידן, הגמרא ידעה בההו"א שישנן בימים אלה אורות עילאין המכשירות אותם להיות ראויים לימי קריאת המגילה, ובכן אף אחר שהגמרא מדחה הדבר מהפסוק 'ולא יעבור', זאת אומרת רק דהלכך אי אפשר לקבוע בפועל לקרות המגילה בימים אלה, אבל אכתי נשאר המציאות שאמנם יש בהם הארות עילאין עכתדה"ק, ודפח"ח.

ובדרך אגב, עיי' מש"כ בשלה"ק (תורה שבע"פ אות סמ"ך ד"ה ס"ד אמינא) וז"ל: "ולכאורה קשה על הסדרן למה סידר מה שהי' ס"ד, מאחר שאינו לפי האמת הי' לו לסדר תיכף מסקנא דמילתא, אבל דע כי לא נזכר דבר אחד לבטלה בתלמוד שלנו הק', והכל הוא אמת, ואף שהס"ד לא נשאר במסקנא לענין הא מלתא, מ"מ הסברא של ס"ד נשאר אמת לענין אחר, וצריך המעיין לראות אחר זה להבין ולהשכיל, ודבר זה הוא תורת אמת" וכו'. יעוע"ש בשם ספר עשרה מאמרות.

[ואמר בצחות] אז ס׳איז דא א ברית זאגט מען ביי אונז אויך נישט...

האדמו״ר מפקווירא: ביי א ברית זאגט מען דאך קיינמאל נישט...

י״א און י״ב אדר האט מען יא געזאגט תחנון?

רבינו: ניין, י״א און י״ב האט מען ביי אונז נישט געזאגט.[4]

בנו הרא״מ: ס׳געווען פלעצער וואו מ׳האט גאנץ חודש אדר נישט געזאגט קיין תחנון.

רבינו: אין זידיטשוב, ביז נאך שבועות.[5]

בנו הרא״מ: [בצחות] דעמאלם דארף מען זאגן ענדערש וועג מ׳האט יא געזאגט תחנון...

האדמו״ר מפקווירא: אנדערע זאגן אז מ׳האט דארט [אין זידיטשויב] געזאגט דעם תחנון פון קאפיטל לדוד אליך ה׳ נפשי אשא (תהלים כה), און דאם איז אביסל א סכנה, דערפאר האבן זיי אזוי מקיל געווען.[6]

רבינו: ווייל ס׳איז ביי זיי געווען ממש מסירות נפש.

האדמו״ר מפקווירא: ס׳איז נהרא נהרא ופשטיה (חולין יח.), אבער דער טאטע ז״ל האט נאכגעזאגט א רמז פונעם אפטער רב אויף די מקומות וואו מ׳האט נישט געזאגט תחנון שיתסר ושיבסר, ווייל די הלכה איז אז א שם איז מקדש לאחריו און נישט לפניו (שבועות לה:), ל׳השם איז נמחק און אלוקי׳כם אינו נמחק. האט ער געזאגט אז די מגילה איז דאך מלא שמות, י׳בוא ח׳מלך ו׳המן ה׳יום (אסתר ה, ד) און נאך, און דערפאר איז עם ׳מקדש לאחריו׳ אויף שיתסר ושיבסר, און נישט ׳לפניו׳.[7]

רבינו: אין די מגילה איז מרומז דער שם הוי״ה אדער אין די

---

4 עיי׳ ב׳דרכי חיים ושלום׳ (אות קצ״א), וכן מנהג קארלין ובעלוא ושאר חסידים„ ובס׳ שם משמואל (פר׳ תצוה) מביא בשם הרה״ק מווארקא שהג׳ ימים לפני פורים הם דוגמת הג׳ ימי הגבלה לפני שבועות, וכ״כ בס׳ מלבוש לשבת ויו״ט (דף ס״ה) שאז כבר מתחיל להתנוצץ קדושת ימי הפורים כמו בשבת שמתחיל מיום ד׳, עיי״ש.

ואגב ראוי לציין שבסידור התניא כתב שיש לומר תחנון עד יום י״ד באדר.

5 עיין בס׳ ׳יפרח ביניו צדיק׳ (אות מ״ג) שהמהרצ״ה מזידיטשויב לא אמר תחנון כל חודש אדר.

ועיין בספר ׳צבי לצדיק׳ (עמ׳ כ״ג אות ג׳) שפעם אחת נפגש עם הגאון האדיר בעל ישועות יעקב ז״ל והשתעשעו יחדיו באהבה בדברי תורה, בסוף טרם הפרדם, שאל בעל הישועות יעקב את רבינו מהרצ״ה אשאלכם שיאמר לי טעם מדוע אינו אומר תחנון בכל חודש אדר, אבל יאמר לי טעם דווקא בגולה ולא בנסתר, והשיב לו רבינו מזידיטשוב הלא מקרא מלא מסייעני, ומפורש הוא בפסוק, והגאון הנזכר היה בקי גדול בתנ״ך ועל אתר עבר על כל התנ״ך ולא מצא האי פסוקא, עד שביקש מרבינו המהרצ״ה שיאמר לו איזה פסוק, ואמר לו הן הפסוק במגילת אסתר (ט, כב) והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, והגאון הנז׳ קילסו מאוד, ואמר, מה שר׳ הערשעלע רואה בפסוקי תנ״ך אין אנו יכולים לראות, ובוודאי יש לו טעמים על פי נסתר והפסוק הוא רק אסתמכתא לדבריו.

6 עי׳ בספר ׳דברי תורה׳ מונקאטש (מהדורה תליתאי אות פג): ״ומה שהיו כמה צדיקים וקדושים שהקילו ביותר באמירת תחנון בכל דחוי׳ ואמתלא שהיה להם כמו הגה״ק מהרצ״ה מזידיטשוב זי״ע בעל עטרת צבי, הוא כמו שכתבנו כבר משום שכיוונו בכוונת נפילת אפים במזמור ׳לדוד אליך ה׳ נפשי אשא׳ ושהוא סכנה גדולה כמבואר בכתבי האריז״ל. וכן שמעתי מכ״ק אדומו״ר הה״ק משינאווע זי״ע שזהו רק היה הטעם להצדיק הנ״ל שהחסיר כמה פעמים מלומר תחנון כנ״ל, מה שאין כן אנן בעניותן לא שייך זה״.

ועי״ע ׳דברי יחזקאל׳ (ח״ב עמ׳ שכא) שכתוב שם: ״הגה״ק משינאווא זי״ע הקפיד מאד על חסידים שנוהגים אחר רבותיהם בקולות שונות לעניין אמירת תחנון, כי הצדיקים הגדולים שכיוונו בנפילת אפים בכוונה שלימה ורצויה עיין מסירות נפש ממש ורבים מהם היו אומרים הקאפיטל ׳לדוד אליך׳ והיו בסכנה גדולה לכן מיעטו בתחנון ונפ״א בכל מה דאפשר, אבל אנו שאין אנו מכוונים אותה כוונה אין שום טעם למעט באמירת תחנון״.

7 עי׳ בשו״ת ׳ברוך השם׳ (סי׳ ל״ו) שכ׳ וז״ל: שמעתי בשם גדול אחד דבימי שיתסר ושיבסר באדר לא יאמרו נפילת אפים משום דבש״ס ריש מגילה אמרו ואימא שיתסר ואימא שיבסר, ומקשין העולם א״כ למה אומרים נפילת אפים בי״א וי״ב וי״ג, הא אדרבה איפכא מסתברא דבי״א וכו׳ מפורש במשנה בהחלט שבימים ההם קורין המגילה באיזהו מקומות, אבל בשיתסר ושיבסר הוה רק ס״ד דש״ס, ושמעתי אומרים חילוק ע״ז עפ״י הידוע דבשמות האותיות הנטפלין מלפניהם שרי למחוק אבל האותיות אשר נטפלין לאחריהם אסור למחוק, אלמא דאין דומה קדושה הקודמת לקדושה שאחריה, דמה שלפני הקדושה לא חל עליו קדושה כמו שחל על מה שלאחר הקדושה, וכן הכא לענין נפילת אפים, ואני אמרתי דכוה מפורש ממש בש״ס (סוכה דף מ״ה) שהקשו שם ומה ראית לרבות לילי אחרון ולהוציא לילי יו״ט ראשון, ותירצו מרבה אני לילי יו״ט אחרון שיש שמחה לפניו, ומוציא אני לילי יו״ט ראשון שאין שמחה לפניו, הרי מפורש הדבר להדיא לענינינו, מרבה אני שיתסר ושיבסר לשמחה, שהרי יש שמחה לפניהם בי״ד וט״ו, ומוציא אני י״א י״ב וי״ג שאין שמחה לפניהם, וזה נכון, עכ״ל.

ועיי׳ בספר ׳כוכב מיעקב׳ (להג״ר יעקב מהרימלוב בהגהות לירושלמי סוה״ס) שהביא מקור על מנהג שלא לומר תחנון בי״ז וט״ז, מדברי הירושלמי (מגילה פ״א הלכה ד׳). וב׳משמרת שלום׳ הביא דכן המנהג בכמה מקומות ושכן נהג הגה״ק בעל הבת עין מאוריטש זי״ע.

ועיי׳ בס׳ ׳מאמר מרדכי׳ שהרה״ק הרבי ר׳ מרדכי מנאדבורנא ז״ל היה מדליק ק״ס נרות בימי הפורים, וגם היה מדליק כמנין הנ״ל בשיתסר ושיבסר, ופע״א אמר בלשונו הצח: די ׳אימא׳ס׳ קאסטן מיר אסאך געלט אויף לעכט!, דהיינו ההוי אמינא בגמ׳ ואימא שיתסר ושיבסר.

ראש״י תיבות אדער אין סוף״י תיבות, אן ענין פון ׳אני ראשו״ן ואני אחרו״ן׳ (ישעיה מד, ו).[8]

מ׳האט אליינם געלייגט די מגילה?

האדמו״ר מסקווירא: כ׳האב געלייגט אין א כשר׳ע מגילה אבער כ׳האב קיינעם נישט מוציא געווען...

רבינו: דער בעלזער רב (מהרי״ד) ז״ל האט געדאוונט פורים פארן עמוד, און ער האט געזאגט דעם פייט פונעם קרוב״ן מיט בכיות נוראות, ס׳איז געווען זייער א גרויסע עבודה...[9]

האדמו״ר מסקווירא: יא, און ער האט געזאגט תורה אויף דעם.

בנו הרא״מ: די מגילה האבן די רבי׳ם אויך אליין געלייגט אין בעלזא. ס׳געווען געווסע פלעצער וואו מ׳האט זיך אפגעשטעלט...[10]

האדמו״ר מסקווירא: מ׳זאגט דאך נאך אז דער לובלינער האט געזאגט אויפ׳ן ערשטן בעלזער רב, ׳כ׳האב שוין געהערט דעם סיפור אפאך מאל, אבער אזוי שיין ווי דער יונגערמאן האט עס דערציילט האב איך דאס נאכנישט געהערט׳.

דער טאטע ז״ל האט מיר געזאגט אז בשעת ער איז געווען אין בעלזא, האט דער עלטער זיידע ז״ל דער בעלזער רב (מהרי״ד) געדאוונט פארן עמוד פורים און געזאגט דעם קרוב״ן, און ער האט געזאגט אפאך תורה ביי אלע טישן, אבער שושן פורים ביים טיש האט ער גארנישט געזאגט קיין תורה. האט ער געגעבן א זאג, ׳היינט בין איך גלייך אזוי ווי די רוסישע רבי׳ם׳...[11]

פורים אליין האט מען ספעציעל אפאך געזאגט, ער האט געטייטשט דעם קרוב״ן און געזאגט תורה אויפ׳ן קרוב״ן, אבער שושן פורים האט מען דוקא נישט געזאגט קיין תורה, האט ער געזאגט אזא ווערטל...

רבינו: דער פעטער ז״ל האט זיך אויך אזוי געפירט, פורים האט ער יא געזאגט תורה און שושן פורים האט ער נישט געזאגט.[12]

בנו הרח״צ ר׳ יצחק: ער איז דאך געווען ירושלימ׳ער רב.

רבינו: ער האט געזאגט אזוי א ווערטל אז משלוח מנות קען ער נעמען שושן פורים אויך, ווייל ער איז ירושלימ׳ער רב...

---

8 עי׳ ׳קדושת לוי׳ (קדושה ראשונה ד״ה ועתה): "ועתה נבאר בעזר אדון כל למה במגילה אינו מוזכר שום שם הוי״ה ושום שם משמות הקדושים בפירוש, רק בראשי תיבות ובסופי תיבות כמוזכר בדברי האר״י ז״ל (פרע״ח שער הפורים פ״ו), וכגון ׳בא ה׳מלך ו׳המן ה׳יום (אסתר ה, ד) ר״ת הוי״ה, וכל ז׳ה אינו שו׳ה ל׳י (שם ה, יג) ס״ת הוי״ה, וכן כולם. כי הנס היה בתוך הטבעים, הנהגתו מכוסה, ולכן אין שום שם במגילה כי בטבע הנהגותיו מכוסה, רק ע״י הנס דמרדכי ואסתר ראוין שיש עילת כל העילות המנהיג עולמו ומרים תפארת ישראל ומשפיל ומכרית קרני רשעים.

וגם כיון שראוין ע״י ניסים נסתרים והנס צריך להיות מכמה דברים ומכמה סיבות, וכן שם היוצא מראשי תיבות וסופי תיבות הוא מכמה תיבות, כלומר שראוין מלכותו מהסיבות שהיה בימי מרדכי ואסתר והסיבה שהיה בימי מרדכי הוא מאיזה ספור מעשה וסיפור מעשה בא מכמה תיבות, לכן בא השם בראשי תיבות וסופי תיבות מכמה תיבות, אבל שם בפני עצמו הוא תיבה מיוחדת אינו מוזכר כי בפני עצמו אין רואין אותו בטבע, והוא דק ועמוק.

והנה בעולמות שלמעלה רואין אותו שהוא ראשון ואחרון ומבלעדו אין אלוקים וכו׳, אבל בעולם הטבע כשהוא עושה נסים ונפלאות רואין שהוא ראשון ואחרון, אבל כשהוא מתלבש בעולם והוא בגו עלמין בתוך עוה״ז כביכול מלכותו נסתר, וראשי תיבות וסופי תיבות של התיבות הוא סוד ׳אני ראשון ואני אחרון׳, ׳ומבלעדי אין אלוקים׳ שהוא בגו עלמין הוא סוד התיבה עצמה. "ולכן במגילה שהוא להורות שנתקן עולם הטבע כאשר כתבנו ושם מלכותו נסתרה, לכן אין בו שמות שאינם נמחקים. אבל ע״י נסים ונפלאות ניכר שהוא ראשון ואחרון, לכן יש בו שמות בראשי תיבות וסופי תיבות, כי ראשי תיבות וסופי תיבות שהוא ׳אני ראשון ואני אחרון׳ שהוא סוד נסים ונפלאות".

9 עיי׳ בס׳ ביתו נאוה קודש (עמ׳ קס״ג) תיאור מעבודת הקודש של המהרי״ד ז״ל באמירת הקרובץ לפני התיבה, ושדמעותיו נשפכו כמים בההוא שעתא, עיי״ש. ומסופר שם שהמהר״י מבעלזא אמר מקודם גם הפיוטים הארוכים של הקרוב״ץ המובאים בסידור השל״ה, ואח״כ הפסיק לאומרם, ע״ש.

10 עיין בס׳ ׳אדמור״י בעלזא׳ (ח״א עמוד רכה) "פעם כשהגיע מהר״ש מבעלזא זי״ע בעת קריאתו את המגילה לפסוק ׳ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת׳, שהה בפסוק זה זמן רב והירבה באנחות בכדות. לאחר קריאת המגילה שוחחו החסידים הנעלים מזה וכל אחד אמר פירושים משלו, וגם הרה״ק ר׳ שלום מקאמינקא זצ״ל אמר מה שהיה נראה לו בענין הזה. כשמסרו אח״כ את הדברים למהר״ש נענה ואמר: "אף אחד מן החסידים לא ידע לכוון אל האמת זולת הרב מקאמינקא".

11 אגב, עיין בס׳ ביתו נאוה קודש (עמ׳ תי״ו) שפע״א שאל המהרי״ד מבעלא את נכדו האדמו״ר מסקווירא זצ״ל מנין נובע המנהג אצל צדיקי בית טשערנאביל שאין אומרים תורה ברבים, והשיב לו שהמקור הוא מהספה״ק אוהב ישראל פרשת חוקת (עיי״ש שכתב שאין לומר תורה בלי קבלת רשות מהקב״ה).

12 עי׳ בקונטרס ׳ימי הפורים׳ דברי יואל (אות סו) אשר בשנת תשי״ב לא נמצא בביהמ״ד בדחן שיאמר מילי דבדיחותא לכבוד היום, ואז אחר שכיבד לא׳ לומר את מזמור כ״ב שבתהילים (למנצח על אילת השחר) השייך לפורים כמובא בכלבו (ועי׳ בקב הישר) אמר רבינו ז״ל דברי תורה על מזמור זה.

האדמו"ר מסקווירא: מסתמא פורים טוהט מען זיכער אויך אזוי און מ'זאגט תורה, אבער וואם טוהט מען שוש פורים?

רבינו: כ'האב שוש פורים אויך געזאגט תורה...[13]

האדמו"ר מסקווירא: אה, כ'האב געפילט אזוי... אויף פורים האב איך נישט געפרעגט צי מ'האט געזאגט...

ס'איז מסתמא נישט געווען קיין מנהג פון אמאל אז מ'האט נישט געזאגט שוש פורים, למשל ביים ייטב לב.

רבינו: וואם ס'איז געווען בעפאר דעם פעטער ז"ל וויים איך נישט.

דעם לעצטן שבועות האט דער זיידע ז"ל דער ייטב לב געזאגט 'עם איז דא רבי'ם וואם זאגן יא תורה און ס'איז דא וואם זאגן נישט תורה, אבער איך האב מקובל פונעם זיידן דער ישמח משה יא צו זאגן, און מיט'ן זאגן איז מען משפיע פאר אידישע קינדער'. האט ער דעמאלם אנגעזאגט פאר די קינדער אז זיי זאלן יא זאגן תורה, און ער האט געטייטשט אזוי 'כה תברכו את בני ישראל, אמו"ר להם' (במדבר ו, כג), 'אזוי זאלט עטם בענטשן אידישע קינדער, מיט'ן זאגן'.[14]

האדמו"ר מסקווירא: ביי שמחות האט מען טאקע אויך געזאגט, ביי תפלין לייגן'ם און ביי חתונות וכדו'.

רבינו: איך פראביר צו זאגן אלעמאל, מ'האט ביי שמחות עפי"ר אליין געזאגט תורה.

בנו הרא"מ: אונז זענען אויך דעם ישמח משה'ם אייניקלעך,[15] אבער כ'וויים נישט צי אונז זעמיר דאם אזוי מקיים...

רבינו: און איך בין אויך א טשערנאבלער אייניקל...[16]

האדמו"ר מסקווירא: ס'גלייכט זיך אויס...

רבינו: ס'איז אינטערעסאנט, אזוי האב איך געהערט פונעם טאטן'ז ז"ל, אז דער בעלזער רב רבי ישכר בער ז"ל האט געזאגט וועז ער האט זיך משדך געווען מיט טשערנאביל, 'איך וויל האבן אן אויבן-אהן מיט טשערנאבלער אייניקלעך'.

דער בעלזער רב איז דאך געווען מיין טאטן'ס סנדק.

האדמו"ר מסקווירא: יא, דער טאטע (רבינו הברך משה ז"ל) האט עם מיר געזאגט אפאר מאל.

רבינו: דער בעלזער רב האט דעמאלטם געהייסן פאר די קינדער אנטוהן שטרייטלעך צום ברית, וויל מ'איז געווען קרובים אלם טשערנאבלער אייניקלעך.

האדמו"ר מסקווירא: כ'האב געהערט אז ער האט דאם געזאגט (מימרא הנ"ל), אוז באמת איז טאקע געווען מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, וויל דער עלטער זיידע ז"ל האט געטוהן עלף שידוכים אוז אלע אהן איין יוצא מן הכלל זענען געווען מיט טשערנאבלער אייניקלעך... ס'איז א חידוש פון א זאך....

צוויי זענען געווען נאר דעם מאור עינים'ס אייניקלעך, דער פעטער ז"ל (בנו כ"ק מהר"א מבעלזא ז"ל) איז געווען אן איידעם ביי רבי שמואל מסקאהל (חתן הרה"ק הצמח צדיק מוויזניץ ז"ל חתן הרה"ק מרוזין ז"ל בן הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש ז"ל חתן הרה"ק רבי אברהם מקארעסטשוב ז"ל חתן הרה"ק המאור עינים) אוז דער סערעטער ז"ל (חתנו האדמו"ר המקור ברוך מסערעט ז"ל בן האהבת

---

13 עי' עוד שם, אשר בשנים קדמוניות לפני המלחה"ע בעיר סאטמאר, נהג רבינו ז"ל לערוך את שולחנו ביום שושן פורים לפני בבעלי בתים שבעיר, והי' רגיל לומר דברי תורה.

14 עיין מ"ש בהקדמת מרן רבינו הברך משה ז"ל לספרו הק' ברך משה: "...והנה אבותינו ספרו לנו מק"ז מרן הייטב לב זי"ע אשר עת דרש דרש בבית מדרשו בפעם האחרון בחג השבועות קודם פטירתו דיבר בקדשו, כי ישנם צדיקים אשר נוהגים לומר דברי תורה לפני עם ה' בכל עת מצוא, וישנם צדיקים אשר אינם אומרים ד"ת ברבים, אבל כולם מכוונים את לבם לאביהם שבשמים ומשפיעים השפעות טובות לישראל כל אחד לפי דרכו בקודש, אולם נפשי בשאלתי אל בניי אחרי כי ממני ילמדו וכן יעשו לומר דברי תורה לפני בנ"י בכל עת ועונה בשבתות ומועדי השנה, כאשר קבלתי מהאי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע, וסיים אז לפרש הכתוב בברכת כהנים (במדבר ו, כז) כה תברכו את הני ישראל, להשפיע להם כל טוב, אמו"ר להם, על ידי אמירת דברי תורה".... -ועיין כעי"ז בייטב פנים מאמר זמן מתן תורתינו (אות נג).

וכבר ציינו לזה דורשי רשומות גם על ספרי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אשר בשמו יקרא 'לב אהרן' מרומז ענין זה, כי ל"ב אהר"ן ר"ת ר'אה א'נוכי נ'ותן ל'פניכם ה'יום ב'רכה.

15 כי זקינו האדמו"ר הישועות משה מוויזניץ ז"ל הי' חתן הגה"צ רבי חיים מנחם מענדל מדעעש ז"ל, חתן הגה"צ רבי יעקב שמשון קאנער מטשעחויב ז"ל, חתן הגה"ק רבי משה'לע שינאווער ז"ל, בן הגה"ק הדברי יחזקאל משינאווא ז"ל, שהי' בזיו"ש חתן הגה"צ רבי מרדכי זילבערשטיין ז"ל אבד"ק האלשין, חתן הגה"ק ארי' דבי' עילאי מבריגל ז"ל, חתן הגה"ק מרן הישמח משה ז"ל.

16 שלשלת היחוס של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א נצר חוטר מגזע טשערנאביל, בהיות מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל חתן הרה"ק מהרש"א מראצפערט ז"ל, חתן גיסו הרה"ק רבי מרדכי דוב מהאראנסטייפל ז"ל, בן הרה"ק רבי משולם זושא ממאלמיטש ז"ל, חתן הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז"ל, בנו השלישי של הרה"ק רבי מאטעלע מטשערנאביל ז"ל, בן הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל ז"ל בעל מאור עינים.

ישראל מוויזניץ ז"ל בן האמרי ברוך מוויזניץ ז"ל בן הצמח צדיק מוויזניץ כנ"ל) – אבער די איבריגע ניין שידוכים זענען אלע געווען אייניקלעך פונעם טשערנאבלער מגיד.

פארצייטנס איז מען נישט געווען אין די זעלבע געגנט, ס'איז געווען גאר א מרחק.

רבינו: דער בעלזער רב אליין איז זייער נתפעל געווארן פון [חו"ז] רבי אהרן טשערנאבלער. ער האט געגעסן דארט קעסט צעהן יאר,[17] און ער איז געווען זייער פארקאכט אין איהם.

האדמו"ר מספקווירא: דער עלטער זיידע (מהרי"ד מבעלזא ז"ל) האט דאס אויך געזאגט פארן טאטן ז"ל, אז ביי די לויה פון רבי אהרן טשערנאבלער איז ער נאך געווען א יונגערמאן, און ער האט זיך מיישב געווען אז 'ער וועט דאך איהם שוין מער נישט זעהן', האט ער זיך נישט געקענט אינהאלטן און ער איז אראפגעשפרונגען אין קבר...

רבינו: יא, און ער האט איהם אויפגעדעקט צו זעהן די צורה נאך איינמאל..., דער טאטע ז"ל האט עם אויך נאכגעזאגט אלם א חידוש, צו טוהן אזא זאך אלם יונגערמאן....

דער בעלזער רב רבי יהושע'לע האט דאך התונה געמאכט צוויי קינדער אין טשערנאביל אין די זעלבע צייט, איין וואך איין זוהן רבי ישכר בער (הרה"ק מהרי"ד מבעלזא התן הרה"ק רבי ישעי' משולם זוסיא בנו של הרה"ק מהר"א מטשערנאביל ז"ל) און די אנדערע וואך דעם צווייטן זוהן רבי לייבוש (הרה"ק רבי ארי' לייבוש ממאגרוב, התן הרה"ק רבי מנחם נחום מלויעב, בנו של הרה"ק מהר"א מטשערנאביל ז"ל). געזאגט האט ער אז נאך די התונה איינעם וויל ער דארט לאזן אין טשערנאביל און איינעם וויל ער אהיים נעמען, איז געווארן א שאלה ווער ס'זאל בלייבן אין טשערנאביל, און ער האט געהיסן פאר רבי מאטעלע הארנאסטייפלער אז ער זאל פסק'נען די שאלה. האט רבי מאטעלע געזאגט אז רבי ישכר בער זאל בלייבן אין טשערנאביל.

האדמו"ר מספקווירא: ער האט זיך קודם געבעטן אז ער וויל נישט פסק'נען... ער איז געווען א יונגערמאן און ער איז געקומען צו די התונה, און ער האט נישט געוואלט מכריע זיין צווישן די צוויי מחותנים... אבער ער האט למעשה גע'פסק'נט.

ס'איז אויך דא א שטיקל הוספה צו די מעשה, ר' מענדעלע גארליצער איז געווען דער עלטסטער ברודער פון ר' אלישע גארליצער ס קינדער.[18]

רבינו: רבי אלישע איז געווען מיין טאטנ'ס פעטער, דעם זיידן'ס רבי שלום אליעזר'ס א שוואגער (שניהם היו חתני הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז"ל).

האדמו"ר מספקווירא: יא, דער ר' מענדעלע איז געווען אלם אינגערמאן א יושב אין בעלזא. ער איז געווען ביים טאטן ז"ל'ס התונה. ער איז געווען אן איידעם ביים דיבעצקער רב (הגה"צ ר' מנשה מאריל'ם ז"ל), א ראפשיצער אייניקל, וועלכער איז געווען א גרויסער חשוב אין בעלזא, ער האט געגעבן דאס ערשטע קוויטל פארן עלטער זיידן (מהרי"ד) ז"ל און פארן פעטער (מהר"א) ז"ל.

איך האב דאס געהערט פון ר' מענדעלע'ן אליין, ס'איז א חידוש פון א זאך, ס'איז געווען אמאל וואס דער עלטער זיידע (מהרי"ד מבעלזא) האט איהם שטארק מקרב געווען, און ס'איז געווען דארט אויך א צווייטער פון די אייניקלעך, ער האט מיר געזאגט דעם נאמען, וואס האט געהאט חלישות הדעת אביסל..... האט דער עלטער זיידע ז"ל איהם געזאגט: 'מענדעלע, דו ווייסט פארוואס כ'בין דיך אזוי מקרב? דו מיינסט ווייל דו ביסט א צאנזער אייניקל? דו מיינסט ווייל דו ביסט א טשערנאבלער אייניקל? ניין, כ'בין דיך מקרב ווייל דו ביסט אן הארנאסטייפלער אייניקל'.

האט ער איהם דעמאלם דערציילט די גאנצע מעשה וואס איז געווען ביי זיין התונה, אז ס'האט זיך געטוהן אביסל א רייבעניש צי מ'זאל מאכן די צוויי התונות איינס נאכ'ן אנדערן, און וועגן די קעסט אויך. האט דער הארנאסטייפלער מכריע געווען אז וויבאלד אלע מחותנים זענען שוין דא זאל מען שוין מאכן ביידע התונות, פארצייטנס איז דאס געווען א היבשע נסיעה (לנסוע שנית בטירחא דנופא), און מ'האט טאקע געמאכט די התונות איין וואך נאך די אנדערע. און וועגן די קעסט האט ער געזאגט אז דער בעלזער רב איז געווען גאר איין זוהן זאל

---

17 כי זו' הרבנית היתה נכדתו של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ל, בת בנו הרה"ק רבי ישעי' משולם זוסיא ז"ל. ועיי' בס' ילקוט מאורי אור (עמ' רע"ט) שהרה"צ רבי משולם זושא מטשערנאביל ז"ל סיפר שפע"א היה בבעלזא והלך לבקר דודתו הרבנית של הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ל וסיפרה לו שבעלה הק' היה בכל יום אחר התפילה בשעת קיפול התפילין מדבר מהו"ז הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ל, ופע"א שכח, וכשבא לביתו נזכר שלא דיבר מזקה"ק, אבער וואס קען מען רעדן מיט א איד ענע, אז דיבר עמי מחדרו ומביתו היכן עמדו השולחנות והכסאות.

18 רבי אלישע הי' בנו ומ"מ של הגה"ק רבי ברוך האלבערשטאם מגארליץ ז"ל בן מרן הגה"ק הדברי חיים ז"ל וחתן מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל, והי' חתן דודו הרה"ק ר' מאטעלע מהארנאסטייפל ז"ל.

בלייבן אין טשערנאביל. האט אים דער עלטער זיידע ז"ל געזאגט, 'דיין זיידע האט מיר איינגעטיילט אז כ'זאל זיצן אויף קעסט אין טשערנאביל, דערפאר בין איך דיר מקרב'...

רבינו: דער בעלזער רב רבי יהושע'לע האט געמאכט באלד די צווייטע חתונה, ווייל ער האט געווואלט וואס שנעלער אוועקפארן פון רוסלאנד, ער איז ממש אנטלאפן פון דארט אינמיטן די שבע ברכות, וואס שנעלער. ס'האט אים געברענט צו אנטלויפן.

און ס'האט זיך אויסגעשטעלט אז מ'האט אים טאקע פאר'מסר'ט...

היינט זענען דא די ארכיוון וואס קומען ארויס, און דארט זעהט מען אז די געהיים פאליציי איז אים נאכגעגאנגען טריט אן שריט וואו ער איז געגאנגען. מ'קען היינט פונקטליך זעהן יעדן טאג וואו ער איז געווען...

האדמו"ר מסקווירא: וועגן רבי איציק'ל סקווערער האט מען אויך געטראפן אין די ארכיוון, מ'האט מיר געברענגט א קאַפּי. ער האט געהאט א שטארקע ראמאטיזם ל"ע און ער האט ממש נישט געקענט גיין ר"ל, און ס'וויזט אויס אז ער האט געווואלט פארן קיין דייטשלאנד אויף בעדער אין א שטאט טעפליץ.[19]

רבינו: אויף בעדער? כ'האב געמיינט זיך היילן ביי די דאקטוירים. ס'געווען אסאך וואס זענען געפארן קיין וויען און טייל זענען געפארן קיין בערלין אין דייטשלאנד זיך היילן. איינער פון די סטאלינער רבי'ם (הינוקא מסטאלין), ליגט דאך אין פראנקפורט, ווייל ער איז געפארן קיין דייטשלאנד זיך היילן.

האדמו"ר מסקווירא: אבער רבי איציק'ל סקווערער האט געווואלט פארן קיין טעפליץ לכאורה אלם די בעדער. האבן זיך צוזאמגעזעצט דארט א 'בית דין של שלושה'..... פון דריי דאקטוירים, און זיי האבן מחליט געווען אז ס'איז איהם גוט דא, ער דארף נישט פארן... און זיי האבן איהם נישט געגעבן קיין רשות צו פארן.

רבינו: הייסט דאם אז ס'איז דא די דאקומענטן אויף פון דעם?

ווייל ס'איז דא היינט די דאקומענטן פונעם בעל התניא'ס זיצן אין תפיסה, פון די נאנצע געשעעניש דעמאלטס.

בנו הרר"י: ממש יעצט אין די פאהר וואבן איז ארויסגעקומען א פרישע פעקל דאקומענטן, מ'האט עם נאכנישט איבערגעטייטשט געהעריג, פון די נאנצע ארעסט פונעם מאור עינים וואס מ'האט איהם געוואלט הרג'נען ר"ל און מ'האט איהם באפרייט, א נאנצע מעשה. מ'האט יעצט געטראפן אין די ארכיוון אין לובלין די נאנצע באשולדיגונג וואס ס'איז געווען די מסירה וועגן א משומד ל"ע.

רבינו: די נאנצע מעשה אז ער איז געזעצן אין תפיסה? דאם האט מען אויך געטראפן?

האדמו"ר מסקווירא: יא, מ'האט גע'מסר'ט אז כאילו ער האט געמיינט מיט א וואפן איז אן המלצה בריוו, ס'איז א חוזק צו זאגן, עפעס וואס מ'פארשטייט בכלל נישט, ער איז געווען א משומד ל"ע, און אויף צו מסר"ן איז דאם געגנג געווען...

בנו הרר"י: ס'איז אין די ארכיוון פון לובלין.

רבינו: ביז לובלין האט מען איהם געפירט?

האדמו"ר מסקווירא: דארט איז געווען די הויפט ערייכט. ס'קען זיין אז ס'איז דעמאלם געווען רוסלאנד.[20]

רבינו: די נאנצע געגנט פון וואַרשא, די אויבערשטע העלפט פון פולין האט דעמאלטם באלאנגט פאר רוסלאנד (עד מלחה"ע הראשונה). גאליציע האט באלאנגט פאר עסטרייך.

די רוסישע רעגירונג, דער צאר, האט אסאך צרות אויסגעטיילט פאר אידישע קינדער.

האדמו"ר מסקווירא: אינמיטן האט געהייסן אז ס'איז בעסער, אבער למעשה ביי די קאמוניסטן איז געווארן ערגער.

רבינו: ס'איז געווען צוויי פארטייען און למעשה האבן די 'רויטע' געווינען, מ'האט קודם געמיינט אז ס'ווערט בעסער...[21]

האדמו"ר מסקווירא: וועז דער טאטע ז"ל האט געריידט פון 'זיי', איז איהם געליגן נישט קיין גרויסע אהבה צו זיי...

דער טאטע ז"ל האט מיר געזאגט אז איך סקווירא ביים זיידן (רבי חדל"ז) ז"ל זענען געווען גאר חשוב'ע כתבים פון רבי אדם

---

19 עיי' בשערי תשובה על הל' שבת (סי' שכ"ו ס"א) שמביא נידון אודות המרחצאות בעיירת טעפליץ, והוא סמוך לעיר פראג, וידוע שהגאון בעל הפני יהושע כבר נסע שם בשביל מעיינות המרפא.

20 עד שנת תקנ"ה היתה מדינת אוקריינא תחת ממשלת פולין, ובשנות תקנ"ג-תקנ"ח כבשה מדינת רוסיא את כל מחיזות ההם ונספחה למלכות רוסיא.

21 היינו לאחר 'מהפיכת אוקטאבער' הידועה בשנת תרע"ז אז הופלה שלטון הצאר והוקמה שלטון דעמאקראטי, ואז התחילו הבולשוויק מלחמה נגד השלטון, ותומכיהם היה מכונים 'הצבא האדום', והם ניהלו מלחמה נגד השלטון שהיו מכונים 'הכוחות הלבנים, והמלחמה נמשכה כשש שנים, עד שהלבנים הוכנעו, ואז נהרגו כ20 מיליאן אנשים בהמלחמה הזאת, ואח"כ הוקמה שלטון הקאמוניזום.

בעל שם,[22] אוֹן וועֶן דִי אַנדערע באַנדעם זענען אריינגעקומען האבן זיי געזוכט געלט מיט זילבער וכדומה אוֹן קיינער האט נישט צוגעריכט צו דעם, אבער 'זיי' האבן דאם אויך צוגענומען.

האט דער זיידע ז"ל געזאגט, 'קיין איין קליפה האט נישט געהאט קיין שליטה אויף דעם, אבער די קליפה איז די שטארקסטע קליפה אוֹן זיי האבן יא א שליטה אפילו אויף דעם'....

רבינו: יא, די קאמוניסטישע קליפה.

ס'איז אמאל געווען א סעודת ראש חודש אוֹן רבי מאטעלע הארנאסטייפלער ז"ל האט געזאגט מ'זאל מאכן א מאכל לכבוד ראש חודש, איז געווען א מאכל אזעלכע קליינע רינדעכיגע שטיקלעך פון פלייש וואם מ'האט עס גערופן 'קאהלן'. ער האט געזאגט: 'מ'זאל מאכן לכבוד ראש חודש 'קאהלן', ווייל דער קיסער האט ליעב 'קאהלן'... יענעם טאג האט מען געשאסן דעם קיסער...!

האדמו"ר מספקווירא: ער האט ליעב 'קאהלן', האט מען איהם געשאסן מיט א 'קאהל'...

רבינו: אין ייטב פנים (ליל"ג מידות אות ד) רעדט ער פון 'המדינה הרחוקה' וואם מ'איז גוזר גזירות אויף אידן ל"ע. ער זאגט נישט וועלכע מדינה אבער ער מיינט רוסלאנד.[23]

האדמו"ר מספקווירא: ס'קען זיין אז מ'האט דעמאלס פשוט מורא געהאט ארויסצוזאגן, ווייל זיי האבן זיך געקענט פארלייגן ח"ו. מ'זעהט אמאל פון די צענזור'ן אויך, אין יענע תקופה האט מען געדארפט משנה זיין זאכן ווייל מ'האט געציטערט פון זיי...

וכיבד רבינו את האדמו"ר מספקווירא שליט"א לברך על הפירות

רבינו: מ'זאגט אז אין רוסלאנד איז געווען שווער, אבער מיט 'געלט' האט מען זיך געקענט גוט אויסקומען...

בנו הרא"מ: דאם איז נאך געבליבן עד היום...

רבינו: דער ייטב לב אין פ' וישלח טייטשט (בראשית לג, יא) קח נא את ברכתי אשר הובאת לך, אז יעקב האט געזאגט דאם איז מיין ברכה 'אשר הובאת לך' אז כ'קען דיר געבן געלט.... אוֹן יעקב האט דעמאלטס געמאכט א פועל דמיוני לדורות אז די עשיו'ס זאל וועלן נעמען געלט אוֹן מ'זאל זיי קענען אונטערשמירן. דאם האט יעקב אבינו דעמאלטס אויסגע'פועל'ט.

האדמו"ר מספקווירא: ס'איז טאקע א ברכה..., אין די אלע פלעצער איז געווען אזוי.

רבינו: ס'איז געווען זייער קארופטירט פון אויבן ביז אראפ. ס'איז אלעס געגאנגען מיט געלט.

מ'האט געשמירט, אוֹן אזוי האט מען געלעבט.

האדמו"ר מספקווירא: די גרעסערע האבן גענומען מער געלט...

רבינו: אז מ'האט מער גענומען האט עס געקאסט מער געלט, אבער מיט געלט האט מען געקענט עקזיסטירן, אזוי האט מען געלעבט.

האדמו"ר מספקווירא: מ'האט געדאנקט דעם אייבירשטן אז מ'קען עס פודה זיין מיט דעם.

רבינו: דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט ביי די הגדה אז 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו' גייט ארויף אויף 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול', אז דער 'רכוש גדול' איז והי"א שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו וכו' והקב"ה מצילנו מידם דורכדעם וואם מ'גיט זיי געלט...[24]

---

22 עי' בספר 'שם הגדולים החדש' (להרא"ו ז"ל, מערכת א' אות צ"ח) "הרב מו"ה 'אדם' המקובל הגדול אשר השאיר אחריו כתבים רבים בחכמת הקבלה, נוראים מאוד, ובצוואתו לבנו, אמר שיראה להגיע את הכתבים ליד הרב אלוקי ר' ישראל בעש"ט, אשר עדיין לא ידע אז מי הוא ואנה הוא", עי"ש.

23 וזל"ק ב'ייטב פנים' שם: "וזהו שאמר 'ועתה' דייקא 'חרב בית המקדש' כו' כי 'ולא ישראל במעמדו', ר"ל שאינם במעמדן ומצבן העבר ואינם משתוקקים להחזיר להם העטרות והמשכנות שניטלו מהם, כי אם נוטים אחרי ההבל ויהבלו בהבלי עוה"ז והולכים במלבושי עכו"ם, ובפרט המדינה הרחוקה אשר כופין אותן לשנות מלבושיהם ונימוס היהודיים ח"ו, אוי לעיניים שכך רואות ואזניים שכך שומעות".

וע"ע שם (אבני זכרון לר"ה אות סה): "על כן שומו נא לבבכם אל תוקף הגלות והשיעבוד בדברים הנוגעים לנפש, צרות האחרונות משכחות את הראשונים וכח הסט"א הולך וגובר לאבד את היהודים בענין הדת, כי הרבה נפשות כשרות אשר נלכדו ברשת זו טמנו בעת המלוקח באדם, ומאשר נגזר במדינה אחרת להקיף פאת הראש ולשנות המלבושים וכיוצא בזה. אוי לנו מתוקף הגלות ומחורבן ביהמ"ק זה יותר מח"י מאות שנה" יעו"ש .

24 עי' בהגש"פ ע"פ קדושת יואל (עמוד קפ"ד) שי"ל על חג הפסח דהאי שתא, שמביא אימרא זו מרבינו הברך משה ז"ל בשם רביה"ק ז"ל עוד משנים קדמוניות בעיר סאטמאר, כשנתמנה אז איזה רשע לראש השוטרים, והטיל אימה על כל בני העיר, ואמר רבינו בדרך צחות שישתדלו ליתן לו שוחד ממון, ואז שוב אין לפחד ממנו. וז"ל שם: "...יש לומר בדרך צחות, שהרכוש גדול שהיה לבני ישראל במשך כל הדורות לשחד בזה את אומות העולם, היא שעמדה לאבותינו ולנו שנוכל לבטל גזירות שונות שגוזרים עלינו. דזהו העצה היעוצה נגד רשעי האומות הרוצים להרע לנו במשך כל הדורות, לשחדם בממון הניתן מיד ליד כדי שלא יפגעו בנפשות, ובכך לא ירעו לבני ישראל. וזה שאמר שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם", פירוש על ידי שיש להם ידים לקבל ממון השוחד", ודפח"ח.

האדמו"ר מספקווירא: תן לי הנפש והרכוש קח לך (בראשית יד, כא)...

רבינו: עסטרייך האט געהייסן בימים ההם א מלכות של חסד קעגן רוסלאנד, אין די צייטן פון פראנץ יאזעף.

האדמו"ר מספקווירא: יא, דעם נאמען פראנץ יאזעף פלעגט מען דערמאנען אביסל לשבח.

רבינו: וועז כ'בין געווען מיט ז"ל אין אייראפע, איז מיר אויסגעקומען צו זיין אין מערערע שטעט. אין קיין שום שטאט איז די שוהל נישט אויף די הויפט גאס... כ'בין געווען אין סיגוט און אין סאטמאר און נאך שטעט, וואו כ'בין געווען איז דער שוהל געווען אין די צווייטע גאס. די רעגירונג האט געלאזט מאכן שוהלן אבער נישט אין די הויפט גאס. דאס הייסט אז ס'איז געווען פרייהייט אבער ס'איז דאך געווען א באגרעניצטע זאך.

האדמו"ר מספקווירא: ס'קען זיין אז ס'איז נישט נאר אלס די רעגירונג, ס'קען זיין פשוט אז מ'האט מורא געהאט פאר די נישט–אידישע תושבים, אויב דער שוהל וואלט געווען אויף די הויפט גאס. די 'הלכה היא בידוע' איז אייביג געווען...

רבינו: לאו דוקא, אין סיגוט האבן געוואוינט מער אידן ווי גוים. ס'איז נישט געווען אין סיגוט קיין שום גוי'אישע געשעפטן, אלע געשעפטן האבן באלאנגט פאר אידן.

איז מונקאטש איז אויך געווען אזוי, מער אידן ווי גוים.

בנו הרא"מ: אין סקווירא איז אויך געווען אסאך גוים.

רבינו: איך זאג, אין סיגוט איז געווען פארקערט, מער אידן ווי גוים, ס'האבן געוואוינט גוים אויך, אבער מער אידן איז געווען.

האדמו"ר מספקווירא: דער שוהל אין סיגוט שטייט נאך היינט?

רבינו: ניין, מ'האט יעצט אויפגעבויט דארט א נייעם ביהמ"ד.[25] בייַ די קריג איז די שוהל געווען א מאגאזין פון אויל, און זיי האבן נישט געוואלט אז ס'זאל אריינפאלן צו די דייטשן, האבן זיי עס אינטערגעצינדן און ס'האט אינגאנצן אפגעברענט, דעמאלטס צום סוף בייַ די קריג.

האדמו"ר מספקווירא: דעם נייעם ביהמ"ד האט מען געבויט אויפ'ן זעלבן פלאץ?

רבינו: פונקטליך ווייס איך נישט, אבער בערך אויפ'ן זעלבן פלאץ, אינעם זעלבן הויף, דאס האט מען ממש יעצט, נישט לאנג צוריק אויפגעבויט, א שיינער בנין מיט א שיינע מקוה. כ'בין יעצט אויך געווען דארט מיט אפאר וואכן צוריק.[26]

האדמו"ר מספקווירא: יא, כ'וויים. ס'וואוינען נאך היינט עפעס אידן דארט?

רבינו: ניין, ס'וואוינען נעבעך אזעלכע אידן וואס ווייסן גארנישט ל"ע.

האדמו"ר מספקווירא: זיי נוצן נישט דעם ביהמ"ד דריי מאל א טאג...

רבינו: דאס ערשטע מאל וואס אונז זעמיר געפארן (בשנת תשכ"ג) זענען נאך געווען מנינים אין עטליכע שטעט. אין סאטמאר איז נאך געווען א מנין אידן וואס האבן געדאוונט מיט טלית ותפילין.

האדמו"ר מספקווירא: אין סאטמאר איז נאך היינט דא עלטערע אידן?

רבינו: ניין, ס'איז שוין נישטא היינט גארנישט.

האדמו"ר מספקווירא: ס'איז דאך ראמעניע.

רבינו: ס'איז אלעם ראמעניע.

איך געדענק נאך ווען אין דעברעצין און אין מישקאלץ איז געווען א מנין מיט א מקוה, אידן האבן געדאוונט דארט, אבער היינט איז אין אונגארן שוין אויך נישטא קיין מנינים, נאר אין פעסט איז נאך דא אביסל.

האדמו"ר מספקווירא: אין פעסט איז יא דא א רב און א שוחט וכו'.

רבינו: און ס'איז שוין דא א מחלוקה אויך... אבער ווייניג אידן...

האדמו"ר מספקווירא: איזו היא עיר גדולה? כל שיש בה עשרה בטלנים (מגילה ג:), אז ס'דא בטלנים"ם איז שוין דא דאס אויך...

וקם האדמו"ר מספקווירא ואמר: נו, עוד היום גדול...

ובירכו רבינו: נו מ'פארט דאך ארויף צו די בערג, זאל מען פארן לחיים ולשלום, מיט אלעם גוטן.

ובירכו האדמו"ר מספקווירא: דער אויבערשטער זאל העלפן בשורות טובות מיט הצלחה, און מ'זאל זיך זעהן מתוך שמחה.

וליותו רבינו החוצה בכבוד וידידות, ונפרדו לשלום

---

25 בשב"ק פ' תולדות שנת תשפ"ב לפ"ק נסע רבינו שליט"א לעיר האבות סיגוט לחנך את השוחל -הויף ואת בנין ביהמ"ד המפואר "עצי התמרים" באותו מקום שעמד שם את ביהמ"ד של רבותינו הק' זיע"א.

26 רבינו שליט"א נסע על שב"ק פ' משפטים -שקלים דהאי שתא העל"ט יחד עם מאות בחורי חמד תלמידי ישיבתינו הק' מרחבי אייראפע וארה"ק לעשות את השבת המרומם בעיר האבות סיגוט יצ"ו, וגם החזיר עטרה ליושנה בהעמדת "ישיבה של מעלה" ולהרביץ תורה ויראה באותו מקום קדוש אשר אבותיו הק' נ"ע הרביצו תורה ויראה לאלפי תלמידים רבות בשנים.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת הילולא קדישא
של רביה"ק בעל ברך משה זיע"א

יום ב' פרשת תזו"מ כ"ו ניסן תשפ"ג לפ"ק | בביהמ"ד הגדול בקרית יואל

עבודת הצדיק בעוה"ז היא הכנה דרבה ללמוד תורה מפי הגבורה בעוה"ב

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, אשה כי תזריע וילדה זכר, דער מדרש זאגט (פ"ד ס"א) הה"ד (תהלים קלט, ה) אחור וקדם צרתני, זכה נוחל שני עולמות, ואם לאו בא ליתן דין וחשבון.

קען זיין אזוי, דער זיידע ז"ל אין ייטב לב פרשת בהעלותך, האט אן אריכות אינעם ענין פון א הכנה צו א מצוה, וועז מ'גייט מקיים זיין א מצוה, קען מען נישט מאכן סתם אזוי א מצוה, מ'דארף מאכן אן הכנה, מ'דארף זיך צוגרייטן צו א מצוה, כל מילי דקדושה בעי הכנה. אזוי ווערט גע'פסק'נט אין שו"ע יורה דעה סי' רע"א סעי' א', די עור פון כתיבת ספר תורה, די פארמעט אויף וואס מ'שרייבט א ספר תורה, און ביי מזוזות, דארף זיין עיבוד לשמה, מ'דארף מאכן די פארמעט לשמה, זאגט ער, די עיבוד לשמה דאס איז אן הכנה צו א מצוה. פאר מ'שרייבט א שם הקודש, דארף מען קודם מקדש זיין דעם קולמוס, אזוי ווי איידער מ'גייט מקיים זיין א מצוה, זאגט מען הנני מוכן ומזומן לקיים המצוה, יעדע מצוה פאר וואס מ'איז מקיים זאגט מען הריני מוכן ומזומן לקיים המצוה, ווייל מ'גרייט זיך צו הריני מוכן ומזומן, מ'מאכט אן הכנה, איך גיי מקיים זיין א מצוה פון די תרי"ג מצוות, לויט די ערך און די חשיבות המצוה, לויט דעם דארף מען מאכן די הכנה. סתם א מצוה איז געווג הזמנה בפה, הריני מוכן ומזומן לקיים המצוה, אז מ'גרייט זיך מיט הזמנה בפה איז געווג, כתיבת ספר תורה אז מ'שרייבט א ספר תורה איז שוין א העכערע מצוה, איז נישט געווג הכנה בפה, נאר ס'דארף צו זיין הכנה במעשה, מ'דארף מעבד זיין, מ'דארף מאכן דעם פארמעט דארף מען עס מאכן לשמה, מ'דארף שוין טוהן א מעשה, וועז מ'שרייבט דעם שם הקודש דארף עס צו זיין נאך הארבעה, דארף מען איינטונקען דעם פעדער אין די טינט און שרייבן אן אות פאר דעם, און נאכדעם שרייבן דעם שם, מ'קען נישט אנהייבן מיטן שרייבן דעם שם, מ'דארף קודם שרייבן איין אות, און דאס איז די הכנה צו שרייבן דעם שם הקודש, אזוי היילג איז דאס, אז עס פעלט זיך אוים אזא מין הכנה דרבה.

איז ער מסביר, דאס איז בהעלותך את הנרות, רש"י זאגט, מעלה היי לפני המנורה, דער כהן איז ארויף געגאנגען אויף די טרעפ, דער כהן האט געקענט זיין געווג הויעך ער זאל קענען אנצינדן די מנורה וועז ער שטייט על גבי קרקע, וועז ער שטייט אזוי וואלט ער אויך געקענט אנצינדן די מנורה, פארוואס האט ער געדארפט ארויף גיין אויף די מעלה, ווייל וועז ער איז ארויף געגאנגען אויף די מעלה דאס איז געווען זיין הכנה, ער איז ארויף געגאנגען און האט זיך צוגעגרייט מיט אן הכנה דרבה צו די גרויסע מצוה פון הדלקת המנורה, אזוי שטייט אין ייטב לב פרשת בהעלותך.

דער טאטע ז"ל, זכותו יגן עלינו, אין ברך משה פרשת שמיני, טייטשט ער אוים א גרויסע ענין, אויך בענין פון א

הכנה צו א מצוה, ער זאגט ס׳שטייט אין זוהר הקדוש, איידער דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט האט ער קודם באשאפן עולמות און ער האט עס מחריב געווען, ער האט עס חרוב געמאכט, און נאכדעם האט ער געלאזט די וועלט אזוי ווי עס איז היינט, וואס איז דאס ענין? דער אויבערשטער האט געוואלט משרה זיין די שכינה בעולם הזה, ביי מתן תורה איז אראפ געקומען די שכינה, ביי בנין בית המקדש איז געווען השראת השכינה, איז געווען די שכינה דא אויף די ערד, דאס אז די ערד זאל זוכה זיין עס זאל קענען זיין אזא גרויסע קדושה, א השראת השכינה, האט דער אויבערשטער קודם באשאפן עולמות און עס מחריב געווען, דאס באשאפן די עולמות קודם דאס איז געווען אן הכנה צו דעם עולם וואס אונז זעהן היינט, וואס דאס האט זוכה געווען צו א גרויסע קדושה, עס האט זוכה געווען צו השראת השכינה ביי מתן תורה, און אויפן בית המקדש.

און ער איז מסביר דאס ענין, וואס משה רבינו האט אויפגעשטעלט און צונומען יעדן טאג, מיט דעם האט ער געמאכט אן הכנה דרבה אויף דעם ויהי ביום השמיני וגו׳, כי היום ה׳ נראה אליכם, במילא פירט ער דארט אוים, אותו היום היתה שמחה לפני הקב״ה כיום בריאת שמים וארץ, ביי יום בריאת שמים וארץ איז דער אויבערשטער נישט צוגעגאנגען אזוי, נאר ער האט געמאכט אן הכנה דרבה צו בריאת שמים וארץ, ביי בריאת שמים וארץ איז געווען אן הכנה דרבה, דעם טאג ויהי ביום השמיני וואס איז געווען אן השראת השכינה, איז געווען מיט א געוואלדיגע הכנה, משה רבינו האט יעדן טאג אויפגעשטעלט און צונומען די משכן, עס איז אלץ געווען א גרויסע הכנה, אזוי איז ער דאס מסביר.

איך האב מיך אזוי מתבונן געווען, חז״ל האבן אונז מגלה געווען דאס גרויסקייט פון כלל ישראל וואס עס וועט זיין לעתיד, עתידין ישראל ללמוד תורה מפי הקב״ה, עס וועט קומען א זמן וואס אידן וועלן זוכה צו לערנען תורה פון הקב״ה. אונז געפין מיר אויך צדיקים אין גן עדן העליון, וואס טוהען זיי די צדיקים אין גן עדן, נהנין מזיו השכינה, זיי זיצן אין גן עדן ועטרותיהן בראשיהן. עס איז באקאנט דער זיידע ז״ל דער ישמח משה האט אמאל געזאגט אז ער וויל זעהן דעם גן עדן, האט מען אים געווזין א תנא וויי ער שטייט ביי א שטענדער און ער לערנט, האט ער געפרעגט, דאס איז דער גן עדן? האט מען אים געזאגט, נישט דער תנא איז אין גן עדן, נאר דער גן עדן איז אינעם תנא. צדיקים זיצן בעולם העליון מיט גרויסע השגות, זיי זענען משיג אין תורה, תורה איז דאך אן א שיעור, ס׳איז עד אין סוף, זיצן זיי בעולם העליון און זיי זענען זוכה צו לערנען תורה, ס׳איז א געוואלדיגע הויכע מדריגה וואס צדיקים זענען זוכה בעולם העליון, צו דעם דארף מען האבן אן הכנה דרבה אויף דער וועלט, דאס אז צדיקים אויף דער וועלט זענען עוסק בתורה ובמצוות בכל רמ״ח אבריהם ושס״ה גידים, דאס איז די הכנה דרבה אז זיי זאלן זוכה זיין צו די גרויסע השגות, צו די גרויסע מדריגות, זיי זאלן קענען עוסק זיין בתורה בעולם העליון לעתיד.

מיט דעם פארשטיי איך וואס די גמרא זאגט, שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו, וואס איז דער דמיון פון מיתת צדיקים צו שריפת בית אלקינו. עס איז באקאנט וואס דער זיידע ז״ל דער ישמח משה זאגט אין פרשת תצוה, ער זאגט אז די בתי מקדשות זענען געבויעט געווארן און ס׳איז חרוב געווארן, ס׳איז אלעס אן הכנה צום בית המקדש השלישי וואס די גרויסקייט וועט זיין געוואלדיג גרויס אהן א שיעור, אלעס איז אן הכנה, און דער חורבן בית המקדש האט דאס געברענגט אז ס׳זאל קענען זיין א בית המקדש השלישי, שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו, דאס אז צדיקים אויף דעם עולם זיצן און זיי זענען עוסק בתורה, און זיי ווערן נסתלק לחיי עולם הבא, דאס איז די הכנה צו דעם וואס זיי וועלן צוקומען בעולם העליון, זיי זאלן קענען צוקומען צו זייערע מדריגות במקום מנוחתם, צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, זיי גייען מחיל אל חיל, דאס איז געווען די הכנה, דורך דעם וואס אין להם מנוחה בעולם הזה, דורך דעם איז אין להם מנוחה בעולם הבא, נאר זיי גייען מחיל אל חיל.

אשה כי תזריע וילדה זכר, "זכר" איז בגימטריא "ברכה", דאס ווייזט אויף א צדיק וואס איז א ברכה לעולם, אויף דעם זאגט דער מדרש, אחור וקדם צרתני, מ׳זעהט אז דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט, ער האט בורא געווען עולמות ומחריבן, דאס איז אלעס געווען אן הכנה כדי עס זאל קענען זיין השראת השכינה בעולם הזה, פון דעם זעהט מען די גרויסקייט פון אן הכנה צו א קדושת המצוה, במילא קומט אוים, 'זכה' וועט א צדיק איז זוכה, 'נוחל שני עולמות', ער איז זוכה צו דינען דעם באשעפער און עוסק זיין בתורה בעולם הזה, און דאס איז אן הכנה דרבה אויף דעם וואס ער קומט צו בעולם העליון, ער איז

זוכה מקבל צו זיין תורה מפי הקב"ה, און די פמליא של מעלה, ער קען צוקומען צו די היכלות פון פארשידענע צדיקים בעולם העליון, דאס איז דורך דעם וואס ער איז נתקדש געווארן בעולם הזה דורכ'ן עוסק זיין בתורה ובמצוות.

דאס איז דער פשט אין די משנה 'והתקן עצמך ללמוד תורה', והתקן עצמך, מ'דארף זיך צוגרייטן ללמוד תורה, צו לערנען תורה מפי הגבורה, עס וועט קומען א זמן וואס אידן וועלן זוכה זיין צו לערנען תורה מפי הגבורה, דאס קען אזוי פשוט גיין? מ'קען אזוי פשוט זוכה זיין?, מ'דארף האבן א געוואלדיגע זכות אויף דעם, זוכה צו זיין צו לערנען תורה פון הקב"ה, והתקן עצמך, אז מ'גרייט זיך צו מיט קיום התורה והמצוות, מ'איז מקיים די מצוות, אשר קדשנו במצוותיו, דער אויבערשטער האט אונז געהייליגט מיט די מצוות, יעדע מצוה וואס א איד איז מקיים, יעדע בלאט גמרא וואס א איד לערנט, דאס ברענגט אים אריין קדושה, דאס ברענגט אים אריין געהויבנקייט, און דורך דעם וועט מען זוכה זיין אז וועט עס וועט קומען די ריכטיגע זמן וועט מען קענען זוכה זיין צו לערנען תורה מפי הקב"ה.

געפינען מיר אונז וועז יעקב אבינו איז אריין געגאנגען נעמען די ברכות פון יצחק אבינו, שטייט אין פסוק וירח את ריח בגדיו ויברכהו, ער האט געזאגט, ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', זאגט דער מדרש, הראה לו ביהמ"ק בנוי חרב ובנוי, מ'האט געוויזן פאר יצחק דאס ביהמ"ק איז בנוי חרב ובנוי, ס'איז נישט קיין פועל ריק, דאס איז אלעס אן הכנה פאר'ן בית המקדש השלישי אשר ברכו ה', וואס דער אויבערשטער האט געבענטשט און ס'וועט אראפ קומען א בית המקדש השלישי, מקדש ה' כוננו ידיך, האט ער געזאגט ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, זאגט דער מדרש, מטל השמים זה מקרא, משמני הארץ זה משנה, ורוב דגן איז גמרא - תלמוד. פארוואס?, דרש'נט די גמרא, 'ויתן ויחזור ויתן', עס וועט קומען א זמן וואס ויתן לך האלקי"ם מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, עס וועט קומען א זמן וואס דער אויבערשטער קוב"ה אליינס וועט דיר געבן מקרא משנה וגמרא, עס וועט דאך קומען א זמן, א געהויבענע זמן, א הייליגע זמן, וואס אידישע קינדער וועלן זוכה זיין אז ויתן לך האלקי"ם מטל השמים, הקב"ה אליינס וועט לערנען מיט אידישע קינדער תורה, דאס קען מען נישט מסביר זיין, מ'קען נישט ארוים זאגן מיטן מויל וואס דאס מיינט אז הקב"ה וועט לערנען מיט די אידישע קינדער תורה, המלמד תורה לעמו ישראל, דער אויבערשטער אליינס וועט זיין דער מלמד תורה פאר כלל ישראל, און ווי אזוי וועט מען צו דעם זוכה זיין, ווי אזוי קען א איד זיך צוגרייטן, מיט וואס קען מען זיך צוגרייטן צו דעם ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, נאר דורך דעם ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, וועז א איד לערנט מקרא משנה וגמרא, א איד זיצט אויף דעם עולם און ער פלאגט זיך אויף תורה, ער איז זיך מייגע אויף תורה, ער איז מקיים מצוות, דורך דעם וועט ער זוכה זיין צו די געוואלדיגע בחינה ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ. און דאס זענען די צדיקים זוכה בעולם העליון, בגן עדן העליון מנוחתם, זענען זיי זוכה צו אזעלכע הויכע מדריגות און השגות אין תורה און עבודת ה', דאס איז אדאנק די הכנה און די עבודת הקודש וואס זיי האבן אראפ געלייגט וועז זיי זענען געווען אינעם עולם השפל, מ'האט זיך צוגעגרייט צו דעם, מ'האט אראפ געלייגט אן הארעוואניע, מ'האט אראפ געלייגט געוואלדיגע כוחות, דורך דעם קומט מען אהן דערצו און מ'איז זוכה צו דעם.

בכח מילת אברהם אבינו מצרף הקב"ה רצון הצדיק כמעשה ועי"כ זוכה לברכה עד אין סוף

עס קען נאך זיין אזוי, אשה כי תזריע וילדה זכר. מ'האט שוין נאכגעזאגט די גמרא אין מסכת חגיגה (דף יד:) בשעה שהצדיק הולך מעולם הזה, אומרים לאברהם אבינו, אשריך אברהם אבינו, שצדיק זה יצא מחלציך. מ'זאגט פאר אברהם אבינו, אשריך אברהם אבינו, וואויל איז דיר אברהם אבינו, אז דו האסט זוכה געווען צו דעם צדיק וואס איז פון דיינע קינדער.

כ'האב געקלערט עס קען זיין אזוי, די משנה זאגט אין נדרים דף ל"א, וועז איינער מאכט א נדר נישט צו הנאה האבן פון ערלים, פון ווער ס'איז נישט ג'מל'ט, אן ערל, מעג ער הנאה האבן פון ערלי ישראל, טאמער א איד האט א סיבה וואס ער האט זיך נישט געקענט מל'ן, מעג ער פון אים הנאה האבן, ואסור בנימולי אומות העולם, און א גוי א ג'מל'טער איז ער יא אסור, איז די קשיא פארוואס, ער האט דאך געמאכט א נדר, ער האט זיך ג'אסר'ט הנאה צו האבן פון ערלים, און א איד אן ערל רח"ל מעג ער יא, און א גוי אפילו א ג'מל'טער איז נישט. זאגט דער זיידע ז"ל אין ייטב לב פרשת בלק, און אין פרשת משפטים רעדט

ער אויך דערפון, דער עיקר מצות מילה איז מחליש צו זיין דער כח הרע וואס איז אינעווייניג, א מענטש האט א נאטורליכע כח הרע, ערלה איז די מצוה אפצושניידן די ערלה, 'ערלה' איז די ווארט 'רע-לה' דאס ווייזט אויפן כח הרע וואס איז אינעם מענטש, און ווען מ'איז מקיים מצות מילה מ'שניידט אראפ די ערלה, שניידט מען אראפ דעם 'רע-לה' די ערלה, דעם כח פון שלעכטס. זאגט ער, וועז אברהם אבינו האט זיך גע'מל'ט שטייט בהימולו את בשר ערלתו, ברענגט רש"י, אברהם אבינו האט ענומען דעם איזמל און ער האט געוואלט מקיים זיין מצות מילה, און ער האט נישט געקענט, האט דער אויבערשטער צוגעהאלפן אברהם אבינו, שלח ידו ואחז עמו, כביכול השי"ת האט צוגעהאלפן פאר אברהם אבינו מקיים צו זיין מצות מילה, שנאמר וכרות עמו הברית, עס שטייט נישט וכרות 'לו' הברית, נאר ס'שטייט וכרות 'עמו' הברית, עמו איז טייטש מיט אים, אזוי שטייט אין מדרש. זאגט דער זיידע ז"ל, א מעשה אלקים וואס דער אויבערשטער טוט איז א נצחיות, ס'איז א אייביגקייט, השי"ת איז אן אייביגקייט, במילא זענען זיינע מעשים אויך אן אייביגקייט, אז דער אויבערשטער האט מיטגעהאלפן אברהם אבינו מקיים צו זיין מצות מילה, אראפ צו שניידן די ערלה, אראפ צו נעמען דעם כח הרע, האט ער אראפ ענומען דעם כח הרע פון אברהם אבינו עד עולם, א נצחיות, עד סוף כל הדורות, פאר אלע אברהם אבינו'ס קינדער עד סוף כל הדורות האט ער אראפ ענומען דעם כח הרע, און אז עס מאכט זיך פאר א איד א סיבה אז ער האט זיך נישט געקענט מל'ן, אבער דעם כח הרע, די ערלה וואס דאס איז 'רע-לה', דעם כח פון שלעכט'ס וואס עס ליגט ביי אים, דאס האט מען שוין אראפ ענומען, דאס האט שוין קוב"ה אראפ ענומען וועז ער האט גע'מל'ט אברהם אבינו, דעמאלטס האט ער עס אראפ ענומען, במילא קומט אויס אפילו א איד איז אומגע'מל'ט, איז עס נאר אז זיין פלייש איז נישט גע'מל'ט, דאס בשר איז ענבליבן, אבער די אמת'דיגע ערלה, דער פנימיות'דיגע ערלה, איז אראפ ענומען, במילא א איד הייסט א נימול, און אז איינער האט געמאכט א נדר פון ערלים, א איד איז נישט קיין ערל, און א גוי אפילו וועז ער איז גע'מל'ט איז טייטש אז דאס בשר איז אראפ ענומען, אבער דער חלק הערלה, דער 'רע-לה', דער חלק הרע דאס איז ענבליבן ביי אים, דאס האט ער נאך, במילא איז ער ערל, אפילו אויב ער איז גע'מל'ט איז ער א ערל, דער חלק הערלה, אזוי זאגט דער זיידע ז"ל דער ייטב לב.

אין פרשת תרומה זאגט דער ייטב לב, מ'זעהט ביי א איד איז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, און ביי א גוי איז נישט מצרף למעשה, זאגט ער אז דאס קומט אויך מכח מצות מילה, און ער ברענגט דארט אראפ בקיצור דאס וואס, ווייל ביי א איד איז אראפ ענומען געווארן דער חלק הרע, במילא אז ער האט א מחשבה טובה באטראכט איך עס אז ער וואלט דאס אוודאי געטוהן, ווייל די שלעכטס איז שוין נישטא, איז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, משא"כ ביי א גוי, וועגן דעם איז גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות, דורך מצות מילה קען א איד מקיים זיין אלע תרי"ג מצוות, ווייל דער יסוד פון מצות מילה איז אראפ צו נעמען דעם 'רע-לה', און אז ער איז מקיים מצות מילה נעמט ער דאך אראפ די ערלה, במילא האט ער א מחשבה טובה, קען ער האבן גוטע מחשבות, און די מחשבה טובה זענען אזוי ווי א מעשה, קען ער מקיים זיין אלע תרי"ג מצוות במחשבה.

קומט אויס אזוי, דער מקור פון דעם אז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, איז ווייל ס'איז אראפ ענומען געווארן דער חלק הערלה, און דאס איז געשען וועז אברהם אבינו האט זיך גע'מל'ט און ס'איז געווען וכרות עמו הברית, ער האט אראפ ענומען דעם חלק הערלה פון כלל ישראל עד סוף כל הדורות, וועגן דעם זאגט מען עד היום הזה ביי א איד מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

איז דא א טייערע טייטש אין תפלה למשה אין תהלים, זאגט ער, כי אתה תברך צדיק ה' כצנה רצון תעטרנו, זאגט ער אזוי, הקב"ה איז בלי גבול ותכלית, דער אויבערשטער איז אהן א ענדע, א אין סוף, אזוי ווי מ'ווייסט, במילא אז מ'דינט דעם באשעפער דארף דאך די עבודה אויך זיין עבודה בלי סוף ותכלית, אזוי ווי הקב"ה, מ'דינט דאך הקב"ה, דארף עס זיין עבודה בלי גבול ותכלית, אבער א מענטש איז דאך א באגרעניצטע זאך, א מענטש איז באגרעניצט, און ער קען דאך נישט טוהן נאר מיט א גבול מיט א תכלית, דאס איז במעשה, אבער במחשבה קען א צדיק דינען דעם באשעפער עבודה בלי גבול ובלי תכלית, זאגט ער, די מחשבה ווייסט נישט קיינער, נאר הקב"ה וואס ער אליינס איז דאך דער יודע מחשבות, וועגן דעם הקב"ה וואס ער איז בלי גבול ובלי תכלית, בענטשט א צדיק א ברכה בלי תכלית, אזוי ווי דער רצון פון א צדיק איז צו טוהן עבודה בלי תכלית, טייטשט ער, 'כי אתה' דו הקב"ה וואס ער איז בלי תכלית, 'תברך צדיק' בענטשט א צדיק א ברכה

בלי תכלית, ׳כצנה רצו"ן תעטרנו׳ אזוי ווי זיין רצון איז צו דינען דעם באשעפער, כאטשיג במעשה קען ער דאך נישט דינען בלי תכלית, אבער זיין רצון איז דאך צו דינען בלי תכלית, במילא איז די ברכה אזוי ווי רצון, אזוי בלי תכלית.

נו, דער רצון איז טאקע בלי תכלית, אבער במעשה איז דאך מיט א תכלית, נאר ווייל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, פארוואס איז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה? ווייל אברהם אבינו ווען ער האט זיך גע׳מל׳ט האט דער אויבערשטער אראפ געגומען דעם כח הערלה, דעם כח הרע פון אברהם אבינו, דאס אלעס שטאמט מכח פון אברהם אבינו. ווען א צדיק איז נפטר מן העולם און ער קומט ארויף בעולם העליון, געבט אים דער אויבערשטער שכר בלי גבול ובלי תכלית, שכרו איז בלי גבול ובלי תכלית, פארוואס? ווייל זיין רצון איז געווען צו דינען בלי גבול ובלי תכלית, אלעס שטאמט מכח אברהם אבינו. במילא ווען א צדיק ווערט נפטר מן העולם זאגט מען פאר אברהם אבינו, אשריך אברהם, וואס דו האסט זיך גע׳מל׳ט דורך דעם איז נכרת געווארן דער כח הרע פון אלע יוצאי חלציו פון אברהם אבינו, דורך דעם איז מחשבה טובה פון אידישע קינדער כמעשה, און וויבאלד די מחשבה דער רצון איז עבודה בלי תכלית, איז קומט זיך טאקע שכר בלי תכלית.

דער טאטע ז"ל אין די סוכות תורות האט אויך א שמועס אין דעם ענין, ער זאגט ויישלח י׳עקב מ׳לאכים ל׳פניו, איז די ראשי תיבות ׳וימל׳, יעקב אבינו האט מודיע געווען פאר עשו, ער האט נישט געקענט אלע מצוות מקיים זיין אין חוץ לארץ בבית לבן, די מצוות הנוהגות בארץ האט ער נישט געקענט מקיים זיין, אבער דעם רצון האט ער געהאט, מחשבה האט ער געהאט מקיים צו זיין, און ווי אזוי א מחשבה מצרף למעשה, דורך מצות מילה, במילא האט ער אים געשיקט זאגן ׳וימל׳, אז דורך מצות מילה האט ער מקיים געווען אלע תרי"ג מצוות.

במילא קומט אויס אז דורך מצות מילה איז מחשבה טובה כמעשה, איז עבודה בלי תכלית, און דער שכר פון הקב"ה איז אויך אהן א גבול. אשה כי תזריע וילדה זכר, האבן מיר פריער געזאגט זכ"ר איז בגימטריא ברכ"ה, כי אתה תברך צדיק, די ברכה, אחור וקדם צרתני, זכה נוחל שני עולמות, דער אויבערשטער געבט פאר א צדיק שכר בעולם העליון בלי גבול ותכלית, אהן א שיעור, וועגן דעם זאגט דער מדרש, מחשבין לשמו של אברהם אבינו אותו שבא מרחוק, פון דארט מרחוק, פון מצות מילה, להכרית כח הרע פון אלע יוצאי חלציו עד סוף כל הדורות, וועגן דעם זענען אלע אידישע קינדער געמ׳לט.

על כן זכרונו בא לפניך היום

האב איך געקלערט אזוי צו זאגן די וועריטער ביי די יומא דהילולא פונעם טאטן ז"ל, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, בחיים חיותו עלי אדמות וואס ער איז געווען בעולם הזה, האט ער געלערנט, קודם אליינס עוסק געווען בתורה, און דאס וואס ער האט געטוהן לימוד עם אחרים, ער האט געלערנט מיט אנדערע, ער האט עוסק געווען בתורה ובמצוות בכל נימי נפשו, מיט אלע רמ"ח אברים און אלע שס"ה גידים, כל מעשיו איז געווען לשם שמים מרים צו זיין דעם קרן התורה והיראה.

מ׳ברענגט ארויף אויפן זכרון זכרונו הטוב, דרכו בקודש אין עבודת ה׳, די הייסע ווארימע תפילות, די זיסע פייער׳דיגע דרשות, צדקת פזרונו פארן יחיד און פארן כלל, האי חסיד האי עניו, כאטש ער איז געווען א תל תלפיות שהכל פונים אליו, איז אויך אים אליינס האט עס נישט געמאכט קיין רושם, ער האט זיך געפירט בענוה, והאיש משה עניו מאוד, און כאטשיג ער איז געווען א תל תלפיות שהכל פונים אליו, איז ער געווען ביי זיך צובראכן כחרס וכאין מיט א געוואלדיגע ענוה יתירה.

זיינע טייערע דיבורים בדרוש הלכה אגדה ופלפול, עמוד התורה עבודה וגמילות חסדים, לוחם געווען מלחמת ה׳ קעגן טומאת הציונות מיט אלע כוחות, גודר גדר ועומד בפרץ אין אלע פרצות הדור, מרים געווען דעם קרן הצניעות וקדושה אין אידישע הייזער, מרחיב געווען די גבולי הקדושה מיט אויפשטעלן מוסדות החינוך לבנים ולבנות, און מרחיב זיין די מוסדות בכמות ובאיכות, ער האט געזעהן אידישע קינדער זאלן עוסק זיין בתורה, בעלי בתים, אברכים, בחורים, ילדי ת"ת, בכל קצוי תבל, סיי אין ארץ ישראל און סיי אין חוץ לארץ, רבים הלכו לאורו ונהנו ממנו עצה ותושיה, אידישע קינדער זענען נתעורר געווארן צו תשובה פון די פייער׳דיגע דרשות, מעורר געווען אידישע קינדער בימי חג ומועד, צי בימי השובבי"ם, מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה, ער האט געהאט אן אפען הארץ פאר יעדן דערביטערט נפש, ארויס צו העלפן מיט וואס ס׳איז נאר מעגליך, ער האט געטוהן געוואלדיגע

פעולות נמרצות פאר די אלע מוסדות החינוך אין ארץ ישראל וואס זיי ווילן נישט נהנה זיין משולחן איזבל.

עס איז היינט א פליכט א חוב מ׳זאל דאס געדענקען זיינע מעשים המרובים, זיך אראפ צו לערנען צו גיין אין די דרכים אלעס וואס ער האט אונז געלערנט, וואס ער האט אונז מחנך געווען, מחנך צו זיין סיי די זוהן און סיי די טעכטער אויף דעם דרך וואס ער האט מקבל געווען פונעם פעטער ז״ל זי״ע אין אלע ענינים בלי זיז כלשהו, און אזוי אז מ׳וועט דאס נאכגיין און מ׳וועט דאס טוהן וועלן מיר מצליח זיין אין אלע ענינים.

עיר "הגדולה" קרית יואל!

איך וועל רעדן אן ענין וואס מען דארף אויסשמועסן אביסל באריכות.

דער פעטער ז״ל האט יארן לאנג עוסק געווען, ער האט געוואלט מאכן א ישוב מחוץ לעיר, קשה ישיבת כרכין, ער האט געוואלט אוועקגיין פון די רוישיגע שטאט, און ער האט מגלה דעתו געווען כמה פעמים, ער וויל אז אנשי שלומו, זיינע תלמידים, זיינע חסידים, זאלן וואונען אין אזא מין בחינה פון הן עם לבדד ישכון, זיך מתרחק צו זיין און זיך צו דערווייטערן פון די השפעה און פון די גייסט פון אמעריקע, וואס אמעריקע זאגט, וואס אמעריקע מיינט, וואס אמעריקע לערנט, וואס אמעריקע פאדערט, וואס אמעריקע באשטייט, בכל מכל כל, אין אלע ענינים!, וועגן דעם האט ער געוואלט ס׳זאל זיין א ישוב מחוץ לעיר, אז דאס זאל זיין פריי פון די השפעה פון אמעריקע, פריי פון די גוי׳אישע השפעה, און נישט נאר די גוי׳אישע השפעה נאר אויך די אידישע השפעות, די וואס זיי האבן אנדערע מיינונגען, אנדערע דעות, אנדערע מנהגים, ובפרט וואס איז נוגע ציונות.

דייקא צווישן הרים וגבעות

לעת זקנתו האט אים דער אייבערשטער געהאלפן, ועלתה בידו אז ער זאל אויפשטעלן די שטאט וואס אונז זעה מיר היינט, ער האט אויפגעשטעלט דעם ישוב, נישט נעבן אן אנדערע שטאט, נאר דייקא צווישן הרים וגבעות, ווייט פון יעדן ישוב, ווייל ער האט טאקע דאס געוואלט, מען זאל זיין ווייט נישט נאר פון די גוי׳אישע שטעט, נאר אפילו פון די אידישע שטעט.

ער האט געוואלט האבן א שטעטל - א שטאט, וואו עס זאלן וואונען אנשי שלומו, תלמידיו הסרים למשמעתו בכל מכל כל, וואס זענען הונדערט פראצענט פאלגזאם, און ווילן גיין אין זיינע דרכים, און פאר זיי האט ער אויפגעשטעלט א ישוב מיד ולדורות.

בעבור שמו הקדוש שנקרא עליו

ווען ער האט אויפגעשטעלט דעם ישוב, האט ער עס א נאמען געגעבן "קרית יואל", ער האט נישט אויפגעשטעלט "ווילעדזש אוו קרית יואל", ער האט אויפגעשטעלט "קרית יואל", במשך הזמן איז געווען א הכרח צו מאכן א "ווילעדזש אוו קרית יואל", אבער זיין ציל איז געווען א אידישע ישוב "קרית יואל", און ער האט עס א נאמען געגעבן "קרית יואל" לשמו ולזכרו.

זיין הייליגער נאמען איז אויף דעם ישוב, און כמה ענינים איז לטיבותא דער נאמען קרית יואל. דאס בעצם שמו חתום עליו, דאס מיינט אז זיין זכות איז מגין אויף דעם ישוב אין אלע ענינים, אויף הצלחה בגשמיות וברוחניות, מען זאל קענען מרחיב זיין די גבולי הקדושה ביתר שאת. און אין די זעלבע צייט איז דאס א סגולה מרחיק צו זיין די חיצונים, און ווער ס׳איז נישט נמנה בעדת צאן מרעיתו זאל נישט וועלן קומען וואונען קיין קרית יואל, ער זאל אליינס פארשטיין אז זיין פלאץ איז נישט אין קרית יואל.

ברוך השם, דער ישוב איז זיך צעוואקסן, און עס איז נתרחב געווארן מאוד, אזוי אז אסאך אידן אנשי שלומינו האבן שוין נישט געקענט טרעפן א דירה אין קרית יואל, האט מען זיך אנגעהויבן צו באזעצן ארום און ארום סמוך ונראה.

כח הקדושה האט נישט קיין גבולים

קרית יואל בין כך ובין כך איז אויסגעוואקסן פאר א כרך גדול, א שיינע גרויסע הייליגע שטאט שאין דוגמתו בכל העולם; טייערע אידן תושבי קרית יואל, מוסדות הקדושים חשובים מאוד, חינוך הבנים והבנות, פאר בחורים, פאר יונגעלייט, און שיעורי התורה פאר יונג און פאר אלט, תורה עבודה וגמילות חסדים אויפן העכסטן און שענסטן פארנעם וואס קען נאר זיין, און ס׳איז באמת א כבוד פארן פעטער זכרונו לברכה.

עס וואוינען היינט אין קרית יואל צענדליגער טויזנטער אידן, טייערע אידן, חשוב׳ע אידן, און מען האט זיך אויך באזעצט אין די שכינות׳דיגע שטעטלעך ארום קרית יואל, אין מאנראו, בלומינג גראוו, טשעסטער, וואודבערי, היילענד, וואשינגטאנוויל, און אפשר נאך פלעצער וואס איך וויס נארנישט.

די כח הקדושה האט נישט קיין גבולים, דאס האט נישט קיין גרענץ, ס׳איז א נחלה בלי מצרים, ובפרט אז מען זעהט אז עטליכע פון די גלילות פון קרית יואל האבן זיך מתחבר געווען צו קרית יואל מיט עירובי חצירות, וואס דאס מיינט אין די הלכה אז ס׳איז געווארן איין שטאט. און אזוי איז קרית יואל היינט צעוואקסן אין די לענג און אין די בריים אויסער די גבולות פון די "ווילעדזש פון קרית יואל".

וואס איז נוגע שטייערן, נעמען רשיונות צו בויען, האבן זיך די אלע געגנטער עקסטערע כוחות, אבער דאס איז נאר נוגע אין עניני גשמיות און נישט אין רוחניות. ווי איך האב פריער געזאגט, דער פעטער ז"ל האט מייסד געווען "קרית יואל", און נישט "ווילעדזש פון קרית יואל", וועגן דעם איז נישט קיין נפקא מינא צי מען וואוינט אין די גרענעצן פון "ווילעדזש פון קרית יואל" אדער אויסער די גרענעצן פון "ווילעדזש פון קרית יואל".

יעדער איינער זאל וויסן, ווער ס׳וואוינט אין די גאנצע געגנט ארום און ארום, אז ער וואוינט אין קרית יואל!, ער איז א תושב פון קרית יואל!, און ס׳ליגט אויף אים א פליכט ער זאל זיך אויפפירן אזוי ווי א תושב פון קרית יואל, לויט אלע הוראות פונעם מייסד פון קרית יואל, דער פעטער ז"ל זכותו יגן עלינו, מחנך צו זיין זיינע קינדער לויט זיין רצון און לויט זיינע הדרכות.

און איך וויל זאגן פאר אלע תושבים, די אלטע און די נייע, די וואס פירן זיך כפי רצונו הקדוש, זאגט מען זיי בואכם לשלום ולברכה, ס׳איז נתקיים געווארן די ברכה ופרצת ימה קדמה צפונה ונגבה, אין אלע סביבות פון קרית יואל אין אלע זייטן.

עטס זענט אלע תושבי קרית יואל!

אונז געפין מיר די גמרא אין יומא דף נ"ד זאגט ווי אזוי ס׳איז געווען בריאת העולם, איז דא איין מאן דאמר "עולם מאמצעיתו נברא", ס׳איז באשאפן געווארן א קליין פינטעלע, און פון דעם האט זיך צושפרייט די וועלט אין אלע זייטן. אזוי איז קרית יואל, מאמצעיתו נתרחב ונתפשט די כח הקדושה אין אלע זייטן.

בקרוב העתיד - אונז וויים מיר נישט ווי לאנג ס׳איז באשערט צו זיצן אין גלות ביז דער גואל צדק וועט קומען - וועט נאך צוקומען אין די געגנטן ארום הונדערטער און אפשר טויזנטער תושבים. וויל איך דא זאגן פאר די אלע צוקונפטיגע תושבים אין די סביבות, **עטס זענט אלע תושבי קרית יואל!** און די דארפן אלע צו וויסן, עטס קומט וואוינען קיין קרית יואל, און עטס וואוינט אין קרית יואל, און זיי וועלן זיין תושבים פון קרית יואל בכל פרטיה ודקדוקיה.

און וער ס׳וויל נישט מקבל זיין זיך צו וואוינען אין קרית יואל, ער וויל נישט וואוינען אין קרית יואל, זאל נישט קומען וואוינען אין די סביבה אין די גלילות אויך נישט, סדנא דארעא חד היא (קידושין מז:), אלעס ארום איז קרית יואל!

דער חורבן הנורא וואס קען ח"ו ארויסקומען

איך הער און איך זעה פון עסקנים אין די געגנט, זיי האבן עררייכט א ווילעדזש פאר זיך אליינס, אן אייגענע ווילעדזש, און זיי טוען טרומפייטערן, מיר האבן א עיר ואם בישראל, און זיי ווילן ארויסברענגען, מיר זענען זעלבסטשטענדיג אין אלעמען, און דא קענען קומען וואוינען אידן פון אלע קריין פון אלע מינים. זיי ווילן אהערשטעלן די געגנט ס׳זאל אויסזען אזוי ווי מאנסי, אזוי ווי לעיקוואוד. ס׳וועלן קומען יחידים און אנדערע קהלות בכל שם וחניכא דאית להו, מייסד צו זיין קהלות און ישובים מיט אלע מיני דעות, אלע מיני השקפות, און אלע מיני מנהגים, כרצון איש ואיש.

דאס מיינט צו זאגן אזוי:

דא וועט קענען זיין א בית מדרש און א קהלה וואס דער ספר הק׳ ויואל משה איז בבל יראה ובבל ימצא.

ס׳וועט קומען א זמן וואס א חבר הכנסת המינים וועט קענען זיין א חשוב׳ער גאסט, אזוי ווי ער איז געווען אין מאנסי.

ס׳וועט קענען זיין א קהלה וואס די חברי הקהלה וועלן פארן קיין ארץ ישראל און גיין צום כותל המערבי, און מען וועט זאגן אז אלעס איז אין בעסטן ארדענונג, און זיי וועלן נאך אויסלערנען דא אז מען דארף אזוי צו טוהן.

ס׳וועט נאך קומען א זמן וואס מען וועט קענען אויפשטעלן א מוסד חינוך לבנות וואס מען וועט לערנען חומש, און נאך לימודים וואס איז קיגן רצון קדשו.

און אלעס וועט זיין דא אין די געגנט נעבן קרית יואל, וואס איך וויל ארויסברענגען, אז דאס מיינט ׳עמי בבית׳!

במשך הזמן וועט די געגנט פון קרית יואל זיין אזוי ווי מאנסי - איך מיין נישט די געהויבענע חלק פון מאנסי, די געהויבענע חלק אין מאנסי איז לעילא ולעילא - ס׳וועט קענען זיין קהלות און מוסדות וואו מען וועט לערנען ציונות ממש, ס׳וועט קענען זיין נשים דרייוועדס אזוי ווי אין מאנסי, און נאך פירצות וואס מיר פאלט אפילו נישט ביי אבער דער יצר הרע ווייסט שוין, ער האט שוין זייער גוטע פלענער, ואין חכם כבעל נסיון, מיר האבן שוין געהאט א מלחמה איבער שיטת רבינו תם לגבי מוצאי שבת.

די השגחה גייט אן איבעראל!

אלוא פיל איך א פליכט מודיע צו זיין פאר די וואס זענען דא, את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, **די גאנצע געגנט ארום קרית יואל איז קרית יואל בכל הענינים.**

יעדער פארשטייט אז וויליאמסבורג ענדיגט זיך נישט ביי העיוואדר סטריט, און בארא פארק ענדיגט זיך נישט ביי 16׳טע עוועניו, כאטשיג לויט די רעגירונגס פארשריפט ענדיגט זיך וויליאמסבורג ביי העיוואדר סטריט, דער כח הקדושה האט נישט קיין גבול, כל המחובר לטהור איז טהור, יעדער איינער וואס וואוינט אין קרית יואל - און איך מיין יעצט אין די גלילות, אין די סביבה - האט אויף זיך אן אחריות, זיך צו פירן אזוי ווי אלע אנדערע תושבי קרית יואל, און דאס גייט אן אויף אלע ענינים.

אזוי ווי ס׳איז דא א שטארקע השגחה דא אויף די מאכלים אין קרית יואל וואס ווערט פארקויפט, און ס׳איז דא אן השגחה אויף די געשעפטן אויף די קליידונג וואס מען פארקויפט אין קרית יואל, ס׳איז דא א השגחה אויף די געשעפטן אויף פארשידענע זאכן וואס מען לאזט נישט אריין, פארשידענע גוי׳אישקייטן וואס מען לאזט נישט פארקויפן אין קרית יואל, ענינים שאין רוח חכמים נוחה ממנו, אזוי איז אויך אויף די גלילות אין די געגנט ארום און ארום.

הוי זהיר בגחלתו

איך וויל ברענגען א ביישפיל. ס׳האט זיך געעפנט א געשעפט אין די גלילות, האבן די עסקנים דארט מסביר געווען פארן בעל הבית פונעם געשעפט, אז כדי ער זאל האבן א לייטיש געשעפט, האט ער געעפנט טישעלעך וואו מען זאל זיצן און עסן. איש ואשתו כמנהג אמעריקע. און די עסקנים האבן מסביר געווען אז צו דעם וועט מען נאך קומען אהער פון קרית יואל, און מען וועט ׳אויסמענטשלען׳ קרית יואל אויך.

איך דערמאן מיך א מעשה, איך האב אמאל געהערט פון טאטן ז״ל, דער זיידע [מרן העצי חיים] איז געווען אמאל ביי א בעל בתי׳שן איד, ער האט געמאכט א סעודה לכבודו, און מען האט אויפגעגעבן פלייש, דער איד א בעל הבית איז אזוי צוגעגאנגען און געפרעגט, וואס ער וויל צום פלייש, צי ער וויל אוגערקערס? צי ער וויל חריין? האט אים דער זיידע ז״ל געענטפערט, יישר כח, איך דארף נישט קיין מעקלער צום פלייש...

איך וויל זאגן, דער יצר הרע דארף נישט קיין מעקלער, די תאוות דארפן נישט קיין מעקלער, ס׳איז געגנג, ער ווייסט פונקטליך, מען דארף נישט נאך צוברענגען פונדרויסן מעקלעריי מסביר צו זיין וואס מען דארף האבן.

ס׳איז באמת א פירצה גדולה! ס׳האט נישט געדויערט קיין מעת לעת, ס׳האט אויסגעבראכן א שריפה און די גאנצע מעשה איז פארברענט געווארן, מען האט געזען עין בעין די הקפדה פונעם פעטער ז״ל אויף די פירצה וואס ער קוקט עס אויך אן פאר קרית יואל. און מען זעט אז ער איז משגיח, ער קוקט זיך אום אויף קרית יואל און אויף די סביבה, און ער האט געהאט א שטארקע הקפדה.

ויקרא בהם שמו

איך וויל בעטן פון אלע אנשי שלומינו וואס זיי וואוינען אין די געגנט ארום קרית יואל: מהיום והלאה זאל יעדער

זאגן, וואו וואוינסטו? "איך וואון אין קרית יואל", און שרייבן "איך וואון אין קרית יואל", אמירה לגבוה כמסירה להדיוט, דאס מיינט זייער אסאך, זאגן איינמאל און נאכאמאל "אונז וואון מיר אין קרית יואל", דאס האט א געוואלדיגע השפעה, דאס חיצוניות איז משפיע אויפ'ן פנימיות, און מיטן אנרופן דעם נאמען שמו הקדוש אויף די אלע שטחים ארום, וועט שורה זיין א שפע קודש אויף די אלע שטחים.

אזוי ווי די משנה אין יומא זאגט, אין דעם הייליגן טאג, וועלן מען האט געדארפט אנהייבן טוהן די עבודה, האט שוין געמוזט זיין בייטאג נישט ביי די נאכט, זאגט די משנה, דער כהן האט געפרעגט "האיר המזרח עד שבחברון", צי ס'איז שוין לעכטיג געווארן אין חברון, פרעגט די משנה, מען איז דאך נישט געווען אין חברון, מען איז דאך געווען אין ירושלים, דאס בית המקדש איז געווען אין ירושלים, פארוואס האט מען געפרעגט האיר המזרח עד שבחברון? נאר דאס דערמאנען חברון, דערמאנט די ישני חברון, די אבות הקדושים וואס זיי ליגן אין חברון.

מיטן זאגן קרית יואל איז מען מעורר זכותו הגדול והקדוש, און דאס איז אן הגנה פאר די גאנצע געגנט, און א שמירה מעולה מרבה צו זיין די כח הקדושה און צו פארטרייבן די כוחות פון די קליפות. די קליפה פון מאדערניזום, די קליפה פון מחנה מגושמים, די קליפה פון אמעריקע, והיה מחנינו קדוש!.

משגיח מן החלונות

אוודאי דער זכות פון פעטער ז"ל וועט מגין זיין אויף אלע תושבים די אלטע און די נייע, זיי זאלן געבענטשט ווערן בכל מילי דמיטב אלעמאל, און מכלל הן אתה שומע לאו, אן אזהרה חמורה פאר די פורצי גדר, איך וויל זיי וואראנען שלא יכוו בגחלתו, דאס איז א געפערליכע זאך, דער פעטער ז"ל איז א גרויסער בעל קפדן, און ווער עס וויל זיך איינרעדן אז די סביבה, די געגנט דא ארום, וועט זיין אזוי ווי מאנסי, מיט די הפקירות, און אז ס'איז נישטא קיין בעל הבית, יחוש לעצמו, ווייל דער פעטער ז"ל וועט אים נישט מוחל זיין.

ס'איז ידוע אז הרה"ק דער רבי ר' מענדלע מרימנוב האט צוואה געלאזט אז מען זאל מאכן א פענסטער אין זיין אוהל, וויל ער ווייל האלטן א עין פקיחא אויף די שטאט.

אין אהל הקדוש אין קרית יואל איז דא א פענסטער, וואו ער איז משגיח אויף קרית יואל און אויף די סביבה, און נישט נאר אויף "ווילעדוש אוו קרית יואל" נאר אויף "גאנץ קרית יואל".

דער קשר אמיץ וחזק פון רביה"ק בעל ההילולא צו קרית יואל

כ'וועל מסיים זיין מיינע ווערטער מעין הפתיחה, היינט איז די יארצייט פונעם טאטן ז"ל, אז מ'רעדט אין קרית יואל און מ'רעדט פונעם טאטן ז"ל, דארף מען דערמאנען דעם קשר אמיץ וחזק וואס דער טאטע האט געהאט צו קרית יואל, מ'קען דאס ארויס זאגן, אזא מין צוגעבינדנקייט צו קרית יואל, אזא מין אהבה וחיבה צו קרית יואל.

תמיכת "כולל עצי חיים"

מ'דארף דערמאנען דער טאטע ז"ל האט מייסד געווען דעם כולל עצי חיים אין בני ברק, לשמו ולזכרו פונעם זיידן ז"ל, דער כולל ווערט היינט געפירט בנשיאות מיין ברודער הרה"צ ר' שלום אליעזר זאל זיין געזונט און שטארק, ער איז נשיא און ער איז נושא בעול בנאמנות ובמסירות, און אונז דארפן מיר זעהן אים מחזק צו זיין, ער זאל קענען אנגיין מיט די עבודת הקודש מתוך הרחבת הדעת ובריאות השלימות.

דער זכות פונעם טאטן ז"ל דער בעל ההילולא וועט מגן זיין פאר כל אנשי שלומו תלמידיו שומעי לקחו וואס זיי זענען געווען צוגעבינדן צו אים בכל לב ובכל נפש, די אלע וואס זענען געקומען היינט מתפלל זיין אויפן ציון, זאל דער אויבערשטער העלפן עס זאל נתקבל ווערן זייערע תפילות, ביי משה רבינו שטייט מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש, דער טאטע ז"ל איז מתפלל פאר די אלע אידן זיי זאלן אויס'פועלן כל מילי דמיטב, זיי זאלן אלע געבענטשט ווערן בברכת הבנים, זיי זאלן געהאלפן ווערן מיט קינדער, פרנסה בהרחבה גדולה, רפואות וישועות פאר כל הנצרכים, גוטע שידוכים סיי פאר די בחורים און סיי פאר די בנות, תענוג ונחת פון אלע קינדער, ביז מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

לכיך אנחנו חייבים להודות

פטרוני
פרנס החודש

- חודש תשרי • מוקדש ע"י **ברוך מרדכי גאלדבערגער** הי"ו
- חודש חשון • מוקדש ע"י **יקותיאל דוד אהרן וויניס** הי"ו
- חודש כסלו • מוקדש ע"י **יואל וואלדמאן** הי"ו
- חודש טבת • מוקדש ע"י **משפחת ניימאן** לע"נ הרה"ח ר' יואל ע"ה בן נחמה אלישבע ז"ל
- חודש שבט • מוקדש ע"י **נפתלי הירצקא אינגדיג** הי"ו
- חודש אדר • מוקדש ע"י **דוד מאיר וויס** הי"ו לע"נ מרת אשר צבי בר' דוד מאיר ע"ה
- חודש ניסן • האחים מוקדש ע"י **משה וחנוך ישראל אלימלך כהנא** הי"ו
- חודש אייר • לעלוי נשמת ר' שלום ב"ר יעקב צבי ע"ה יוכבד בת ר' יקותיאל זאב ע"ה
- חודש סיון • מוקדש ע"י **משפחת גליק** לע"נ שרל בת ר' ברוך בענדיט ע"ה
- חודש תמוז • מוקדש ע"י **אברהם וויזעלער** חיו"ד
- חודש אב • מוקדש ע"י **משה גלאנצער** חיו"ד
- חודש אלול • מוקדש ע"י **יצחק זאב פיק אפק** חיו"ד

פטרוני
אכסניא של תורה

חודש תשרי	חודש חשון	חודש כסלו	חודש טבת
מוקדש ע"י **יחזקאל דוד בערקאוויטש** חיו"ד	מוקדש ע"י **אברהם יהודה גאלדבערגער** חיו"ד	מוקדש ע"י **אברהם יודא ראזענבערג** חיו"ד	מוקדש ע"י **משה חיים גאלדשטיין** חיו"ד
חודש שבט	**חודש אדר**	**חודש ניסן**	**חודש אייר**
מוקדש ע"י **אברהם בראך** חיו"ד	מוקדש ע"י **יחזקאל שרגא בראך** חיו"ד	מוקדש ע"י **יוסף מרדכי כהנא** חיו"ד	מוקדש ע"י **נדבן מקרית יואל** לע"נ רשב"י
חודש סיון	**חודש תמוז**	**חודש אב**	**חודש אלול**
מוקדש ע"י **יוסף אליעזר אינצקאוויטש** חיו"ד	מוקדש ע"י **אברהם יהושע גלאנץ** וניסו ר' יודא וויס חיו"ד	מוקדש ע"י **אברהם דוב, יהודה מאנדל** חיו"ד	מוקדש ע"י **יצחק שוואַרץ** חיו"ד

פרנס השנה
מוקדש ע"י **יואל בראַ"י גאלדבערגער** חיו"ד

פטרוני
נר למאור

- חודש תשרי • בשותפות מוקדש ע"י **אליעזר וויס גרשון מענדל ניימאן** חיו"ד
- חודש חשון • מוקדש ע"י **שלמה יוסף באש** חיו"ד
- חודש כסלו • לע"נ הרה"ח ר' **מרדכי** בי"ר **ברוך יודא** ע"ה
- חודש טבת • מוקדש ע"י **וואלף פערלא** חיו"ד
- חודש שבט • מוקדש ע"י **שמואל חיים בראך** חיו"ד
- חודש אדר • מוקדש ע"י **אהרן משה שלאגבער** חיו"ד
- חודש ניסן • מוקדש ע"י **יעקב ירמי' פאלקאוויטש** חיו"ד
- חודש אייר • מוקדש ע"י **אהרן הערש מיטשעלמאן** חיו"ד
- חודש סיון • מוקדש ע"י **מרדכי רובין** חיו"ד
- חודש תמוז • מוקדש ע"י **שלמה יעקב מערץ** חיו"ד
- חודש אב • מוקדש ע"י **נחמן משה הויזער** חיו"ד
- חודש אלול • מוקדש ע"י **משפחת ראזענפעלד** שיחיו לע"נ אביהם ע"ה

זכות פטרון החג

נתנדב
לע"נ **שרל** בת ר' **ברוך בענדיט** ע"ה
נדבת משפחתה שיחיו

זכות פטרון בנין בית רחל	זכות ה' מסובין	זכות הוצאות ה"ה צמ"ב בנין ת"ת	זכות נר תמיד
מוקדש ע"י **עקיבא צבי קליין** חיו"ד	מוקדש ע"י **מאיר יעקב אינדיג** חיו"ד	מוקדש ע"י **שלום יצחק יאקאבאוויטש** חיו"ד	מוקדש ע"י **הה"ח ר' יוסף חביב** בי"ר **מאיר דוד** ע"ה נדבת משפחתו שיחיו
זכות ע"ש קערקיק בבנין ת"ת	**זכות ע"ש קערקיק בבנין בית רחל**	**להכלות נר תמיד**	**זכות הוצאות ה"ה צמ"ב בבנין בית רחל**
מוקדש ע"י **משה אליעזר לאנדא** חיו"ד	מוקדש ע"י **יהוסף עסטר"כער** חיו"ד	מוקדש ע"י **יוסף אליעזר אינצקאוויטש** לע"נ יקותיאל יודא בי"ר חיים שמואל ע"ה	מוקדש ע"י **יודא הירש** חיו"ד

זכות ברכת הכהן
נתנדב לזכות **קלונימוס אלישר פ"יודית רחל לאה** מ"ט **בת שבע**

THE Kiosko
United Staffing Solutions
Representing Employers, Employees and Solutions
BOOSUR
FRIED STORE FIXTURES
QFS Quality Facility Solutions
Toys4u
HDA Licensed Home Care Agency
YESPAC THE ART OF PACKAGING
the iShop

עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר

אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאלָהּ עוֹשֶׁר וְכָבוֹד

כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו

HAMASPIK
CENTER FOR HUMAN SERVICES
המספיק
מרכז עזרה לצרכי הציבור

HAMASPIK
CENTER FOR HUMAN SERVICES
המספיק
מרכז עזרה לצרכי הציבור